

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
YAYINCILIK YÖNETİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE ÇOCUK DERGİCİLİĞİNDE TASARIM:
KIRMIZIFARE DERGİSİ ÖRNEĞİ**

Yüksel Lisans Tezi

OĞUZ GÜLLEB

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
YAYINCILIK YÖNETİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE ÇOCUK DERGİCİLİĞİNDE TASARIM:
KIRMIZIFARE DERGİSİ ÖRNEĞİ**

Yüksel Lisans Tezi

OĞUZ GÜLLEB

Danışman: DOÇ. DR. KÜBRA GÜRAN YİĞİTBAŞI

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

GAZETECİLİK Anabilim Dalı ÇAĞDAŞ YAYINCILIK VE YAYINCILIK
YÖNETİMİ Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi OĞUZ GÜLLEB'nin
TÜRKİYE'DE ÇOCUK DERGİCİLİĞİNDE TASARIM:KIRMIZIFARE DERGİSİ ÖRNEĞİ
adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 12.12.2019 tarih ve 2019-42/32 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul
edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 23.12.2019

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1.	Tez Danışmanı	Doç. Dr. KÜBRA GÜRAN YİĞİTBAŞI	
2.	Jüri Üyesi	Doç. Dr. İRFAN PAÇACI	
3.	Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi BAŞAK GEZMEN	

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı : Oğuz Gülleb

Anabilim Dalı : Gazetecilik

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Üyesi Kübra Güran Yiğitbaşı

Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans - 2019

Anahtar Kelimeler : Dergi Yayıncılığı, Çocuk Dergisi Tasarımı, Görsel Kimlik, Bilişsel Gelişim

ÖZET

“TÜRKİYE’DE ÇOCUK DERGİCİLİĞİNDE TASARIM: KIRMIZIFARE ÇOCUK DERGİSİ ÖRNEĞİ”

Çocuk dergileri bilginin, kültürel değerlerin ve estetik zevklerin kazanılmasının en etkili ve eğlenceli yoludur. Çocukları okumaya, öğrenmeye ve olumlu davranışlara yönlendiren, bilgi edinmeyi sevdiiren dergilere ihtiyaç duyulmaktadır. Popüler kültürün baskın olduğu günümüzde, çocuklara okuma alışkanlığı kazandıracak, kültürel ve yerel değerlerini öğretecek yayınların görsel kimliğinin de çocuklara uygun olması gerekmektedir. Onların bilişsel düzeylerine, beklentilerine, hayal dünyalarına ve ihtiyaçlarına uygun şekilde tasarlanmış görsel mesajlar, çocukların hem kişisel gelişimlerinin hem de estetik zevklerinin gelişimine yardımcı olacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde görsel bir iletişim sanatı olan grafik tasarım unsurları, ilkeleri, dergi yayıncılığı tarihi ve tasarım süreçleri incelenmiştir. İkinci bölümde çocukların bilişsel gelişim süreçleri ve görsel dil arasında bir ilişki kurulmuştur.. Üçüncü bölümde çocuk dergisi tasarımları Kırmızıfare çocuk dergisi özelinde incelenmiştir. Karşılaşılan sorunlar belirtilmiş ve öneriler sunulmuştur. Araştırma neticesinde derginin görsel unsurlarının ve tipografisinin, hedef kitlesi olan çocukların düzeyine uygun olmadığı, metin yoğunluğunun fazla olduğu ve derginin bölümleri ve tüm sayıları arasında görsel bütünlüğün sağlanamadığı görülmektedir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Oğuz Gülleb

Field : Journalism

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Kübra Güran Yiğitbaşı

Degree Awarded and Date : Master Degree - 2019

Keywords : Magazine Publishing, Children's Magazine Design, Visual Identity, Cognitive Development

ABSTRACT

“DESIGN IN CHILDREN'S MAGAZINE PUBLISHING IN TURKEY: KIRMIZIFARE MAGAZINE CASE”

Children's magazines are the most effective and enjoyable way to acquire knowledge, cultural values and aesthetic pleasures. There is a need for journals that direct children to reading, learning and positive behaviors and making them love to learn. The visual identity of publications that will give children reading habits and teach cultural and local values should be appropriate for children nowadays, in which the popular culture is dominant. The visual messages tailored to their cognitive levels, expectations, imagination and needs will help children develop both personal development and aesthetic tastes.

In the first part of the study, graphic design elements, principles of visual communication art, history of magazine publishing and design processes are examined. In the second part, the relationship between children's cognitive development processes and visual language is established. In the third chapter, the designs of the children's magazine have been examined especially in Kırmızıfare Children's Magazine. Encountered problems and suggestions are presented. As a result of the research, it is seen that the visual elements and typography of the journal are not suitable for the level of children aged 7-13, the density of the text is high, and the visual integrity between the sections and all issues of the journal cannot be achieved.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Türkiye’de çocuklara yönelik edebiyat dergisi olarak yayın hayatına başlayan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara önerilen Kırmızıfare çocuk dergisinin görsel kimliğinin hedef kitleye ve bilişsel gelişim dönemlerine uygunluğu incelenmiştir. Araştırmada tekrar düşmemek adına, Kırmızıfare çocuk dergisinin basılı olarak temin edilebilen sayıları içerisinde 12 sayılıklı bir seçki oluşturulmuştur. İncelemenin kavramsal çerçevesi içerisinde, “*kapak ve sayfa tasarımı inceleme ölçütleri*”, “*görsel unsurları inceleme ölçütleri*”, “*tipografik unsurları inceleme ölçütleri*” ve “*dış yapı inceleme ölçütleri*” olmak üzere 4 ana kategoride 33 başlık belirlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında derginin hedef kitlesi olan yaş gruplarına uygun olup olmadığı değerlendirilerek tablo haline getirilmiştir.

Tez çalışmam boyunca değerli görüş ve bilgileriyle bana yol gösteren başta tez danışmanım Doç. Dr. Kübra GÜRAN YİĞİTBAŞI olmak üzere, çalışmalarım süresince bana destek olan ve yalnız bırakmayan eşim Psikolog Kübra ŞEN GÜLLEB ve değerli aileme teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2019

Oğuz GÜLLEB

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GRAFİK TASARIM VE ÇOCUK DERGİCİLİĞİNDE TASARIM.....	4
1.1. TASARIM	4
1.2. GRAFİK TASARIM	5
1.3. GRAFİK TASARIMCI	6
1.4. GRAFİK TASARIM ÖĞELERİ VE TASARIM İLKELERİ	8
1.5. ÇOCUK DERGİLERİ VE GRAFİK TASARIM	22
1.5.1. Planlama.....	25
1.5.2. Görsel Kimlik Oluşturma.....	25
1.5.3. Logotype Tasarımı	26
1.5.4. Tipografi	27
1.5.5. Kapak ve Sayfa Tasarımı.....	30
1.5.6. Görsel İçerik Kullanımı	34
1.5.7. Dış Yapı Özellikleri.....	35
1.5.8. Kurgu Oluşturma.....	37
1.6. ÇOCUK DERGİCİLİĞİNİN TARİHÇESİ	37
1.6.1. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Dergiciliği.....	37
1.6.2. Çocuk Dergilerinin Önemi.....	39
1.6.3. Kırmızıfare Çocuk Dergisi’nin Çocuk Yayıncılığındaki Yeri.....	40
1.7. BİLİŞSEL GELİŞİM SÜRECİNDE GRAFİK TASARIMIN YERİ....	42

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUK GELİŞİMİ SÜREÇLERİ	47
2.1. GELİŞİM	47
2.2. ÇOCUKLARDA BİLİŞSEL GELİŞİM	48

2.2.1. Duyusal Hareket Dönemi (0-2 Yaş)	52
2.2.2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 Yaş).....	58
2.2.3. Somut İşlemler Dönemi (7-11 Yaş)	62
2.2.4. Soyut İşlemler Dönemi (11 yaş ve üstü).....	64
2.2.5. Çocuk Resimlemelerinde Çizgisel Gelişim	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KIRMIZIFARE ÇOCUK DERGİSİNDE GRAFİK TASARIM.....69

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	69
3.1.1. Araştırmanın Problemi	69
3.1.2. Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	69
3.1.3. Araştırmanın Amacı	70
3.1.4. Araştırmanın Yöntemi	70
3.1.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	71
3.1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	71
3.2. KIRMIZIFARE ÇOCUK DERGİSİ ANALİZİ.....	72
3.2.1. Çocuk Dergisi Tasarım Ölçütleri	72
3.2.2. Dış Yapı Unsurları.....	74
3.2.3. Kapak Tasarımları	76
3.2.4. Sayfa Tasarımı, Tipografi ve Görsel Unsurlar	94

SONUÇ VE ÖNERİLER 138

KAYNAKÇA.....146

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Piaget'in Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Özellikleri.....	51
Tablo 2: Piaget'nin Duyu-Hareket Gelişim Alt Evreleri	53
Tablo 3: Bebeklikte Bazı Dil Dönüm Noktaları.....	57
Tablo 4: Kırmızıfare Çocuk Dergisinin Görsel Kimliğinin Yaş Gruplarına Uygunluğu	134

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Resim 1: Çizgi Örnekleri	9
Resim 2: Çizgi İle Gölgeleme Örnekleri	9
Resim 3: Renk Spektrumu	10
Resim 4: Ana Renkler ve Ara Renkler	11
Resim 5: Dijital Ekranlarda Ana Renkler (RGB).....	11
Resim 6: Baskı Renkleri (CMYK)	12
Resim 7: İçerik Oluşumunda Renk ve Anlam İlişkisi	13
Resim 8: Siyah ve Beyaz Arasındaki Ton Değerleri	14
Resim 9: Renk Tonları.....	15
Resim 10: Doku Örnekleri	16
Resim 11: Geometrik Biçimlerle Renkli Kompozisyon.....	17
Resim 12: Renkler ve Şekiller İle Yön Kavramı.....	18
Resim 13: Simetrik Denge ve Asimetrik Denge	19
Resim 14: Satır Yüksekliği ve Okuma Kolaylığı İlişkisi	28
Resim 15: Serifli (Tırnaklı) ve Serifsiz (Tırnaksız) Yazı Örnekleri.....	29
Resim 16: Grid Sistemi Kullanarak Düzenlenmiş Sayfa Örnekleri	32
Resim 17: Nesne Sürekliliği.....	54
Resim 18: Bebek Taklidi.....	56
Resim 19: Üç Dağ Görevi.....	59
Resim 20: Çocuklarda Maddenin Korunumu.....	60
Resim 21: 1. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	77
Resim 22: 7. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	78
Resim 23: 12. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	79
Resim 24: 16. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	81
Resim 25: 30. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	82
Resim 26: 39. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	84
Resim 27: 64. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	85

Resim 28: 79. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	87
Resim 29: 85. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	88
Resim 30: 87. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	89
Resim 31: 89. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	91
Resim 32: 92. Sayı Ön ve Arka Kapağı.....	93
Resim 33: Künye Sayfaları (Sayı: 1, 7 ve 87).....	95
Resim 34 : Editör Sayfaları (Sayı: 1 ve 7)	96
Resim 35 : Editör Sayfaları (Sayı: 87 ve 89)	97
Resim 36 : İçindekiler Sayfaları (Sayı: 1, 12 ve 16)	98
Resim 37 : 4, 5, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:1)	99
Resim 38 : 10 ve 15. Sayfalar (Sayı:1)	100
Resim 39 : 16 ve 17. Sayfalar (Sayı:1)	101
Resim 40 : 4 ve 5. Sayfalar (Sayı:7)	102
Resim 41 : 16 ve 17. Sayfalar (Sayı:7)	103
Resim 42: 12 ve 13. Sayfalar (Sayı:7)	104
Resim 43: 19, 20 ve 21. Sayfalar (Sayı:12)	105
Resim 44: 6, 7, 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:16)	106
Resim 45: 4 ve 5. Sayfalar (Sayı:30)	106
Resim 46: 14 ve 15. Sayfalar (Sayı:30)	107
Resim 47: 32, 33, 34 ve 35. Sayfalar (Sayı:30).....	108
Resim 48: 40 ve 41. Sayfalar (Sayı:30)	109
Resim 49: 8, 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:39)	110
Resim 50: 20 ve 21. Sayfalar (Sayı:39)	110
Resim 51: 2 ve 3. Sayfalar (Sayı:64)	111
Resim 52: 4 ve 9. Sayfalar (Sayı:64)	112
Resim 53: 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:64)	113
Resim 54: 12 ve 13. Sayfalar (Sayı:64)	114
Resim 55: 14 ve 15. Sayfalar (Sayı:64)	115
Resim 56: 21. Sayfalar (Sayı:64).....	115
Resim 57: 2. Sayfa (Sayı:79).....	116
Resim 58: 11, 12 ve 13. Sayfalar (Sayı:79)	117
Resim 59: 16 ve 17. Sayfalar (Sayı:79)	118

Resim 60: 20. Sayfa (Sayı:79).....	119
Resim 61: 2. Sayfa (Sayı:85).....	120
Resim 62: 3, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:85)	120
Resim 63: 21. Sayfa (Sayı:85).....	121
Resim 64: 4, 5, 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:87)	122
Resim 65: 15. Sayfa (Sayı:87).....	123
Resim 66: 24 ve 25. Sayfalar (Sayı:87)	124
Resim 67: 28 ve 29. Sayfalar (Sayı:87)	125
Resim 68: 4. Sayfa (Sayı:89).....	125
Resim 69 : 5, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:89)	126
Resim 70 : 22 ve 23. Sayfalar (Sayı:89)	127
Resim 71 : 24 ve 25. Sayfalar (Sayı:89)	128
Resim 72 : 28 ve 29. Sayfalar (Sayı:89)	129
Resim 73 : 4, 5, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:92)	130
Resim 74 : 8, 9, 14 ve 15. Sayfalar (Sayı:92).....	130
Resim 75 : 18 ve 19. Sayfalar (Sayı:92)	131
Resim 76: Arka Kapak İçi (Sayı:92)	133

GİRİŞ

Grafik tasarımın temel amacı, görsel iletişim sağlamaktır. İletişimin doğru bir şekilde gerçekleşmesi için kaynak, mesajın hazırlanmasında, hedefin anlayabileceği bir dil ve araç kullanılmalıdır. Görsel iletişimin dili, grafik tasarım ilkeleri ve unsurlarıdır. Mesajın hedefi çocuklar olduğunda, içeriğin en mükemmel şekilde oluşturulması yeterli değildir. Çocukların bilgiyi en doğru şekilde alabilmeleri için görsel dilin en etkili şekilde kullanılması gerekmektedir. İletişim araçları arasında görsel unsurlar, çocukların zihinlerinin uyarması, kolay algılanabilir olması ve çocukların görsel algılarının yüksek olması nedeniyle daha etkilidir.

TÜİK verilerine göre, Avrupa'nın en genç nüfuslu ülkesi konumunda olan Türkiye'de 0-17 yaş aralığında bulunan çocuk popülasyonu, ülke nüfusunun %28'ini kapsamaktadır. Nüfusumuzun %8'ini 4 yaşın altındaki çocuklar oluşturmaktadır. Aynı zamanda Avrupa ülkeleri arasında en yüksek küçük çocuk nüfusuna sahip ülkedir (Çorapçı, 2019, s. 07). Tüm bu veriler dikkate alındığında çocuk yayınlarının, çocukların iyi olma halini güçlendirecek ve gelişim süreçlerine katkı sağlayacak düzeyde olmasının önemi ortadadır. Çocuk yayınlarında yer alan, çocuk algısına ve çocuğa yönelik unsurlarına uygun gerçekçi içerikler, onların hayatı anlamlandırmalarına, çevrelerini ve toplumu tanımalarına yardımcı olacak, yaşadıkları güçlüklerle, doğru ve dengeli bir bakış açısı geliştirebilmelerine imkân sağlayacaktır. Bu özellikleri barındıran çocuk içerikleri, çocukların farkındalık kazanması ve empati kurması gereken durumların zihinlerinde şekillenmesini sağlayacaktır (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 54).

Çocuk dergiciliğinin ortaya çıkmasından önce, yayıncılar toplumun belli bir kesimine yönelik, benzer içerikler üretmekteydi. Kitleleşme ve profesyonelleşme eğilimine giren yayıncılık sektörü, hedefkitlenin arttırılması ve belli gruplara ayrılmasına yönelik adımlar atmıştır. Bu sebeple, özel içerikli yayınlar ortaya çıkmış ve yaş, cinsiyet, ilgi ve mesleki konuların ayrı ayrı işlendiği edebi, bilimsel ve aktüel yayınlar ortaya çıkmıştır. Çocuk dergileri ve içerikleri hakkında araştırmalar yapan Alpay'a göre, 20. yüzyılın ortalarında çocuk dergilerinin içerikleri daha çok eğitici ve bilgilendirici nitelikte

eserler olduğu kadar eğlenceli yönleri de vardı. Günümüze kadar geçen süreçte dergilerin içerikleri güncel ve toplumsal olayların etkisiyle değişime uğramış, görsel dili gelişmiş, yaş gruplarına göre metin-görsel ilişkisi kurulmuş, popüler kültürün izlerini taşımaya başlamıştır. Sonraki süreçte çıkarılan çocuk yayınlarının, daha çok çizgi roman türünde olduğu görülmektedir. Dergiler bu dönemde, temel amaçları olan eğitime ve bilgilendirme çizgisinden, ekonomik çıkarlar nedeniyle sapmıştır. Dergilerin, çoğunluğu tüketime dayalı popüler kültür kahramanları ve eğlence ağırlıklı içeriklere yer verdiği söylenebilir (Sürmeli, 2010, s. 19-21). Eğitim amaçlı, bilimsel veya popüler kültürün içerikleri ile üretilmiş olsun, çocuk dergilerinin çocukların gelişimini, kültürünü, dilini ve düşünce yapısını daha küçük yaşlarda etkileme gücüne sahiptir. Üretilen her türlü eser, aynı zamanda çocuklarımıza bizim sözlerimizi, hüznümüzü, mizahımızı, kahramanlığımızı anlatacak, gösterecek bir araçtır (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 14).

Tüketime dayalı bu enformasyon çağında, okuma alışkanlığı kazandıracak, kültürel ve yerel değerlerini öğretecek ve onları tüketim davranışlarından ve ideolojik amaçlardan uzak tutacak yayınlara ihtiyaç duyulmaktadır. Edebi ve eğitici çocuk dergileri bu eksikliğin giderilmesinde önemli rol oynamaktadır. Onların bilişsel düzeylerine, beklentilerine, hayal dünyalarına ve ihtiyaçlarına uygun şekilde kodlanmış mesajlar, çocukların hem kişisel gelişimlerinin hem de estetik zevklerinin gelişimine yardımcı olacaktır. Gelişim süreçleri dikkate alındığında, her yaş grubunun özel beklentileri, istekleri ve algılama düzeyleri olduğu görülmektedir. Yayıncıların ekonomik sebeplerle, hedef kitlelerinin yaş aralığını geniş tutması, tasarım açısından uygun değildir. Ülkemizde yayın hayatına devam eden birçok çocuk dergisinin hedef kitle olarak belirlediği yaş aralığı çoğunlukla geniş tutulmaktadır. Bu durum hem metinsel hem de görsel anlamda, çocuğun içeriği doğru şekilde algılaması açısından sorunlara neden olmaktadır.

Nitelikli ve estetik değerler ışığında yayınlanan çocuk dergileri ancak özel bir çaba harcanarak ortaya çıkarılabilir. Bunun için hedef kitlenin doğru belirlenmesi, yazar ve çizerler ile sayfa tasarımcılarının birlikte koordineli bir şekilde çalışması ve çocuğun dilini, bakış açısını ve hayal dünyasını anlayan uzmanlar tarafından yönlendirilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle çocuklara yönelik hazırlanan dergilerin planlama, tasarım,

yapısal özelliklerinin belirlenmesi ve içeriğinin oluşturulması süreçlerinde özel kriterler belirlenmelidir.

Kırmızıfare çocuk dergisi, yayın hayatına çocuklara için edebiyat dergisi sloganıyla başlamıştır. Edebiyat, sanat ve bilim konularında birçok bölüme yer vermektedir. Derginin içerikleri hedef kitlesi olan 7-13 yaş grubuna yönelik hazırlanmış (Karaca, 2010, s. 56), neredeyse her bölümde kullanılan görseller farklı resimleyen tarafından yapılmıştır. Derginin yazar kadrosunun, günümüz çocuk edebiyatına yön veren ve bugün çocuk yayınları alanında birçok eseri bulunan yazarlardan oluştuğu görülmektedir. Edebi anlamda çocuklara zengin ve estetik bir içerik sunan derginin, bu özelliğini çocukların algılayabileceği, onların hayal dünyasına ve bakış açısına hitap eden bir görsel dil kullanarak aktarmasında karşılaşılan sorunlar, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Literatürde grafik tasarım unsurlarının ve görsel dil kullanımının çocuk yayınlardaki önemi ve yeri hakkında yapılan araştırmaların sayısının yeterli olmadığı görülmektedir. Çalışmanın, grafik tasarımın temel unsurları dışında, bir çocuk dergisinin planlama ve tasarım süreçlerinin hangi aşamalardan geçmesi gerektiği gibi konulara değinmesi ve karşılaşılan sorunlara öneriler getirmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma kapsamında Türkiye’de çocuklara yönelik ilk edebiyat dergisi olarak yayın hayatına başlayan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara önerilen Kırmızıfare çocuk dergisinin, basılı olarak temin edilebilen 12 sayısı incelenmiştir. Derginin sayıları yayınevinin internet sitesinde yayınlanmaktadır. Ancak dijital olarak yayınlanan dergilerin tipografik özelliklerinin, baskılarından farklı olduğu belirlenmiştir. Bu sebeple basılı olmayan sayıların analiz için uygun olmadığı düşünülmüştür. Kavramsal çerçeveyi oluşturan grafik tasarım ve bilişsel gelişim dönemleri dikkate alınarak 4 ana kategoride 33 farklı başlık belirlenmiştir. Ölçeklendirme neticesine elde edilen bulgular, hedef kitleyi oluşturan 7-13 yaş grubu çocuklara uygunluğu tablo ile özetlenmiştir. Araştırmanın sonuç bölümünde elde edilen bulgular ve öneriler aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GRAFİK TASARIM VE ÇOCUK DERGİCİLİĞİNDE TASARIM

1.1. TASARIM

Batı dillerinde “design” sözcüğüne karşılık olarak kullanılan tasarlama sözcüğü, dilimizde “*zihinde kurmak, çizim, tertip, süreç, proje, plan, taslak, eskiz, kompozisyon*” gibi anlamlarında kullanılmaktadır (Aslan Odabaşı, 1996, s. 17). Sözlük anlamı olarak tasarım; “*bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn*”, “*bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve*”, “*daha önce algılanmış olan bir nesne veya olayın bilinçte sonradan ortaya çıkan kopyası*” gibi anlamlara gelmektedir (TDK, Erişim Tarihi: 2019).

Tasarım insanın doğasında bulunmaktadır. Yaşamın her döneminde insanoğlu elleri ile bir şeylere şekil verme, değiştirme veya geliştirme arzusu içinde bulunmuştur. Tasarım, insanlar için harekete geçerek eylemde bulunmayı, sınırları, engelleri ve zorlukları aşmayı ifade eder. İnsan varlığının ayrılmaz bir faaliyetidir ve her zaman hayatın içindedir.

Tasarlama eylemi, belli bir amaç gözetmektedir ve oluşturulması planlanan organizasyonun yapısıyla ilgili her türlü aşamayı kapsayan yaratıcı bir eylemdir (Becer, 2002). Bruce Archer ve Christopher Jones’a göre tasarım, bir fikri sanatsal olarak veya sistem içerisinde ortaya koymak veyahut da söz konusu fikri somut olarak değerlendirmektir (Gürer, 1990)

Tasarımın genel amacı üretilen mal ve hizmetlerin tanıtım ve satışını en iyi şekilde sağlamaktır. Günlük yaşantıda kullanılan kalem, defter, kitap, takvim, basılı yayınlar ve birçok araç gereç kullanıma sunulmadan önce uzun ve karmaşık bir tasarım sürecinden geçer. Ürünlerin ambalaj biçimi, kullanılan yazı ve görseller, tercih edilen renkler gibi birçok tasarımsal özelliği, insanların satın alma tercihlerine önemli ölçüde etki etmektedir. Bu nedenle ürünün tasarımı ne kadar ilgi çekici, yaratıcı ve etkileyici ise tercih edilme ve satın alınma olasılığı da o kadar yüksektir (Aslan Odabaşı, 1996, s. 18).

Tasarım çok kesin ama aynı zamanda da karmaşık bir yapıya sahiptir. Tasarlama sürecinde baştan sona bir planlama ve organizasyon olması beklenir. Bir fikrin net olarak ifade edilebilmesi için zihinde tasarı halindeyken olgunlaşarak gelişmesi gerekir (Tepecik, 2002, s. 27). Bu süreçte tasarımcıyı etkileyen psikolojik, sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik/endüstriyel etkenler, tasarımın kalitesini de etkilemektedir. Burada tasarımcılara düşen görev, alanıyla ilgili teknik uygulama yöntemlerini, görsel algılama teorilerini, sözel ile görsel iletişim arasındaki ilişkileri bilmek ve ön planda tutmaktır. Bu sayede mesaj hedef kitle için en uygun şekilde tasarlanabilir.

Uygulamalı tasarım dalları genel olarak üç ana başlık altında toplamak mümkündür; Endüstri Tasarımı, Çevre Tasarımı ve Grafik Tasarım (Becer, 2002, s. 32).

1.2. GRAFİK TASARIM

Yunanca'da "grafikos" ya da "graphein" sözcüklerine karşılık gelen "grafik" sözcüğü, "yazmak, resimlemek, işaret veya desen" anlamlarında kullanılmaktadır. Görsel öğeler ve tipografinin birlikte kullanımı ile verilmek istenen mesajın etkili, anlaşılır ve doğru bir şekilde hedef kitleye iletilmesi için oluşturulmuş ürünler, grafik tasarım ürünleridir (Aslan Odabaşı, 1996, s. 17).

Grafik tasarım, görsel bir iletişim sanatıdır ve ilk işlevi de bir mesaj iletmek ya da bir ürün veya hizmeti tanıtmaktır. Estetik değerler en doğru şekilde kullanılarak iletişim sürecini en üst düzeye çıkarmak, grafik tasarımın amacıdır (Ketenci & Bilgili, 2006, s. 278).

Elizabeth Adams Hurwitz, "tasarım, gerekli olanın araştırılmasıdır" ifadesiyle tasarımı kısaca açıklamıştır. Diğer bir deyişle, tasarım, meydana gelen bir problemin çözümünü sağlamaktır. Grafik tasarım problemleri de daima iletişimle ilgilidir (Becer, 2002, s. 32). Gelişen teknoloji ile tasarım anlayışı ve kullanılan materyaller değişmiş olsa da önemli olan tasarım için kullanılan materyallerden ziyade, tasarımın hedef kitleye ne anlattığıdır (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 49). Grafik tasarım, kanaat, duygu, tartışma ve ortak görüş oluşturmak için çizim, renk, resim, font ve fotoğraf gibi görsel ve imgeleri kullanır. Kelimeler ve imgeler birlikte kullanılarak görsel bir mesaj aktarılır (Arıkan, 2008, s. 1).

Grafik tasarım teriminin ilk kullanıldığı 20. yüzyılın ilk yarısından günümüze, gelişen teknoloji sayesinde grafik tasarımın alanı genişlemiş, matbu ürünler dışında, perdeye yansıtılan görselleri, video görüntüleri ve bilgisayar ortamında üretilen görselleri kapsamaya başlamıştır (Becer, 2002, s. 33). Günümüzde mobil ve masaüstü uygulamalarda grafik tasarım elemanları, görsel iletişimin vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir.

Görsel bir iletişim kurmak için teknolojik araçlar ile görsel ürünleri ve tipografiyi bir araya getiren grafik tasarım süreci; problemi tanımlama, bilgi toplanma, yaratıcılık, çözüm bulma ve tasarımı uygulama gibi aşamaları içermektedir (Salisbury, 1996, s. 57-60).

Tasarımın amacı net olarak ortaya konulmalı ve tasarıma neden ihtiyaç duyulduğu belirlenmelidir. Gerekli bilgiler edinildiğinde, tasarımın kullanılacağı çevrenin özellikleri belirlemeli ve hedef kitle ile çevre ilişkisi yakından tanınmalıdır. Bu sayede oluşturulacak tasarım, mesajı doğru ve sağlıklı şekilde iletebilir.

1.3. GRAFİK TASARIMCI

Grafik tasarımcı, tasarım sürecinde sözcükleri ve görüntü unsurlarını görsel bir iletişim oluşturacak şekilde bir araya getiren kişidir (Becer, 2002, s. 33).

Uçar (2004, s. 94)'a göre grafik tasarımcı, tasarımdan yoksun bir halde gelen yazının içeriğini yeni bir biçimle birleştiren kişidir. Bir diğer deyişle, kavramsal problemi görsel bir dille çözer ve karşımıza bir grafik tasarım eseri çıkarır.

Grafik tasarımcı hem bir sanatçı hem de bir iletişimci olarak, tasarımlarında estetik değerlerin yanı sıra mesajı etkili ve sağlıklı bir şekilde iletmeyi hedeflemelidir. Duyum, algılama, anlama, düşünme, hayal etme yetileri ve duyguları ile doğal düzende bulunan bir objeyi alıp tasarım sürecinden geçirerek kendi tasarım dünyasında boyutlandırır. Çizilmiş, boyanmış, fotoğraflanmış ya da dijital ortamda oluşturulmuş görseller ile çalışmaktadır (Becer, 2002, s. 34).

Rand'a göre, tasarım için gerekli motivasyon kaynağı hayal gücüdür ve tasarım sürecinin en önemli unsurudur. Tasarımcının hayal gücünün temelinde, bilgi, algılama,

sosyal ve kültürel kavramlar yatmaktadır. Tüm bu kavramlar sayesinde zihin, kreatif imgeler yoluyla hayal gücünü somutlaştırmaktadır. Tasarımcı biçim ve içeriği, hayal gücü ile yorumlayabilecek yegane kişidir (Uncu, 2019, s. 1855).

Ambrose ve Aono-Billson'a göre grafik tasarımcı, tasarım unsurlarını; görsel elemanlar, tipografi ve renk ile iletilmek istenen mesajı bir araya getirerek içeriği, önce zihninde tasarlamaktadır (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 49). Çalışma alanı içindeki görsel organizasyonu yapılandırarak, ürün veya hizmeti sunulduğu ortamda çekici, ulaşılabilir ve işlevsel kılacak verileri bir araya getirip yaratıcı bir yaklaşım ile sunmaktadır.

Grafik tasarımcı, mesajın oluşturulması sırasında tasarımın kendisinden veya sunum yöntemlerinden kaynaklanan sınırlılıklarla karşılaşabilir. Bu nedenle tasarımcı, zihnen dinamik ve çağdaş olmalıdır. Teknolojik yenilikleri, gündemi, insanların eğilimlerini, sanatsal akımları, felsefi ve politik sorunları takip etmeli ve insan-nesne arasındaki çağrışım ilişkisini iyi bilmelidir. Tasarımın, yayınlanacağı ortamın ve hedef kitlenin özelliklerini iyi gözlemlemelidir. Grafik tasarımcı mesaj aktarıcı olduğu gibi onu biçimlendiren ve bir forma oturtan kişidir (Becer, 2002, s. 34-36).

Howard, grafik tasarım alanında iki önemli gelişmenin altını çizmektedir. Birincisi, kişisel bilgisayarların tasarım alanında kullanılmaya başlanması, ikincisi ise, yazar tasarımcı kavramının ortaya çıkmasıdır. Kişisel bilgisayarlar tasarımcılara, daha verimli, kolay ve yüksek hızda çalışabilme olanağına sunarak, daha karmaşık fikirleri üretme ve varyasyonlarını görme imkânı sağlamıştır. Teknolojinin sağladığı bu yenilik ile tasarımcılar içeriğin düzenlenmesinde rol almaya başlamıştır (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 50).

Tüm dünyada grafik tasarım ve tasarımcısının temel problemi, baskı ve baskı teknikleri alanında olduğu düşünülmesine karşın, artık günümüzde grafik tasarım alanının konusu görsel iletişim tasarımı olduğu gerçeği ortak görüş haline gelmiştir. Grafik tasarımcı, hangi ortamda olursa olsun; basılı, dijital veya üç boyutlu tasarımlar, temel sorunsal görsel iletişim problemlerine çözüm getiren kişidir (Uçar, 2004, s. 93).

Günümüzde tasarımcıların, tasarım ilkeleri ve baskı teknikleri konusunda bilgi sahibi olmalarının yanı sıra, geniş bir hayal gücü ve dünya görüşüne sahip, nitelikli ve

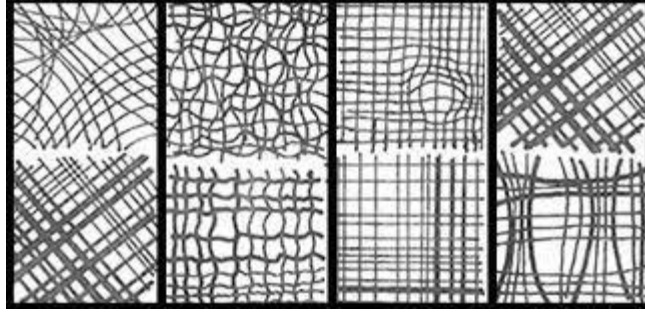
yenilikçi fikirler üretebilen, okuyan, gözlemleyen, hedef kitlenin beğeni ve beklentilerine hakim, yayıncılık trendlerini takip eden tanıyan kişiler olmaları gerekmektedir.

1.4. GRAFİK TASARIM ÖĞELERİ VE TASARIM İLKELERİ

Grafik tasarım ürünleri, temelde görsel ile tipografinin (yazının) birlikte kullanımı ile ortaya çıkmaktadır. Tasarımın doğası, kısıtlama ve hayal gücünü engelleyici kurallar yoktur. Özgür düşüncenin, nitelikli ve yenilikçi fikirlerin ortaya çıkarılması için sınırların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Ancak nitelikli bir grafik tasarım ürünün ortaya çıkarılmasında tasarımcının dikkat etmesi gereken temel ilkeler ve bu ilkeler ışığında kullanabileceği tasarım öğeleri olduğunu bulunmaktadır.

Tasarımın sürecinin arka planında, tasarımcı ve tasarımın yayınlanacağı toplumun psikolojik ve sosyo-kültürel özellikleri, ön planda ise bu özelliklerin somutlaştırılmasını ve mesajın bir grafik tasarım ürününe dönüşmesini sağlayan tasarım öğeleri; çizgi, ton, renk, doku, biçim, ölçü, yön bulunmaktadır. Arka planda bulunan etkenlerle, ön planın öğeleri arasındaki uyum tasarıma anlam ve bütünlük kazandırır (Tepecik, 2002, s. 32). Ön planda bulunan tasarım öğeleri şöyle açıklanabilir.

Çizgi: Tüm grafik sanatlar içerisinde temel unsur olarak görülen çizgi, birbirleriyle bağıntıları, ilişkileri çoğalan gerilim noktalarının birleşmesiyle oluşur. Çizgi, yüzeylerin kesişmesi veya noktaların hareketi olarak tanımlanabilir. Kendi içinde kalın, ince, uzun, kısa, kırık, düz gibi çeşitli biçimleri bulunmaktadır. Her biçimin insan gözünde algılanma ve anlamlandırılma şekline göre ortaya koydu etki farklıdır. Bu da çizgiyi, tasarımın işlevselliğini önemli derecede artırmıştır (Tepecik, 2002, s. 32).

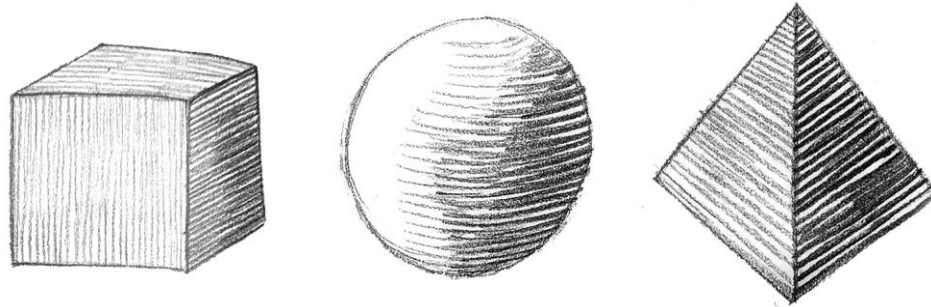

Resim 1: Çizgi Örnekleri

Kaynak: <https://www.rekorsanat.com.tr/blog/cizgi-nedir/>

Doğada bulunan objeler çizgilerle çevrelenmemiş olmasına rağmen, insanlar objeleri sanki çizgi ile çevrelenmişçesine çizgileri kullanarak ifade etmektedirler (Aslan Odabaşı, 1996, s. 37). Çizgiler, karakterlerin ve pozisyonlarına göre farklı algılanabilirler. Örneğin; yatay çizgi; durgunluk, düşey çizgi; saygınlık, diyagonal çizgi; canlılık, kıvrımlı çizgi; zarafet (Becer, 2002, s. 57). Çizgiler tek başına veya çeşitli şekillerde tekrar ederek anlamlı kompozisyonlar oluşturabilir ve farklı anlamlar yüklenebilir.

Tasarımda denge ve hiyerarşik ayrımları düzenlemeye veya olan denge ve düzeni anlamlı şekillerde bozmaya yarar. Ayrıca çizgi, kullanım şekline bağlı olarak, nesnenin soyut veya somut özelliğini meydana getirir. Renk ile birleşerek, tasarım içinde sert veya yumuşak hatlara bürünebilir. İki boyutlu düzlemde nesneye hacim kazandırabilir, çizgiler arasında boşlukların seyrekliği veya sıklığına göre bölge etkisi verebilir.

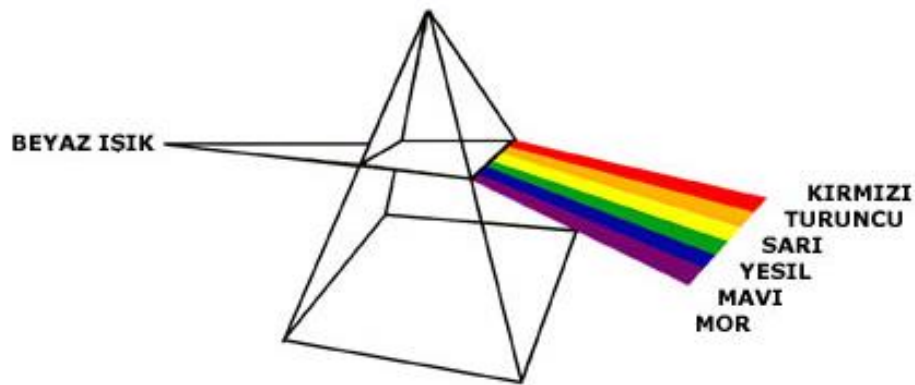
Resim 2: Çizgi İle Gölgeleme Örnekleri

Kaynak: Roig, Tüm Yönleriyle Çizim Sanatı, 2006, İstanbul

Çizginin insan karakteri ile olan bağlantısına değinen ünlü ressam Paul Klee, çizgiyi yaşayan bir kişilik olarak tanımlamıştır. Diğer bir ünlü ressam Ingres ise: “Çizmeyi öğrenmek otuz seneden fazla zamanımı aldı, boyamak ise sadece üç günümü”, ifadesiyle çizginin önemine vurgu yapmıştır (Tepecik, 2002, s. 32).

Renk: Işık sayesinde var olan renkler üzerinde çok uzun zamandır, farklı disiplinlerde çalışmalar yapılmaktadır. Psikologlar renklerin insanlar üzerindeki duygusal etkilerini araştırırken, fizikçiler onu ışık olarak ele almış ve teknolojik gelişmelerde kullanmışlardır. Sanatçılar ise renkleri kullanarak en estetik çalışmalarını yapmışlardır.

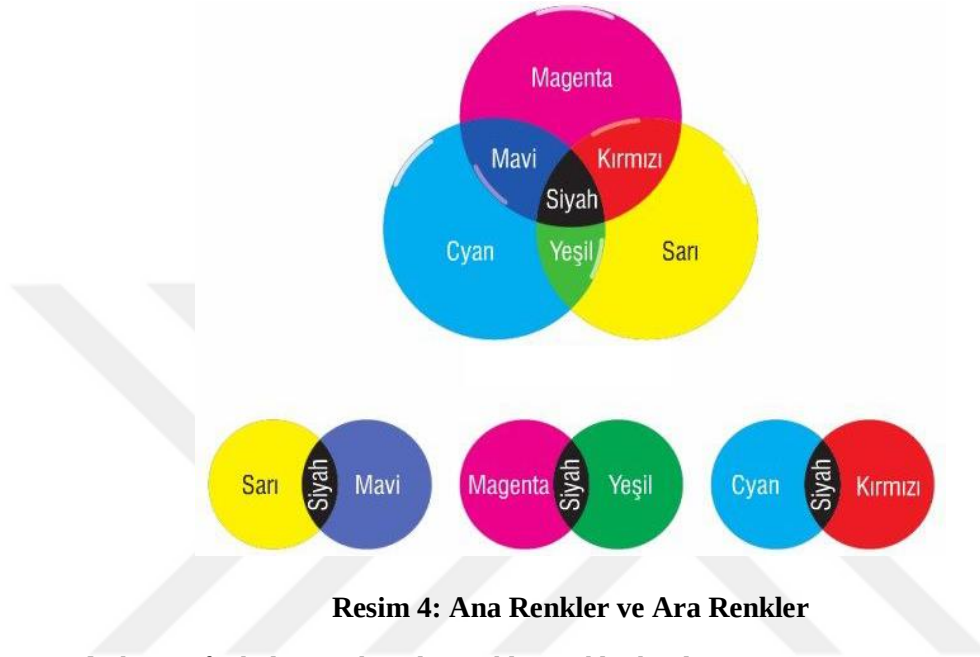
İnsanlar üzerinde birçok değişik duygu uyandırabilen renkler, bütün insanlarda aynı etkiyi yansıtmasa da, sıcak renklerin uyarıcı, soğuk renklerin gevşetici ve dinlendirici olması gibi genel özellikleri mevcuttur. Renklerin bir diğer önemli özelliği ise dalga boylarıdır (Becer, 2002, s. 57). Renkleri bilimsel olarak açıklamak gerekirse, ışığın dalga uzunluğuna göre, gözümüz yoluyla bizde uyandırdığı histir. Newton, güneş ışığının prizma içerisinden kırılarak geçişini beyaz bir perdeye yansıtarak gökkuşağı renklerinin oluşumunu göstermiştir. Newton buna “*Solar Spektrum*” (renk şeridi) adını vermiştir. Kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, mor gibi terimler, gökkuşağını oluşturan bölümlerin karakteristik özelliklerini ayırt etmek üzere kullanılmaktadır (Gürer, 1990, s. 38).

Resim 3: Renk Spektrumu

Kaynak: Şimşek, <http://dilara-simsek.blogspot.com/2015/08/gunluk-yasantmzda-ya-da-ozel-sanat.html>

Beyaz ışığın parçalanması sonucu oluşan renkler, kendi içlerinde ana, ara renkler olarak sınıflandırılmaktadır. Kırmızı, sarı ve mavi ana renkler oluştururken, turuncu, yeşil ve mor ara renkler veya bir diğer tanımla yardımcı renklerdir. Ancak bu üç ana renk resimlemede, boyama işlemlerinde böyledir.

Resim 4: Ana Renkler ve Ara Renkler

Kaynak: <https://fizikolog.net/konular/renkler/renkler.html>

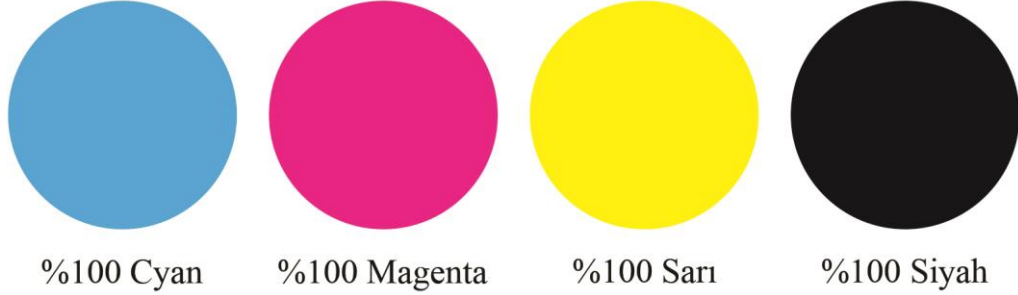
Çağımızda gelişen teknoloji ile yaygınlaşan dijital ekranların üzerindeki ana renkler; kırmızı, yeşil ve mavidir. İngilizce karşılıklarının baş harfleri kullanılarak kısaca RGB olarak kullanılırlar. Sarı rengin dalga boyunun kısa olması nedeniyle görüntülenmesi çok zordur.

Resim 5: Dijital Ekranlarda Ana Renkler (RGB)

Baskı tekniklerinde ise daha farklı renkler temel alınmaktadır. İngilizce karşılıklarının baş harflerine göre CMYK olarak isimlendirilen ve “trikomi renkleri”

olarak bilinen bu dört renk; C(cyan-mavi), M (magenta-kırmızı), Y (yellow-sarı) ve K (black-siyah) renkleridir (Becer, 2002, s. 145).

Resim 6: Baskı Renkleri (CMYK)

Renklerin kullanımında, tasarımcının tercih ettiği tasarım yüzeyi ve kullanılan renk araçları önemli rol oynamaktadır. Baskısı yapılacak bir kitap için seçilen kağıdın türü ve gramajı ile tasarımda kullanılan renkler ve tonları özenle seçilmelidir. Tasarımcı ne kadar canlı renkler kullansa da, tercih edilen kağıt türü renklerin canlılığını yitirmesine neden olabilir. Resimlemede, keçeli kalem ile yapılan bir çalışmadaki canlılık, parlaklık ve hareket, kuru pastel boya ile yapılan mat ve donuk tonlarla veya sulu boya ve mürekkep ile yapılan şeffaf tonlarla sağlamak çok zordur.

Renklerin insan psikolojisi üzerinde de önemli etkileri bulunmaktadır. Tasarım içerisinde kullanılan renk, izleyicide, karamsarlık, bedbahtlık hissettirebileceği gibi, canlılık, mutluluk da hissettirebilir (Aslan Odabaşı, 1996, s. 80). Ayrıca doğru kullanıldığında grafik tasarımcılar için önemli bir elemandır. Tasarım içerisindeki algı hiyerarşisi, kullanılan renkler sayesinde sağlanabilir.

Uçar (2004, s. 47), renkler arasındaki sıcaklık ve soğukluk değerlerinin psikolojik etkilerinin olduğu belirtir. Sıcak renklerin dalga boyları yüksek olduğundan tasarım içerisinde algılanma oranı ve hızı daha fazladır. Bu yüzden kişiye daha yakınmış hissi vermektedir. Diğer yandan soğuk renkler ise uzaklaşma hissi uyandırır. Tasarımcılar, renklerin bu özellikleri sayesinde tasarım içerisindeki görsel derinlik problemini çözebilmektedirler.

“DİNAMİK”	“DİNAMİK”	“DİNAMİK”
“HUZURLU”	“HUZURLU”	“HUZURLU”
“DİNGİN”	“DİNGİN”	“DİNGİN”
“NEŞELİ”	“NEŞELİ”	“NEŞELİ”
“GİZEMLİ”	“GİZEMLİ”	“GİZEMLİ”
“SICAK”	“SICAK”	“SICAK”
“SOĞUK”	“SOĞUK”	“SOĞUK”

Resim 7: İçerik Oluşumunda Renk ve Anlam İlişkisi

Kaynak: Uçar, Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, 2004, İstanbul, s.48.

Renk kullanımında dikkat edilmesi gereken hususlardan biri doğru renk seçimidir. Tasarımı inceleyen kişinin algılaması gereken hissiyat, alması gereken mesaj ne ise, renk seçimi de buna uygun yapılmalıdır. Diğer bir deyişle, tasarımcı anlatmak istediğini doğru renkler üzerinden anlatmalıdır. Şekil 1’de görüldüğü gibi, birbirinden çok farklı anlamlara gelen kelimeler alt alta sıralanmıştır. Burada tipografik bir bütünlük olması ve zemin renklerinin aynı olması nedeniyle, fark yaratacak özellik renktir. İlk sütunda siyah ile yazılan kelimeler, ikinci sütunda farklı renklerde yazılmıştır ancak kullanılan renk ile anlam ilişkisi kuvvetli olmadığından tasarım güçsüz kalmıştır. Üçüncü sütunda seçilen renkler kelimelerin anlamını tamamlayıcı özelliklere sahiptir.

Becer (2002, s. 58), rengin üç ana boyutundan bahseder: 1-Uzunluk (rengin türü), 2-Genişlik (rengin tonu), 3-Derinlik (rengin yoğunluğu).

Rengin türü, renklerin tanımlamakta kullandığımız terimlerdir: Kırmızı, mavi, yeşil, sarı gibi.

Rengin tonu, o rengin açıklık ve koyuluğu ile ilgilidir. Beyaz eklendikçe rengin tonu açılırken, siyah eklendiğinde tonu koyulaşır.

Rengin yoğunluğu ise, rengin parlaklığı ile ilgilidir. Yoğunluğu fazla olan renkler parlaktır. Boyut bakımından aynı olan iki Şekil içinde yoğunluğu fazla olan (parlak), yoğunluğu az olana (koyu) gre daha büyükmüş gibi algılanır.

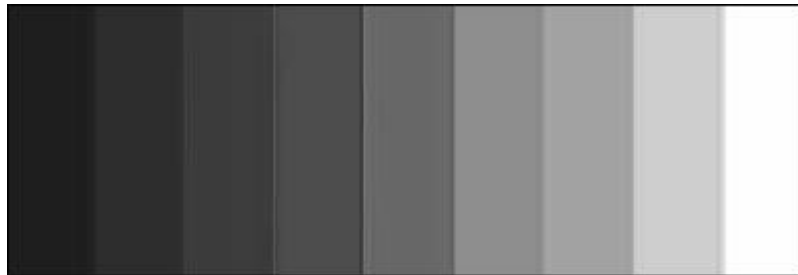
Renk tercihleri hususunda insanlar kararlarını deęiŐtirebilirler. Bunun altında geçmiŐteki ilişkiler ve yansımaları, Őartlanmış refleksler, gelenek, moda ve coğrafi bölgenin etkileri bulunabilir (Gürer, 1990, s. 40).

Becer (2002, s. 47), tasarımcılar için renk seçiminde Şu dört unsuru vurgulamaktadır.

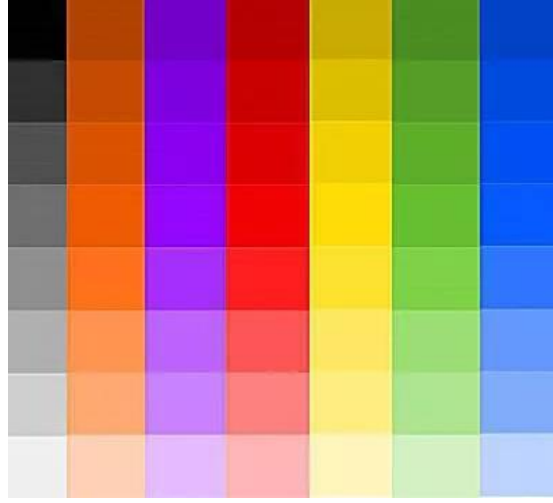
- Rengin kültürel çaęrıŐımı
- Hedef kitlenin renk tercihi
- Firma ya da ürünün karakteri ve kiŐilięi
- Tasarımdaki yaklaşım biçimi

Renkler her kültürde kullanım alanlarına ve yorumlamalara göre değişiklik göstermektedir. Örneğin; Ekvator kuŐaęındaki ülkelerde sıcak ve canlı renkler kitap kapaklarında, giysilerde, bayraklarda ve sembollerde tercih edilirken, soğuk ilkim kuŐaęındaki ülkelerde pastel ve gri renkler, mat renkler tercih edilmektedir. Bu da coğrafi Őartların insanların renk tercihlerine olan etkisini göstermektedir.

Ton: Renkler ışık sayesinde var olurlar ve her renk, ışık değerine göre farklı tonlarda görünür. Beyaza doğru açılan renkler parlaklaŐır, tam tersine siyaha doğru yaklaŐıkça koyulaşır. Tüm bu açıklık ve koyuluk derecesine ton değeri, valör denir (Aslan Odabaşı, 1996, s. 85).

Resim 8: Siyah ve Beyaz Arasındaki Ton Değerleri

Resim 9: Renk Tonları

Grafik sanatlarda boyutlandırma ve gölge etkisi veren ton kavramının Becer (2002, s. 57) teknik olarak şöyle açıklamaktadır:

“Tasarım yüzeyleri üzerinde en fazla izlenen tonlar; grinin çeşitlemeleri ve siyahtır. Gri tonlar genellikle görsel imgenin yarımton reproduksiyon tekniğiyle tramlanması yöntemiyle elde edilmektedir.”

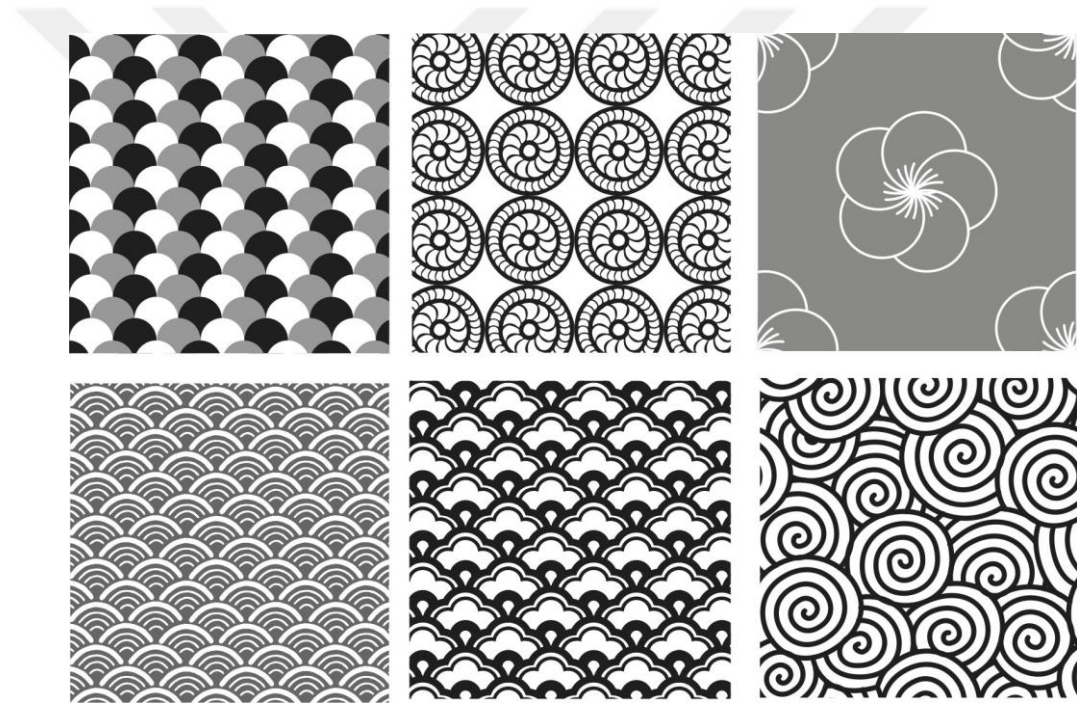
İki rengin farklı tonlamalarını yan yana getirdiğinizde, her iki renginde ton değeri etkilenir; açık renk açık, koyu renk koyu görünür. Bir rengin arka planı kendisinden daha koyu ise, daha açık görünür. Tam tersi durumda, bir rengin arka planı kendisinden daha açık bir renkte ise, daha koyu görünür. Buna benzer bir durumda kontrast renkler içerisinde de görülmektedir. Birbirine zıt iki renk yan yana kullanıldıklarında birbirlerini en iyi şekilde ortaya çıkarırlar (Aslan Odabaşı, 1996, s. 84).

Tasarım içerisinde tonlama, bütünlük, uyum ve hiyerarşik düzenin kurulmasında yardımcı olur. İzleyici için tasarımın bir bütün olarak algılanmasını sağladığı gibi, görsel hiyerarşi oluşturarak öncelik sırası belirler.

Doku: Yüzey üzerinde eş görünümlü elemanların, iki boyutlu veya düşük hacimli bir şekilde eş aralıklarla dizilimiyle meydana gelmektedirler. Dokular doğal ve yapay dokular olarak iki çeşittir. Doğal dokular; doğada kendiliğinden meydana gelen, insan elinin değmediği dokulardır; yapraklardan, çiçeklerden oluşan bitki örtüsü tekrarı,

kabuklar, hayvan derileri ve taşlar. Yapay dokular ise, insan eliyle yapılan dokulardır; çimento, resimlemede üst üste gelen boya kabartmaları, düz veya geometrik demir, çelik konstrüksiyonlar veya sur, kale gibi yapıların yüzeyleri yapay dokulara örnek verilebilir (Aslan Odabaşı, 1996, s. 69).

Gözümüzün aşına olduğu şeyleri sonrasında hissederiz; pürüzlü, pürüzsüz, yumuşak veya sert şeklinde tanımlarız. Görsel ilgiyi arttırmak ve bunu canlı tutmak için tasarımcı dokuları kullanır. Renk, ışık ve tonlama ile tasarım yüzeyinde dokuyu izleyiciye hissettirir. Bunu gerçekleştirirken farklı dokularla oluşmuş tasarım yüzeylerini (dokulu kağıt gibi) kullanabilir.

Resim 10: Doku Örnekleri

Kaynak: (Elgabry) <https://medium.com/omarelgabrys-blog/object-oriented-analysis-and-design-design-patterns-part-7-bc9c003a0f29/>

Biçim: Çizgi, renk, açık ve koyudan oluşmuş yüzeydir. Birçok çizginin veya objenin kullanımı veya tek biri ile oluşturulan kıvrımlar ve farklı tonlarda renklerin kullanımı ile oluşan yüzeyler, tasarımın biçimini temsil etmektedir (Ketenci & Bilgili, 2006). Tasarım içerisinde algılanan maddi yapı, gözünüzü harekete geçiren çizgiler ve yüzeyler bütünüdür (Aslan Odabaşı, 1996, s. 60).

Resim 11: Geometrik Biçimlerle Renkli Kompozisyon

Kaynak: Aslan Odabaşı, Grafik'te Temel Tasarım, 1996, İstanbul.

Ölçü: Bir grafik tasarım ürünü, değişik ve belirli ölçülere sahip görsel unsurların bir araya gelmesiyle oluşur. Ölçü kavramı görelidir, tasarım içerisindeki öznenin kullanımına göre değişik algılanabilir. Eş ölçekte iki kareden parlak değerde olanı diğerine göre daha büyükmüş gibi algılanır. Bir çizgi veya nokta kendisinden daha küçük eşiyile yan yana geldiğinde daha büyük görünür (Gürer, 1990, s. 30). Tasarım içerisinde kullanılan unsurların ölçeği büyüdükçe okuyucu tarafından algılanma oranı artar. Bu nedenle vurgusu yapılacak görsel veya metnin ölçüleri ile görünürlüğü arttırılabilir.

Yön: Tasarım içerisinde çizgi ve noktalar değişik noktalara yönelerek hareket oluştururlar. Bu hareket tasarımcıya, vereceği mesaj doğrultusunda izleyiciyi yönlendirme olanağı sağlar (Becer, 2002, s. 62).

Resim 12: Renler ve Şekiller İle Yön Kavramı

Kaynak: (Sadi), <https://blindsalida.fr/#about/>

Grafik tasarımda üç yön kavramı bulunmaktadır: Düşey, yatay ve diyagonal.

Geniş yüzeylerde, çizgilerin doğrultuları tasarım içerisindeki hareket yörüngesi bakımından önemlidir. Tasarım unsurları ve onların özellikleri arasındaki ilgi devamlılığı, bu çizgisel doğrultular aracılığıyla sağlanmaktadır (Gürer, 1990, s. 26-27). Ayrıca tasarımın ruh halini belirlemede önemli bir rolü bulunur. Daha önce belirtildiği gibi çizgiler yönlerine göre dinamik, sakin veya sert bir harekete sahip olabilmektedir. Tasarımın yönünü oluşturan tüm unsurlar onun kimliğini de ifade etmektedir.

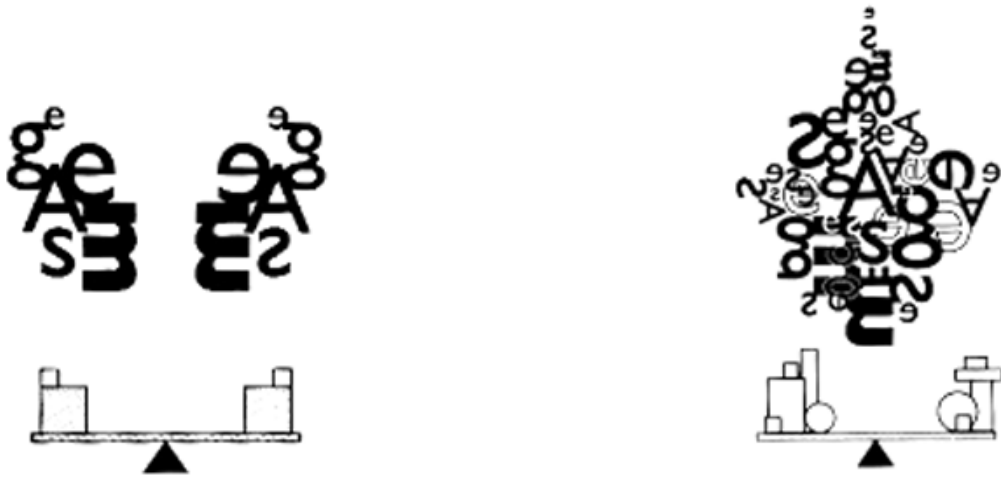
Tasarım elemanlarını gelişigüzel bir şekilde kullanarak sanatsal ve kaliteli tasarımlar oluşturmak neredeyse imkânsızdır. Genel kurallar koymak zor olsa bile, tasarımda bütünlük, uyum ve dengeyi sağlayabilmek için çeşitli ilkelere uyulması gerekmektedir. Bunlar; denge, orantı ve görsel hiyerarşi, devamlılık, bütünlük ve vurgulama ilkeleridir (Becer, 2002, s. 62-63).

Denge: İnsanoğlu kendi fizyolojik yapısına veya doğada bulunan fizik kurallarına bağlı bir denge arayışı içindedir. Ancak görsel tasarımda denge, eşitlik olarak

değerlendirilmemelidir. Çünkü tamamen simetri içindeki denge, sıkıcı, sığ, statik bir dengedir ve grafik sanatlarda hemen hemen hiç tercih edilmez (Uçar, 2004, s. 154).

Tasarım içerisinde konuya ve tasarım elemanlarının kullanımına göre bir ağırlık merkezi oluşur. Bu elemanlarının ortaya koydukları değerler, tasarım içerisinde eşit miktarda yansıtılmalı, genel bir denge duygusu vermelidirler. Herhangi bir eleman veya eleman grubu ağırlık merkezini kendine doğru çekmemelidir. Birden fazla ağırlık merkezi olan durumlarda, her merkez kendi ağırlığını korumalıdır ancak nihayetinde genel ağırlık merkezi düzenlemenin ortasına yakın bir yerde kalabilmelidir (Etiğe, 2019).

Grafik ürünleri simetrik denge ve asimetrik denge olmak üzere iki sistem içerisinde oluşturulabilirler (Becer, 2002, s. 65).

Resim 13: Simetrik Denge ve Asimetrik Denge

Kaynak: Uçar, Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, 2004, İstanbul, s.154.

Simetrik dengede, benzer tasarım elemanları, tasarım yüzeyine dikey olarak indirilen bir çizginin her iki yanına eşit mesafede hizalanmaktadır. Simetrik dengeli tasarımlar, ciddi, resmi ve durağandır. Simetrik, mutlak bir dengeye sahip tasarımlar sıkıcı ve statik bir etki yaratırlar, uzun süre seyredilemezler. Diğer yandan simetrik denge, dürüstlük ve saygınlığı ifade etmektedir ve acemi tasarımcılar için güvenli bir tasarım şeklidir (Becer, 2002, s. 66). Asimetrik denge ise, tasarım elemanlarının serbest bir

şekilde kullanılması ile oluşturulur. Simetride olduğu gibi belli bir ağırlık merkezi mevcuttur ancak bu merkez, geometrik merkezlerden farklı bir konumdadır. Bu yüzden asimetrik dengeyi sağlamak zor ve karmaşıktır. Cesur bir şekilde oluşturulmuş simetrik denge daha duygusal, deneysel, akılda kalıcı, eğlenceli ve sürükleyici yönleri yansıtır (Uçar, 2004, s. 154).

Orantı ve görsel hiyerarşi: Tasarımcı açısından, tasarım yüzeyinde sergilenen görsel unsurlar ve yüzey boyutları arasındaki boyutlar arası ilişkilerdir. Görsel unsurlar arası orantısal ilişkiler, algı ve iletişimi doğrudan etkilemektedir. Mesajın en etkili şekilde verilebilmesi için tasarımcı, görsel unsurlar arasındaki orantısal ilişkilerde değişik yapılar kurmaya çalışır. Tasarımda tekdüzelikten kurtulmak için, genişliğin uzunluğa, renkli olanın renksiz, bir ölçünün diğerine eşit olmaması gerekmektedir (Becer, 2002, s. 68).

Görsel hiyerarşi, tasarım içerisinde öne çıkması istenen unsurun ölçeklendirilmesi ile ilgilidir. Tasarımcı görsel hiyerarşiyi amacına uygun şekilde oluşturduğu takdirde, mesajını en verimli ve etkili şekilde iletebilir. Bu süreçte tasarımcı için sayısız seçenek mevcuttur, örneğin büyük olan her unsur her zaman hiyerarşinin tepesinde olma zorunda değildir. Pastel renklerde oluşturulmuş bir fotoğrafın yanındaki, parlak renklerde ve etkili bir görsel, tasarımın kurgusunu değiştirebilir (Uçar, 2004, s. 153-154). Tasarımcı sonsuz seçenek içinden mesajın en etkili ve verimli şekilde iletileceği yolu bulmalı ve uygulamalıdır. Tasarım öğeleri arasında kaybolmuş bir mesaj okuyucuya ulaşmaz veya doğru şekilde algılanmaz.

Devamlılık: İnsan gözü takip etme ve devamlılık davranışı gösterebilen organik bir yapıdır. Görsel hafıza sayesinde, algılama boyutunda özgün bir yeri vardır. Tekrarlayan görsel unsurlar kimi zaman okuyucuda devamlılık etkisi uyandırırken, kimi zaman da okuyucunun konuya olan ilgisini ve takibini sağlamak amacıyla kullanılırlar. Tasarım yüzeyinde okuyucunun bakışını kesintisiz bir şekilde görsel unsurlar arasında hareket ettirebilmesini sağlayan ilkedir devamlılık. Becer (2002, s. 70), tasarımcılar için görsel devamlılığın sağlanmasında yardımcı olabilecek yöntemleri şöyle açıklamıştır:

- Görsel unsurlar gözün normal hareketlerine uyacak bir yönde yerleştirilmelidir.

- Algılama yönü, okuyucunun dikkatini dağıtmayacak biçimde düzenlenmelidir.
- Gözlerimizim algı yönü, soldan sağa ve yukarıdan aşağı doğrudur. Gözün yatay eksenindeki hareketleri dikey eksendekilere göre daha kıvrak ve esnektir. Ayrıca gözün, büyük olandan küçüğe, koyu tonlardan açık tonlara, renkli olandan renksiz olanlara ve alışılmış olandan alışılmamış olana doğru ilerleyen bir algı yönü mevcuttur.

Devamlılık ilkesi, tek bir görsel tasarım içerisinde olduğu gibi, seri olarak üretilen grafik ürünlerinde de bulunmaktadır. Süreli ve süresiz yayınların kapak ve bölüm tasarımları bir ürün ailesinin ambalaj tasarımlarında devamlılık sağlayan unsurlar kullanılabilir.

Bütünlük: Belli bir kuralı olmamasına rağmen, tasarımın genel etkisi için büyük öneme sahiptir. Tasarımda dağınıklık ve parçalanmışlık hissi veren yapıyı ancak görsel unsurların bir bütünlük içinde kullanılması ile giderilebilir. Tasarımı kullanacağı unsurları seçer ve gruplar. Birbirleri ile uyum içerisinde olanları belli bir kurguda düzenler. Benzer özelliklere; biçim, renk, doku, ton ya da boyuta sahip unsurlar, tasarımda bütünlüğü sağlarlar. Aynı yüzeyde bir araya gelen ve bir armoni oluşturan unsurlar, tasarım içerisinde bir ritim yakalar ve bu ritim tasarımı tekdüzelikten kurtararak alışılmışın dışında bir yapıya büründürür. Tasarım, içerisinde barındırdığı görsel zıtlıklar sayesinde yeniliği ve tazeliği yansıtır. Bu sayede meydana getirdikleri doku ise bütünlük oluşturur (Becer, 2002, s. 72).

Vurgulama: Tasarımın odak noktasını belirtir. Tasarım yapılmadan önce, dikkat çekmesi istenilen mesaj belirlenmelidir. Mesajı en iyi hangi tasarım elemanın ileteceğine karar verilmelidir. Seçilen tasarım elemanı, tasarım ilkelerine uygun şekilde kompozisyon içinde kullanılmalıdır. Tasarımcı, boyutlandırma, görsel titreşim, renk ve doku kullanabileceği gibi, sayfa içerisindeki beyaz alanları da vurgulama için kullanabilir. (Uçar:157). Tasarım içerisinde vurgu birden fazla yerde yapıldığında, vurgu kavramı ortadan kalkar. Vurgulanacak tasarım unsuru belirlenmeli ve tasarım bütünlüğü bozulmadan düzenlenmelidir.

Grafik tasarım için net kuralların ve ilkelerin konulması gerçekten zordur. Tasarımcılar, konu gereği bilinçli veya içgüdüsel olarak, tasarım ilkelerine bağlı kalır. Belirttiğimiz tüm tasarım elemanları ve ilkeleri bir tasarımda eşit ölçüde yer almayabilir. Burada tasarımcının duygusal, sezgisel tercihleri ile tecrübelerine dayanarak kişisel kararlar almaları gerekmektedir. Tasarımcının izlerini bırakmadığı bir iş, tabiri ile yavan ve soğuktur.

1.5. ÇOCUK DERGİLERİ VE GRAFİK TASARIM

Yayıncılıkta toplumun geneline yönelik belli başlı ürünler sunan yayıncılık alanında, uzmanlaşma ve kitleselleşme sonucu özel içerikler üretilmeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle cinsiyet, yaş, ilgi ve mesleki farklılıklara göre hazırlanan özel yayınlar üretilmiştir. Bu ürünlerden biri de, belirli zaman aralıklarıyla yayınlanan, çok yazarlı ve farklı türlerde birçok bölümden oluşan dergilerdir. Belli bir hedef kitlesi bulunan dergilerde, siyaset, ekonomi, edebiyat, bilim ve meslek gibi birçok konuda, gazetelere nazaran daha geniş ve kapsamlı içerikler bulunur ve periyodik sürelerle basılı olarak yayımlanır (Sürmeli, 2010).

Dergiler içerikleri bakımından ne gazete ve internet yayınları gibi hızlı ve sığ bir içeriktedir, ne de kitap kadar uzun soluklu ve durağandır. Kalıcı, güncel ve bilimsel içerikleri sayesinde yayıncılık alanında, kitap ve gazete arasında özel bir konumdadırlar. Ancak uzun süreli periyotlarda yayınlanmaları sebebiyle, okurun ilgisini uzun süre çekecek tasarıma ve güncel kalacak özel içeriklere sahip olmalıdırlar.

Görsel bir iletişim olan grafik tasarım, imgeler ve metinler arasındaki bağlantılar ile mesajı iletmektedir. Her bireyin, özellikle çocukların, bu uyarıyı algılayış biçimi farklılık göstermektedir. Küçük yaşlarda yapılan etkinlikler, çocuğun sahip olacağı görsel dili, görsel kültür düzeyinin geliştirilmesini sağlar. Çocuklar için özel olarak hazırlanmış dergiler, çocuklarda estetik algısı oluşmasını, sanata eğilim göstermesini ve zevk kültürü gelişmesini sağlar (Parsa, 2007).

Günümüzde okul öncesi ve okul dönemi yaş gruplarında, eğitimi destekleyici birçok yazılı ve görsel eğitim materyali bulunmaktadır. Bunların içinde bilgi edinimini

hem eğlenceli hem de pratik hale getiren, okumayı ve öğrenmeyi teşvik eden yayınlar, eğitim amaçlı çocuk dergileridir.

Teknolojik gelişmeler dergi yayıncılığını da etkilemiş, radyo ve televizyonun insan yaşamında yer almasıyla içeriğinde ve formatında değişikliklere sebep olmuştur. Yoğun yazılarla oluşturulmuş statik ve sıkıcı içeriklerin yerini, resim, fotoğraf ve renklerin sıklıkla kullanıldığı dinamik tasarımlar almıştır. Çocukların zihinsel ve psikolojik gelişimlerine katkı sağlaması amacıyla üretilen dergilerin, nasıl olması, ne gibi özellikler taşıması gerektiği oldukça önemlidir. Çocuklara uygun öğrenme araçları ve ortamları oluşturmak, çocuğun algılama düzeyini, beklentilerini, ilgi ve gereksinimlerini iyi tanımakla olanaklıdır. Çocuklar için boş zamanlarını değerlendirebilecekleri, hayal güçlerini geliştirebilecekleri ve gerçek hayatla ilgili çeşitli tecrübeler edinebilecekleri çocuk dergilerinin genel olarak belli özellikler taşıması beklenir (Güran Yiğitbaşı, 2014, s. 39-40).

Henüz hayat tecrübesi kazanmamış, sayısız durumla ve olayla küçük yaşlarda karşılaşan çocuklara yönelik, korumacı ve kısıtlayıcı içerikler yerine, gerçek hayatta karşılaşabilecekleri bazı olumsuz durumların, onların algı düzeyine ve yaşına uygun olarak konu edilmesine özen gösterilmelidir (Şirin, 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, 2000, s. 19).

Gürkan ve Gökçe (2000, s. 53) çocuklara özel hazırlanan yayınlarda olması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamaktadırlar: Çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun, ilgi ve ihtiyaçlarına karşılık verebilmelidir. Hayal güçlerini ve yaratıcı düşünce mekânizmalarını desteklemeli, metin-görsel ilişkisi tutarlı, karakter ve mekân seçimleri çocukların yakın çevresinden olmalıdır. İçerik somut ve anlaşılır olmalı, içerisinde çocuğu aktif kılacak yönlendirici metinler veya görsel unsurlar olmalı, tipografik olarak okunaklı ve yaş grubuna uygun olmalı, baskı kalitesi ve cilt seçimi çocukların yaş düzeyine uygun olmalıdır.

Çocukların boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlayan, eğlendirerek bilgilendiren, hayal güçlerinin gelişimine destek olan çocuk dergilerinin genel olarak şu özelliklerde olmasını önerilmektedir: (a) Konular çocukların dünyasına

uygun olarak, algı ve ilgi alanlarına göre seçilmelidir. (b) Ayrıntılar somut ifadelerle ve dikkati dağıtmayacak şekilde aktarılmalıdır. (c) Kısa, öz ve sürükleyici cümlelerden ve paragraflardan oluşmalıdır. (ç) Mantık çerçevesinde gerçekleşen bir son ve gerçekliğe uygun karakter ve kahramanlar olmalıdır. (d) Argo veya kaba ifadelerden arındırılmış mizahi bir anlatım olmalıdır. (e) Anlatım heyecanlı ve dinamik olmalı, ayrıntılara karşı ilgi uyandırılmalıdır. (f) Metinler özel hazırlanmış görseller ile desteklenmelidir (Oğuzkan, 2006).

Sever (1995, s. 14-15), çocuk yayınlarının dayanması gereken eğitsel ilkeleri şu şekilde belirtmiştir;

- 1- Okulda izlenen eğitim programlarını desteklemelidir,
- 2- Hayatın gerçekleriyle ilişkili olmalıdır,
- 3- İçerikler çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici biçimde oluşturulmalıdır.
- 4- Çocuk bilgi ve kültürel seviyesini yükseltmelidir.
- 5- Şiddet öğeleri içermemeli; çocuğun estetik değerlerine hitap etmelidir.
- 6- Çocuğu eleştirel düşünmeye teşvik etmelidir.
- 7- Kişilik gelişimini desteklemeli ve yaşama uyumunu sağlamalıdır.
- 8- Çocuğun dilsel gelişimine (okuma, konuşma, yazma, dinleme) yetilerinin gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
- 9- Çocuğa, toplumun bir üyesi olduğu ve soyutlanamayacağı bilincini iletmelidir.
- 10- Çocuğa, insanı zayıf ev güçlü yönleriyle tanımalıdır.
- 11- Bilimsel verilere ve evrensel ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
- 12- İletilmek istenen mesajı direkt olarak vermek yerine, çocuğa sezinlettirmelidir.
- 13- İçerikler önyargılardan arındırılmış olmalıdır.
- 14- Çocuğun gözünden, onun bakış açısıyla oluşturulmuş, uygulamalı bir eğitim şekliyle eğlendirici ve düşündürücü olmalıdır.

Dergi gibi eğitici yayınlar ile iç içe olan bir çocuğun, dil becerileri, hayal dünyası ve kurgulama yapma gibi soyut kavramları öğrenmesi daha kolay olmaktadır. Bunu

sağlayacak yayınların da, görsel anlamda çocukların gözünden ve onların dünyasından imgeler barındırması ve yapısal anlamda çocuğun sahipleneceği bir biçimde olması gereklidir. Derginin logosu, kapak görseli, sayfa tasarımı, tipografisi, boyutu ve cildi gibi iç ve dış yapıları, çocuklar için hazırlanmalıdır.

Bir dergi, planlanma, tasarlanma, basılma, dağıtılma ve pazarlama gibi uzun soluklu ve birçok kişinin görev aldığı üretim sürecinin sonucunda ortaya çıkar. Bu süreçte en başta yayınevi sahipleri, tasarımcılar, yazarlar, editörler olmak üzere resimleyiciler, reklamcılar, basın ve sosyal medya sorumluları ile matbaa ustaları görev almaktadır. Temel olarak bir derginin fikir aşamasından, tasarımın son anına sürecini kısaca açıklamak, tüm bu işlemleri anlamak adına yararlı olacaktır.

1.5.1. Planlama

Planlama, tasarıma geçmeden önce derginin görsel kimliğinin oluşturulmasına yardımcı olacak ve derginin “tavır” konusunda yol gösterecek bir süreçtir. “Dergi ismi ne olmalı? Derginin hedef kitlesi kimlerdir? Hangi bölümler yer almalıdır? Derginin teması ne olmalı; edebiyat, bilim, sanat, spor, meslek veya popüler kültür? Hangi periyotlarda yayınlanacak?” gibi sorulara verilen cevaplar, derginin tasarım ve üretim aşamalarına ışık tutmaktadır.

1.5.2. Görsel Kimlik Oluşturma

Görsel kimlik, dergiye bir kişilik ve tavır ekleyebilecek olan görsel yapıdır. Planlama süreci sonrasında derginin yapısal özellikleri belirlenmelidir. Dergi tasarım aşamasına geçmeden önce görsel kimlik oluşturulmalıdır. Yalnızca o dergiye ait, içeriği temsil edecek bir tarzda, hedef kitlenin beklentilerine uygun bir görsellik sunmalıdır. Bu sayede akılda kalıcı, hatırlanması kolay ve diğer dergiler arasında tanıdık bir “ses” oluşturulabilir. Görsel kimliğin inşası, derginin formatından, kağıt cinsine, forma sayısından, ciltleme türüne, kapak ve sayfa tasarımına varan ilişkiler bütününe bağlıdır. Her parça diğeri ile ilişkide olmalı ve kapağından sayfa numarasına kadar görsel kimliği yansıtmalı ve bütüne bağlı kalmalıdır (Kavuran & Özpolat, 2016, s. 269). Tüm bu yapısal özellikler, derginin tasarımını ve dolayısıyla görsel kimliğini etkileyecektir.

Derginin boyutunun, forma sayısı ve sayfa sayısı, kağıt cinsi, dikiş ve ciltleme türünün belirlenmesinde birçok kriter göz önünde tutulur. Dergi boyutu, en yüksek sayıda verim alınabilmesi için büyük boyutlu kağıt tabakalarının orantılarına uygun olmalı, çünkü fire (kesim/tıraşlama sonra boşa giden kağıt) en aza indirgenmiş olmalıdır. Bu sayede dergi üretiminden en yüksek verim alınabilir. Diğer bir kriter, hedef kitlenin özellikleridir. Derginin hedef kitlesine göre tüm bu nitelikler değişmektedir. Dergi formatı tüm sayılarda belirli bir düzen içinde olmalı ancak bütünlüğü bozmayacak şekillerde belli sayılarda değişiklik yapılabilir.

1.5.3. Logotype Tasarımı

Derginin logosu görsel kimliğin okur tarafından algılanan ilk ve yayın hakkında en hızlı mesaj ileten tasarım elemanıdır. Dergi ismi ile içeriğinin bir bütünlük oluşturduğu, özgün ve okunabilir olmalıdır. Hitap edilen yaş grubu için ilgi çekici, dinamik ve merak uyandırıcı bir yapıya sahip olmalıdır. Ayrıca logonun akılda kalıcı, kolay algılanan, farklı bir duruşa sahip, uzun yıllar kullanılabilecek ve değişen yayın formatlarına uygun olması gerekmektedir (Öztürk, 2006).

Logo tasarımcısı Paul Ibou, logoların herhangi bir kültürle ilişkide olmaması gerektiğini ve dünya genelinde farklı kültürlerden insanların da benimseyebilecek bir kimliğinin olması gerektiğini belirtir (Kavuran & Özpolat, 2016, s. 272).

Logo, temsil ettiği kurumun veya yayının imzasıdır. Yapının varoluş sebebini ve sahiplendiği değerleri temsil etmektedir. Logo tasarımcısı Paul Rand, logonun, kurumun amacını yansıtması ve evrensel bir dile sahip olması gerektiğini belirtir. Tasarımcının üzerine düşen en büyük görev, bu iki niteliği barındıran bir logo oluşturmaktır (Uncu, 2019).

Dergi logoları genellikle tipografik bir tasarımla, derginin ismi üzerinden oluşturulur. Görsel kimlik oluşumunda, yayının tavrını ve kişiliğini yansıtan dergi logoları da kurum logoları gibi ele alınmalı ve özenle dizayn edilmelidir. Logo, sade, kolay anlaşılır, hatırdaki kalıcı, en az renkle oluşturulmalıdır. Tüm baskı teknikleri ve zeminlerde kullanılabilecek, küçük kullanıldığında okunabilir, büyük kullanıldığında dağılmayan bir tasarıma sahip olmalıdır (Kavuran & Özpolat, 2016, s. 271-272).

Çocuk dergileri için hazırlanan logolar, hem içeriği temsil edecek hem de çocukların ilgisini çekip, dinamik ve eğlenceli bir görsellik sunacak tipografi ve renk seçimi yapılmalıdır. Günümüzde de dergi logolarında, yuvarlak hatlı veya tırnaksız (serifsiz), kalın (bold), canlı renkli ve kısa metinler kullanılmaktadır. Yazının kendi rengi dışında, etrafına farklı renk ve kalınlıklarda kontur çizgileri ve derginin içeriğini yansıtan çeşitli görseller ile destekleyici unsurlar da kullanılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken, logonun çocukların algılama düzeyine uygun olması ve anlaşılmasını engelleyecek her türlü görsel elemandan ayrılmış olmasıdır. Bu sayede çocuklar için hatırda kalıcı ve anlaşılır bir logo oluşturulabilir.

Logo, kapakta ilk bakışta anlaşılır ve okunabilir bir konumda ve ölçekte olmalıdır. Tasarımcılar genellikle kapağın üst bölgesinde logoları kullanırlar; diğer dergilerle birlikte sergilendikleri raflarda görünebilmesi için önemli bir ayrıntıdır. Kapak sayfasına hakim olan renk ile logoyu oluşturan renklerin kontrast oluşturması görünürlüğünü artıracaktır. Ayrıca, görsel devamlılığı ve kimliği bozmayacak şekilde, kapak görseli ve renklerine uyumlu olarak logo rengi değiştirilebilir.

1.5.4. Tipografi

Tipografi terimi, Yunanca işaret anlamına gelen “tipo” ile yazmak ve çizmek anlamına gelen “graph” kelimelerinden oluşur. Türkçe olarak tam karşılığı; matbaa işaret sistemi ve yazı düzenleme sanatı anlamına gelmektedir (Tepecik, 2002, s. 83). Tipografi terimi günümüzdeki anlamıyla ilk olarak Gutenberg tarafından 1450 yılında kullanılmıştır. Bir kitabın basımı için geliştirdiği tipografik baskı tekniği ile baskı teknikleri için çığır açmıştır (Becer, 2002, s. 92).

Tipografinin temelinde ise okunurluk işlevinin estetik bir form içinde iyileştirilmesi bulunmaktadır. Harf biçimleri mesajların iletilmesinde kullanılan araçlardır. Grafik tasarımcı, bu görsel dilin inceliklerini ve biçimlerini ustalıkla kullanabilir olması gereklidir. Bu sayede kavramsal açıdan zengin ve sade tasarımlar ortaya çıkarabilirler.

Grafik tasarımcı, mesajı tipografi sanatı ile bir çeşit görsel sese, vurguya dönüştürür. Nasıl ki, gündelik hayatımızda duygularımızı belirtmek için konuşmamızı,

vurgulamalarımızı ve tonlamalarımızı değiştiriyoruz, tasarım içerisinde de başlık, alt başlık, metin veya sloganı hangi ton ve şekilde söylenmesi gerektiğine karar verir. Basit gibi görünen bu işlemin teknik kısmının zorluğunun yanı sıra görsel açıdan estetik bir değer yansıtması gerekmektedir (Uçar, 2004, s. 139). Değişik biçim ve tarzlara sahip alfabe tasarımlarını “yazı karakteri” olarak adlandırırız. Her yazının bir karakteri, üslubu ve biçimi vardır. Karakterlerin kontur kalınlıklarına ve eğimlerine göre çeşitli varyasyonlarına “yazı karakteri ailesi” denilmektedir.

Dergi tasarımında tipografi unsuru önemle ele alınması gereken konulardan biridir. Özellikle eğitim amaçlı çocuk dergilerinde, çocukların gelişim özelliklerine uygun, okunabilirliği yüksek karakterler kullanılmalıdır. Harf boyutları, aralıkları ve satır boşlukları, okuyucunun niteliğine bağlı olarak belirlenmesi gereken özelliklerdir. Okumayı yeni öğrenen çocuklar için büyük puntolu harfler tercih edilmelidir. Çok kısa satırlar gözü yorduğu gibi dikey yönde harekete zorlar. Uzun satırlar ise, okuyucunun bir alt satırı bulmasında zorluk yaşamasına neden olur (Becer, 2002, s. 186).

Tek başlarına oldukça etkili görülen görsel unsurlar ve tipografi, çok sayıda ve üstüste kullandıklarında iletişimi engelleyen bir görüntü kirliliğine yol açarlar.	Tek başlarına oldukça etkili görülen görsel unsurlar ve tipografi, çok sayıda ve üstüste kullandıklarında iletişimi engelleyen bir görüntü kirliliğine yol açarlar.	Tek başlarına oldukça etkili görülen görsel unsurlar ve tipografi, çok sayıda ve üstüste kullandıklarında iletişimi engelleyen bir görüntü kirliliğine yol açarlar.
10/10	10/12	10/14

Resim 14: Satır Yüksekliği ve Okuma Kolaylığı İlişkisi

Kaynak: Becer, İletişim ve Grafik Tasarım, 2002, Ankara, s.186

Çocuklara özel olarak hazırlanan yayınlarda belirli ölçütler koyan Milli Eğitim Bakanlığı, “Ders Kitapları ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge”sinde, basılı yayınlarda yazı karakteri büyüklüklerine ilişkin; ilköğretim birinci sınıflar için 20 punto, ikinci sınıflar için 18 punto, üçüncü sınıflar için 14 punto, dördüncü sınıflar için 12 punto, beşinci sınıflar için 11 punto, daha üst sınıflar için ise 10 puntodan daha küçük harfler kullanılmasının uygun olmadığını belirtmiştir (MEB, 2012).

Çocuk dergilerinde yazı karakteri seçimi hedef kitleye uygun bir şekilde seçilmelidir. Tırnaklı (serifli), tırnaksız (serifsiz) ve süslü yazı karakterlerinin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Tırnaklı yazı karakterlerinde her harfin kenarlarında tırnak adında çıkıntılar bulunmaktadır. Bu harfler yan yana dizilerek kelimeleri ve cümleleri oluşturduğunda, harflerin tırnakları, gözün harfler arasında hızlı geçiş yapmasını sağlayarak okumayı kolaylaştırmaktadır. Ancak tırnaklı fontlar genellikle yoğun ve küçük puntolu metinlerde, okuma hızını ve dinamizmini artırmak amacıyla tercih edilir. Tırnaksız yazı karakterleri ise düz hatlara sahip, yalın bir görünümündedirler. Okunurluğu yüksektir ve harfler en yalın haldedirler.

Resim 15: Serifli (Tırnaklı) ve Serifsiz (Tırnaksız) Yazı Örnekleri

Kısa metinlerde, başlıklarda veya spot cümlelerde daha çok tercih edilirler. Süslü fontlar ise karmaşık yapıları nedeniyle okunması ve algılanması zordur. Diğer yandan süslü karakterler çocuk yayınlarında doğru kullanıldığında sayfaya dinamizm kazandırabilir ve okuma zevkini artırabilir. Okunurluk, yazı karakterlerinin tatmin edici bir okuma zevki sunmasıyla ilgilidir (Sarıkavak, 1997).

Tırnaklı ve tırnaksız yazı karakterlerinin basılı yayınlardaki kullanımı, dijital yayınlarda farklılık gösterebilmektedir. Dijital ekranlarda piksel tabanlı görüntüleme yapıldığından, düşük kaliteli görüntülemelerde tırnaklı yazı karakterlerinin çıkıntıları birbirine karışabilir ve okunabilirliği oldukça düşebilir. Bu yüzden dijital yayınlarda, özellikle uzun metinlerde tırnaksız yazı karakterleri tercih edilir.

Yazı karakterinin yumuşak hatlara sahip, sıcak ve yalın bir yapıda olmalıdır. İtalik (eğik) yazı karakterleri tekdüze ve gösterişsiz olmaları sayesinde daha samimi iletişim kurarlar ancak tipografik deformelere uğraması çok kolaydır. Diğer yandan, uzun metinlerin italik yazılması yazıyı zayıf gösterir ve harflerin seçimi zordur. Zor okunabilen

bir yapıda olması sebebiyle olabildiğince az kullanılmalıdır. Aynı şekilde, uzun metinlerin bold (kalın) veya tüm metnin büyük harflerle yazılması sevimsiz bir görselliğe sebep olur (Pektaş, 2003).

Dergi tasarımlarında, çocukların dikkatini çekmek için metin içinde bazı kelime ve cümlelerde yazı boyutu değiştirilerek, farklı renkler ve kalınlıklar, eğimler kullanılarak, arka fonuna özel şablonlar koyarak vurgulanabilir (Yazar, 2003). Bu tarz düzenlemeler, tasarımda dinamizmi artırdığı gibi estetik kazanımlar da sağlar. Ancak bu düzenlemelerde okunurluğu bozacak tasarımlara dikkat edilmelidir, arka fon ile yazı arasında renk bakımından zıtlık (kontrast) olmalıdır. İnce hatlara sahip yazı karakterlerine, zıt renklerde kontur çizgisi vermek yazının okunurluğunu daha da azaltabilir. Koyu zemin üstüne beyaz yazı daha yüksek kontrastlı olacaktır. Bu nedenle koyu zeminli yazılarda harf boşlukları ve satır aralığı arttırılmalıdır (Boulton, 2005).

Dergi tasarımında, tipografi kullanımını sınırlamak hem derginin görsel kimliğini korur hem de bütünlük ve devamlılık sağlar. Dergilerin iki veya üç yazı karakteri kullanması, bütün bir yazı kataloğunu kullanmasından daha iyidir. Sınırlı yazı karakteri kullanımı dergi içinde standartlar belirlenmesinde yardımcı olur ve okuyucu için kolaylık sağlar. Çok fazla benzerlik veya çok fazla farklılık ise dergide kimlik karmaşası yaratır (Sürmeli, 2010, s. 45).

1.5.5. Kapak ve Sayfa Tasarımı

Dergilerin okuyucularla ilk iletişime geçen unsuru kapaklarıdır. Derginin hem ambalajı hem de hedef kitleyle ilk etkileşimde etkisini belirleyen, bir nevi kıyafet gibidir. Bu nedende kapak tasarımları da diğer grafik tasarım unsurları gibi ele alınmalı ve çözümlenmelidir.

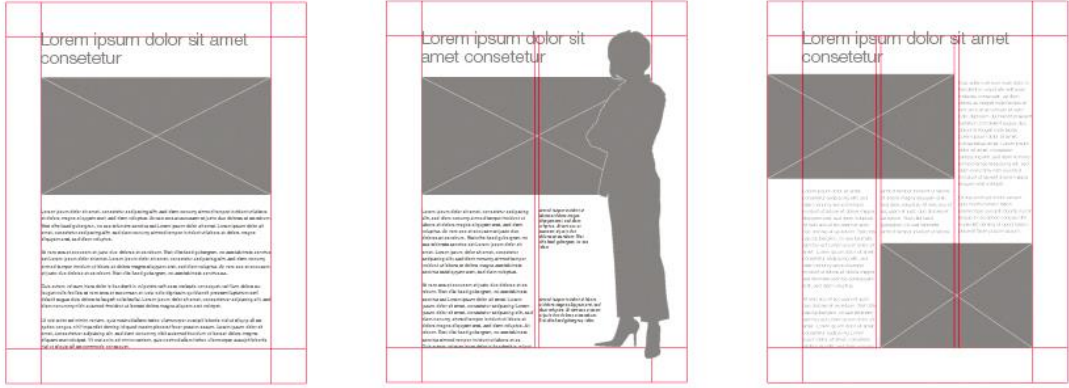
Dergi kapakları, okuyucuya içeriği hakkında ipuçları verir veya içeriği tamamen yansıtabilir. Kapaklar görsel iletişimin başladığı noktadır; dikkat çeker, etkiler ve tanıtır (Karaduman, 2007, s. 67) Oluşturulan görsel dil, dergileri okuyucular açısından belirli bir noktaya taşır ve okuyucularda bıraktığı izlenimlerle “hatırlanabilir ve tanımlanabilir” kılar (Karaduman, 2007, s. 34).

Dergi kapaklarında, dergi logosu, slogan, konu başlıkları, yayım tarihi, fiyat ve barkod bilgileri, farklı ülkelerdeki satış bilgileri yer alabilir. Kapakta bulunan en önemli unsur ise, derginin içeriğini yansıtan kapak görselidir. Çıkarılacak sayısının en önem verilen konusu ile ilgili özel olarak seçilmiş ve hazırlanmış tasarım elemanları kullanılır. Kapak tasarımının kilit noktası, kapakta kullanılan görsel unsurdur (Sürmeli, 2010, s. 60).

Çocuk dergileri için hazırlanan kapak tasarımları, biçimsel olarak içeriği yansıtmamanın yanı sıra, kullanılan renkler, görseller ve tipografiler yaş grubuna özel olarak belirlenmelidir. Çocuğun ilgisini çekebilmek adına içerikle ilgisi bulunmayan görsellerin veya bilgilerin kapakta yer alması kurumsal kimliğe zarar verir ve derginin marka değerini düşürür. Kapak tasarımları, derginin bütünlüğünü de bozmamalıdır. Tasarım unsurlarının her birinin ayrı ayrı işlevleri mevcuttur, yanıltıcı ve işlevsiz görsel unsurlar kolaylıkla zevksizliğe dönüşür. Kapak tasarımlarının belirli mesafelerden algılanabilecek bir kompozisyona sahip olması gerekir. Uzaktan bakıldığında logonun ve ana konu başlığının ve görselinin algılanabilmesi önemli bir ayrıntıdır.

Sayfa tasarımı, bilginin hızlı ve en az çabayla algılanmasını sağlamaya yönelik bir işlemdir. Sayfa içindeki bilgi ile okuyucu arasında kolay ve keyifli bir iletişim oluşturur. Bu süreçte grafik tasarımcıya karar verebilmesi aşamasında dört temel başlangıç noktasından bahsedilebilir. Bunlar; büyüklük, şekil, alan ve renk ya da tondur. Sayfa üzerinde bu dört etkenin görsel olarak hiyerarşik bir derecelendirme ile kullanılması sonucu bir düzen elde edilir (Uçar, 2004, s. 146).

Grid (ızgara) sistemi, derginin iskeletini oluşturarak, derginin görsel kimliğinin her konu başlığında ve devam eden sayılarda korunmasını sağlar. Kapak dahil tüm sayfalarda tasarım elemanlarının yerleştirilmesini ve konumlarının belirlenmesini sağlamaktadır grid çizgileri. Sayfa üzerinde dikey ve yatay düzlemde duran ve tasarım elemanları arasında ilişkiler kurulmasını sağlayan ipler olarak tanımlanabilir (Karaduman, 2007, s. 61). Başlık, alt başlık, ara başlıklar, spot cümleler, resim ve resim altı yazıları, sayfa numaralarının konumunun tüm sayılarda süreklilik kazanmasını sağlar. Ayrıca sayfaya ferahlık veren ve okumayı daha sağlıklı kılan boşlukların; sütunlar arası boşluklar, sayfa kenar boşlukları gibi beyaz alanların belirlenmesini ve tasarım elemanlarının hizalanmasını sağlamaktadır.

Resim 16: Grid Sistemi Kullanarak Düzenlenmiş Sayfa Örnekleri

Uçar (Uçar, 2004, s. 149), okuyucuların grid sistemini bilinçli olmadan algıladıklarını ve sayfa içerisinde tasarımın yönünü takip ettiklerini belirtmiştir. Olabilecek tüm değişikliklere en iyi şekilde uyum sağlayabilecek kadar esnek ve her unsurun en ince ayrıntısına kadar tasarlandığı dergi, iyi bir dergi olarak tanımlanabilir (Tuncay, 1998, s. 33). Grid, derginin görsel olarak kendini gösterebilmesine olanak sağlamalı, esnek olmayan yapılar dergiyi monoton bir formata büründürebilir.

Bilginin sayfa içerisinde iletiliminin temelinde, bilgi tasarımı vardır ve günümüzde önemi giderek artmaktadır. Sayfa tasarımlarında da bilginin amaca uygun olarak tasarlanması gerekmektedir. Doğru düzenlenmiş, iyi sınıflandırılmış ve etkili şekilde sunulmuş bilgi, alıcısı tarafından kolaylıkla algılanır. Düzensiz, gelişigüzel yerleştirilen görsel unsurlar ve yazı algılamayı, iletişimi güçleştirir veya tam tersi yanlış anlaşılmasına neden olur. Okuyucunun gözü, sayfa içerisinde zorlanmadan hareket edip, konuyu rahatlıkla takip edebilmelidir (Pektaş, 2003).

Sayfa tasarımında satırların normal aralıklarla oluşturulması ve sayfa kenarlarında bulunan boşlukların (marj) geniş olması gereklidir. Sayfa içerisinde resim ve yazı arasında bir uyum olmalıdır. Garcia (1987), sayfa tasarımında görsel unsurlar arasında hiyerarşik yapının gerekliliğini vurgular. Görseller kurguya göre sayfa içerisinde ölçeklendirilmeli, aynı ölçekte görsellerin kullanımından kaçınılmalıdır. Bu sayede çeşitlilik, kontrast ve vurgulama yapılabilir. Sayfanın tek bir noktasına fotoğrafları oturtmak yerine, üst ve alt boşluklara dağıtılarak, fotografik etki yayılmalıdır. Yazı ve

fotoğraf arasında tasarımsal bir rekabet olmamalıdır, uyum içinde olmalıdırlar. Ancak tasarımın amacı yazının vurgulanması ise; kalın ve büyük yazılar kullanılırken, fotoğrafların küçük kullanılması gereklidir. Fotoğraf vurgulanırken, yazılar ince ve küçük karakterlerde kullanılmalıdır. Bu sayede bilgi doğru bir şekilde sayfa içerisinde düzenlenmiş olur.

Görsel unsurların sayfa içerisinde kullanımına ilişkin olarak Becer (2002, s. 244-246) şunları aktarmaktadır: (a) görsel unsurların birbirleriyle, metinle ve kitabın bütünüyle olan ilişkileri düzenlenmelidir. Görsel unsurlarda doku, boyut ve orantısal benzerlikler, metin-görsel ilişkisini güçlendirir. (b) Birbirlerine ya da yazı alanına yaklaştırılan görsel unsurlar, kolay ayırt edilemez ve dikkat dağınıklığına neden olur. Görsel unsurlar arasında algılamayı kolaylaştırmak amacıyla en az 4 mm. boşluk olmalıdır. (c) Koyu ton ve renklerden oluşan iki görselin, aynı yaprağa arkalı önlü basılması, görsel etkilerini bozabilir. (ç) Görsel unsur, yazı alanında kullanımında metni bölecek şekilde değil, paragrafların arasına konumlandırılmalıdır. (d) Her görsel unsur kendisin, referans gösteren sayfa içerisinde kullanılmalıdır. (e) Yazı alanı ve görsel unsurların yer aldığı alanlar sayfada eşit tutulmalıdır. (f) Yazı alanını sınırlayan çizgiler, görsel unsurların yerleştirilebileceği en büyük alanı belirler. Dar ve uzun görseller, yazı alanında sağında boydan boya, eşit boşluklarla kullanılmalıdır. Kısa ve küçük görseller ise, yazı alanının üst ve altında 1:2 veya 3:5 oranında kullanılmalıdır. (g) Sayfa numarası metinden ayrı tutulmalıdır.

Dergi sayfalarında tasarımı etkileyebilecek bir diğer unsur ise reklam sayfalarıdır. Alexey Brodovitch, derginin ilk ve son sayfası arasında art arda gelen ritmin, sayfalar içerisinde korunması gerektiğini ve bütünlüğün bozulmamasını belirtmiştir. Her sayfa bütünün parçası olduğundan, reklam sayfalarının konumlandırılmasıyla ilgili; *“işin doğrusu; ilanları ‘sandöviç’ gibi derginin tamamen dış kısmında tutmaktır”* der (Tuncay, 1998, s. 38).

Derginin kurgusu, sayfa tasarımının nasıl olması gerektiği, tasarım aşamasına geçmeden kararlaştırılmalıdır. Görsel kimliğin inşası ile içeriğin uygunluğu, hedef kitlenin özellikleri, tasarımı meydana getirmede önemli unsurlardır.

1.5.6. Görsel İçerik Kullanımı

Medya kültürünün görsel dinamikleri, yayınların alışlagelmiş statik ve sıkıcı sayfa yapılarından, daha az metin ve daha fazla görsel kolaj düzenlerine geçmelerine neden olmuştur. İllüstrasyon, resim, grafik, fotoğraf, şemalar, haritalar, şekiller, tablolar gibi çeşitli görsel tasarım unsurları, okuyucunun ilgisini canlı tutar, okumayı ve algılamayı kolaylaştırır ve öğrenmeye yardımcı olurlar. Özellikle çocuk okurlar için algılama düzeyinin üstünde olan soyut ifadeler ve duygusal çağrışımların anlamlandırılmasını sağlamaktadırlar.

Çocuk yayınlarının nitelikli sayılması, kullanılan görsel unsurların niteliği ile doğru orantılıdır. Kullanılacak görsel unsurların belirlenmesinde, tasarımcı, illüstratör, editör ve yazarla da iletişim halinde olunması, görsellerin metne ve çocuğa uygunluğu açısından önemli bir süreçtir (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 150-151). Bu süreçte tasarımcı, illüstratör vb. resimlemeyi yapacak sanatçı, çocuk dünyasını iyi gözlemlemiş olmalı ve iyi bilmelidir. Çizeceği konuyu araştırırken, çocuğa göre ve çocuğa uygun bir dünya tasvir etmelidir. Burada yazar ile birlikte çalışılması, resimlemelerin anlamlı ve estetik açıdan güçlü olmasını sağlar. Görseller, 2-12 yaş grubundaki çocuklar için gerçekliğe yakın olmak zorunda değildir ancak yuvarlak ve esnek hatlarla çizilmiş olmaları estetik açıdan önemlidir. 12 yaş ve üzeri çocuklara yönelik dergilerde gerçekçi görseller edilmelidir (Sever, 2008).

Fotoğraflar, linyitler ve çeşitli ikonlar, çocuk dergilerinde oldukça sık kullanılır. Kullanılan bu görsel unsurların, metni tanımlayan ve tamamlayan özelliklerde olması ve tanımladığı metin ile aynı sayfada birlikte kullanılması gerekmektedir. Fotoğrafların seçiminde çocuk psikolojisinde oluşturacağı etki de dikkate alınmalıdır. Metin ve resim ilişkisinde uyumsuzluk olmaması gerekmektedir. Metinde anlatılan ile resmin çelişmesi durumunda çocuklar anlatılanları zihinlerinde canlandıramayabilirler. Bu gibi durumların yaşanmaması ve metin-görsel ilişkisinin sağlıklı olması için yazar ve çizerin koordineli olarak çalışması gerekmektedir. Yazar gerektiğinde konu hakkında detaylı bilgiyi; mekân tasarımı, karakter tiplerini, duygu durumları ve ortam renklerini, özel olarak aktarmalıdır. Bu dengenin sağlanmadığı durumda, çocuğun zihninde yaşanacak dengesizlik bilişsel gelişimini etkiler (Çiftçi, 2013, s. 131).

Yetişkinler açısından estetik ve etkili olarak algılanan bazı görselleri çocuklar farklı anlamlandırabilir. Sıcak renkler, açık tonlar ve kontrast renkler içeren bir fotoğraf insan ruhunda pozitif ve iyimser duygular uyandırırken, koyu renkler ve az tonlamanın olduğu fotoğraflar daha sert ve karamsar duygular uyandırır. Bu sebeple çocuk dergilerinde, sıcak renkler, açık tonlarda ve parlak fotoğraflar kullanılmalıdır. Çocuklar için hazırlanan içeriklerde, görseller büyük boyutlarda ve renkli olarak kullanılması, görsellerin ayrıntılarıyla algılanabilmesini sağladığı gibi sayfa içerisine dinamizm katar (Kaptan & Sürmeli, 2011).

Çocuklara yönelik hazırlanan yayınların ortak kriterleri olduğu düşünülürse, çocuk kitapları için geçerli olan unsurlar çocuk dergilerinde de geçerli sayılabilir. Okula öncesi döneme ait yayınlarda görsel unsurlar metne göre daha fazla yer tutar, yayınların üçte ikilik (3/2), hatta dörtte üçlük (4/3) bir oranı resim veya türevleridir. İlköğretimin ilk dönemlerinde sonra bu oran gittikçe azalır, 9-12 yaş grubundan sonraki yaş dönemlerinde resim-metin arasında bir denge kurulmaya başlanır (Karatay, 2016, s. 89).

Çocuk dergilerinde farklı bölümlerde tablolar, şekiller, formlar ve çizim alanları da bulunmaktadır. Eğitim materyali olmayan ama çocukların zihinsel, bilişsel gelişimlerini destekleyici, eğlendirici özelliklerde, bilmece, bulmaca, boyama ve resimli öykü tamamlama bölümleri bulunur. Eğlendirirken öğrenmeyi teşvik etmek için, kullanılan görsel unsurların çocukların becerilerine uygun formatlarda oluşturulmalıdır. Çocuk algı düzeyinin üstüne oluşturulmuş etkinlikler, başarısızlıkla sonuçlanabileceği için çocuklar açısından sıkıcı ve zevksiz olarak tanımlanabilir.

1.5.7. Dış Yapı Özellikleri

Derginin tasarım sürecine başlanmadan önce yapısal özelliklerinin belirlenmesi ve bu özelliklere uygun olarak düzenlenmesi zaman, maliyet ve estetik açıdan önemlidir. Dış yapı ile kastedilen derginin maddi yapısı ve biçimsel özellikleridir. Çocuğun fiziksel olarak temasa geçtiği derginin, fiziki yapısının da tasarlama süreci gibi çocuğa uygun şekilde üretilmesi gerekmektedir.

Derginin boyutu, kağıt cinsi ve gramajı, formatı ve ciltleme tekniği gibi dış yapısını belirleyen özellikler, yayınevinin yayın politikası, hedef kitlenin demografik

özellikleri, beklentileri ve alım gücü gibi bir çok faktör dikkate alınarak belirlenmektedir. Tüm bu süreç tasarımcıya, çizere ve editöre, nasıl bir yayın ortaya çıkarması gerektiği konusunda yol göstermektedir.

Dergi formatlarında zaman zaman değişiklikler yapılarak, dikkat çekici ve farkındalık yaratan boyutlar kullanılabilir. Ancak sürekli değişen bir format, tasarımın bütünlüğüne ve okuyucu alışkanlıklarına aykırı gelmektedir (Kavuran & Özpolat, 2016, s. 274).

Derginin hedef kitlesi çocuklar olduğunda, fiziki yapısını belirlemede özel durumları dikkate almak gerekmektedir. Çocuklar açısından dergilerin benimsenmesi, işlevsel kullanımı, ağırlık ve ebat bakımından taşınabilir olması, kâğıt kalitesinin iyi olması, cilt ve dikişinin sayfaların açılmasını engellemeyecek şekilde esnek olması gibi birçok kritere bakılarak formatlar belirlenmelidir.

Sever (1995), çocukların farklı boyutlarda yayınları karıştırarak okuma eğiliminde olduklarını belirtir. Çocuklara yönelik hazırlanan yayınlar taşınabilir hacim, ağırlık ve boyutlarda düzenlenmelidir. Ayrıca, iç sayfalarda kullanılan kâğıdın mat, dayanıklı, birinci veya ikinci hamur kâğıt olması gerekir. Kâğıt kalitesinin düşük olduğu yayınlarda, renkler mat ve değişken olur, yazılar zamanla silinerek okumayı zorlaştırır ve kolay yırtılabilirler. Yayının yapısal kalitesinin düşük olması ve kolay yıpranması çocuğun esere olan ilgisini zamanla azaltabilir, okuma isteksizliğine neden olabilir.

Dergi kapalı haldeyken sahip olduğu boyut ve format, sayfalar açıldığında tasarıma göre farklılaşabilir. Örneğin; kare olarak tasarlanan bir dergi açıldığında, sayfa tasarımı ve görsel kullanımına bağlı olarak dikdörtgen formatta kullanılabilir. Bu sayede çocukların ilgisini çekebilecek daha geniş görsel alanlar oluşturulabilir.

Çocuk dergilerinin kâğıt sağlamlığı kadar ciltlenmesine de özen gösterilmeli ve mutlaka dikişle dikilmeli, en azından tel dikiş yapılmalıdır (Kavuran & Özpolat, 2016). Çocukların hoşuna giden, sağlam, dayanıklı ve estetik yayınlar, çocuklarda okuma isteği uyandıracağı gibi kullanım süreleri oldukça uzun olacaktır.

1.5.8. Kurgu Oluşturma

Derginin görsel kurgusu, içinde barındırdığı tüm tasarım elemanlarının, sayfaların ve bölümlerin arasında btnlğn oluşmasını sağlayan önemli yapıdır. Grafik elemanları gelişigüzel bir şekilde sayfalarda olmamalıdır. Sanat yönetmeni Kennet Gerland, süreli yayın tasarımı ile film arasındaki benzerliğe dikkat çekmiş, dergi sayfalarının çevrildikçe oluşturduğu sekans ile film karelerinin sekansı arasında ilişki kurmuştur (Kavuran & zpolat, 2016, s. 273).

İyi hazırlanmış görsel bir kurgu zorunluluktur ve basit anlamda tanımlarsak; tüm metin ve görsellerin planlı bir kompozisyon içerisinde, küçük ve önemsiz olandan, en önemliye doğru okuyucu yönlendiren görsel akıştır. Dergi tasarımı sürecinde, kurgu da diğer görsel kimliği oluşturan yapılar gibi önemlidir. Derginin görsel kurgusu, kimliği ile rtşmeli ve derginin tavrını hissettirmelidir.

1.6. ÇOCUK DERGİCİLİĞİNİN TARİHÇESİ

ocuk dergiciliğinin tarihi aslında, genel basın tarihi ile ayrılmamalıdır. İlk dönemlerde toplumun belli kesimlerine hitap eden basın organları, kitleselleşme ve profesyonelleşme eğilimleriyle, toplumun tamamına hitap etme arzusu içine girmiştir. (şimşek, 2001, s. 34-38) Bu sebeple, özel içerikli yayınlar ortaya çıkmış ve cinsiyet, ilgi ve mesleki konuların ayrı ayrı işlendiği bilimsel ve aktüel yayınlar ortaya çıkmıştır. ocuk dergileri de bu eğilimin bir sonucu olarak kendini göstermiştir.

1.6.1. Dünyada ve Türkiye’de ocuk Dergiciliği

Dergiciliğin başlangıcı 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bu dönemde batılı ülkelerde ortaya çıkmaya başlayan ve 19. Yüzyılda parlak dönemini yaşayan ilmi cemiyetler, bilimin ilerlemesi ve gelişmesini sağlamak ve bilim adamları arasındaki iletişimi temin etmek amacıyla dergileri kullanmışlardır. Bilinen en eski dergi, 1663-1668 yılları arasında Hamburg’da yayınlanan “Erbauliche Monaths-Unterredungen” (rnek Aylık Düşünceler) dergisidir. Derginin yayınlanmasının ardından, aynı dönemlerde Avrupa lkelerinde de benzer yayınlar çıkarılmaya başlandı (Turan, 2005, s. 4).

Çocuk dergiciliği ise, dergiciliğin başlaması ve yayılmasından yaklaşık yüzyıl sonra, ilk olarak Avrupa’da başlamıştır. İlk çocuk dergilerinin kurgusu, ahlaki değerler (Moralische Wochenschrift) oluşturmaktaydı. Çocuklara ve ebeveynlere ahlaki öğütler yer almaktaydı (Şimşek, 2001). Daha sonrasında, 1722 yılında Leipzig’de yayınlanan “Leipziger Wochenblatt für Kinder” dergisi, çocuk dergiciliğine ilk örneği olarak, hikayeler, fabllar, tabiat bilgisi, mektup ve çeşitli temsiller, içeren konuları ile yayınlanmıştır. Devam eden dönemlerde İngiltere’de, “Juvenile Magazine” (1788) ve “The Children’s Magazine” (1799) ile ABD’de “The Juvenile Miscellany” (1826) ve çeşitli düşünce ve inanç topluluklarının ideolojilerini yansıtan birçok dergi yayınlanmıştır.

Avrupa’da ve diğer bölgelerde dergicilik ve çocuk dergiciliği üzerine çok sayıda yayın görölmesine rağmen, ülkemizde Tanzimat Dönemi’nde ilk dergicilik girişimlerinin yapıldığı görölmektedir. 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren günlük ve haftalık yayınların yanında, dergilerinde yayımlanmaya başlamıştır ve ilk Türk dergileri bu dönemde ortaya çıkmıştır. Aynı Avrupa’da olduğu gibi ilmi cemiyetlerin himayesinde, bilimsel içeriklerle yayımlanmıştır. Osmanlı’da ilk dergi 1862 yılında “Mecmua-i Fünun” ismiyle yayınlanmıştır (Şimşek, 2001).

İlk dergilerin yayımlanmasının ardından, farklı konu ve ilgi alanlarına, cinsiyet ve yaş gruplarına yönelik dergiler çıkarılmaya başlanmıştır. Türk dergiciliğinin ilk dönemlerinde, 1869 yılında çıkarılan “Mümeyyiz”, aynı adla çıkarılan bir gazete eki olarak, ilk çocuk dergisi unvanına sahiptir. Yayın hayatı 49 sayı süren bu dergi, çocuklar tarafından oldukça sevilmiştir (Ertuğ, 1970). Haftalık olarak yayınlanan “Mümeyyiz” dergisi, diğer dergilerle karşılaştırıldığında en uzun ömürlü yayın hayatına sahip olduğu görölmektedir. İlk sayısı 15 Ekim 1859 yılında yayınlanan derginin amacı, çocukların anlayacağı bir dille ve onların gözünden hazırlanan içeriklerle, güzel ahlak ve eğitici bilgiler aktarmaktı. İçeriğinde küçük hikâyeler, eğitici yazılar, okullardan mektuplar yer almaktaydı (Alagöz, 2005).

Ülkemizde dergilerin yayılmasıyla Anadolu’nun farklı bölgelerinde de eski harfli çocuk dergileri çıkmaya başlamıştır. Başta İstanbul olmaz üzere, Bursa, Ankara, Selanik, İzmir, Bolu gibi şehirlerde de çocuklara özel dergiler yayımlanmıştır. Haftalık

olarak çıkarılan dergiler, “*Ciddi Karagöz, Haftalık Çocuk Gazetesi, Mektebliler Âlemi, Çocuk Yıldızı...*” gibi çocukların ilgisini çekecek, mizahi anlamları mevcuttu. 1800’lü yılların sonlarına doğru iyice yayılan ve ün sahibi olan çocuk dergilerinde, dönemin en ünlü yazarları da yazmaya başlarlar (Durmuş, 2007, s. 12).

Cumhuriyet döneminde yeni harflerin kabulünden sonra çocuk dergiciliğinde yaşanan bir yükseliş gözlemlenir. Hem dergi sayıları hem de satışları yükselen çocuk dergilerinin en uzun süre yayınlananı, *Doğan Kardeş*’tir. Devam eden yıllarda yayın hayatları kısa olsa da birçok çocuk dergisi yayınlanmıştır. Bunlardan bazıları: Haftalık yayınlanan “*Afacan*” dergisi yayın hayatına 1934 yılında başlamıştır ve yönetimi zaman içerisinde değişse de en son 1966’ Şarika Şilliler tarafından yayınlanmıştır. “*Çocuk*” (1936-1947) dergisi 15 günde bir, “*Çocuk Haftası*”, “*Çocuk Alemi*”, “*Çocuk Yuvası*”, “*Armağan*”, “*Doğan Kardeş*”, “*Çocuk ve Yuva*”, “*Elma Şekeri*”, “*Kırmızıfare*” gibi dergiler belli sürelerle yayınlanmışlardır.

Günümüzde yayın hayatına devam eden onlarca çocuk dergisi mevcuttur. Bunların içinde yayın hayatına devam eden en eski köklü dergiler; “*Diyanet Çocuk*” 1979’dan bu yana, “*Ebe Sobe*” (2001), “*Can Kardeş*” (1981), “*Gonca*” (2002), “*Türkiye Çocuk*” (1981), “*Bilim Çocuk*” (1998), *National Geographic Kids*” (2004) olarak görülmektedir.

1.6.2. Çocuk Dergilerinin Önemi

Çocuk dergilerinin içerikleri hakkında araştırmalar yapan Alpay, 1950’li yıllarda çocuk dergilerinin içeriği eğitici ve bilgilendirici olduğu kadar eğlendirici içeriklere de yer vermekteydi. Günümüze kadar gelen sürede, çocuk dergilerinin içeriği, güncel ve toplumsal olayların etkisiyle değişime uğramıştır. 1950’lilerden sonra çıkarılan çocuk yayınlarının, çizgi roman türünde ağırlık göstermektedir. Ekonomik çıkarların ön plana geçtiği bu dönemde, dergilerin eğitici özelliklerinden uzaklaşarak eğlence ağırlıklı içeriklere yer verdikleri söylenebilir (Sürmeli, 2010, s. 19-21).

Çocuklar, yetişkinlik dönemi öncesi dünyaya ve hayata hazırlanmalarında bir yardımcı olarak medyadan yararlanmaktadırlar. Görsel, işitsel ve yazılı medya kültürünün içinde doğan çocuklar, görsel kültürün baskınlığı ile okuma ve anlamadan çok

izleme ve bakma davranışları sergilemektedirler. Tüketime dayalı bu enformasyon çağında, okuma alışkanlığı kazandıracak, kültürel ve yerel değerlerini öğretecek ve onları tüketim davranışlarından ve ideolojik amaçlardan uzak tutacak yayınlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çocuk yayınları ve özellikle çocuk dergileri, bu eksikliği gidermek için önemli bir role sahiptir. Onlara okumayı, öğrenmeyi, bilgi edinmeyi sevdiren, olumlu davranışlara yönlendiren çocuk dergilerinde, rol model alabilecekleri kahramanlar, hikayeler ve görsel içerikler sunmak gereklidir (Güran Yiğitbaşı, 2014, s. 54).

Küçük yaşta popüler kültürün anlattığı küresel masallar, tüm dünyanın “Batılı” ve “gelişmiş” olarak tanımlanan ülkelerin penceresinden bakmaktadır. Bu noktada kendi kültürümüzü, dilimizi ve hikayelerimizi iletmenin gücü ve önemi yadsınamaz (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 13-14).

Neydim, çocuk dergilerini “*çocukların eğitim, bilim, bilgi ve görgülerini, genel kültürlerini, toplumsal olarak meydana gelen kimi olayları, çevre sorunlarını ele alan, çocuklara bilinç aşılayan süreli yayınlar*” olarak tanımlamıştır (Neydim, 2000, s. 179). Ayrıca dergiler, çocukların aileleriyle birlikte kaliteli zaman geçirmelerini ve duygusal bağ gelişimini sağlamaktadır. Olgunlaşmalarında ve sosyal bir kimlik kazanmalarında önemli bir yere sahip olan dergiler, okuma alışkanlığı kazandırarak dil becerilerinin, hayal güçlerinin ve zihinsel muhakeme yeteneklerinin de gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Eğitim amaçlı, bilimsel veya popüler kültürün içerikleri ile üretilmiş olsun, çocuk dergilerinin çocukların gelişimini, kültürünü, dilini ve düşünce yapısını daha küçük yaşlarda etkileme gücüne sahiptir. Üretilen her türlü eser, aynı zamanda çocuklarımıza bizim sözlerimizi, hüznümüzü, mizahımızı, kahramanlığımızı anlatacak, gösterecek bir araçtır (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 14).

1.6.3. Kırmızıfare Çocuk Dergisi’nin Çocuk Yayıncılığındaki Yeri

Eğitimin temel işlevlerinden biri, kültürel aktarımların iletilmesi ve bireyi, içinde bulunduğu kültürel çevreye uyum kazandırarak, üretken olmasını sağlamaktır.

Çocuğun, küçük yaşlardan itibaren olumsuz davranışlar kazanmasını önlemek için, kişiliğine olumlu katkı sunacak, düşündürürken eğlendirecek, ona okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak yayınlarla ilgilenmesi gereklidir. Bu bağlamda sadece okul içi eğitimlerin yeterli olmadığı, günümüzde çocuğun okul dışında nitelikli içeriğe sahip kitap, dergi gibi materyallere ihtiyaç duyduğu bir gerçektir.

Edebi çocuk dergilerinin, çocuklara bu istendik davranışları kazandırmada ve okuma alışkanlığı edinmede önemli bir rolü bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara önerilen “Kırmızıfare Çocuk Dergisi”, çocuklara yönelik yayınlanan ilk edebi dergilerden biridir. Derginin metinsel incelemelerinde, Milli Eğitim Bakanlığı’nın hedeflediği değerler eğitime uygun, çocuklarda istendik, olumlu davranışların kazandırılmasını sağlayacak içerikleri barındırdığı görülmektedir. Dergi içeriğinde birçok değer eğitimi kapsayan içerik sunmaktadır. Dikkat çeken diğer detay ise; bayrak vurgusudur. Bayrağa saygılı olma, vatan ve millet sevgisi gibi değerlere oldukça sık rastlanmaktadır.

Kırmızıfare çocuk dergisi, 1990 yılında kurucusu ve editörü Fatih Erdoğan yönetiminde yayın hayatına başladı. Çocukların yakından tanıdığı Fatih Erdoğan, çocuk edebiyatı ve yayıncılığı alanında birçok işe imza atmıştır. Derginin amacı, okurlarına ve çocuklara edebiyatı sevdirmek ve akıllarına işlemektir. Kadrosunda bulunan usta yazarlar ve tasarımcılar ile uzun yıllar yayın hayatına devam etti.

Derginin yazar kadrosunda, Gülten Dayıoğlu, Aytül Akal, Ayla Çınaroğlu, Cahit Sıtkı Tarancı, Turan Yüksel, Kemalettin Tuğcu, Aysel Gürmen, Sevim Ak ve daha birçok çocuk edebiyatına yön vermiş, yayınlar üretmiş yazar bulunmaktadır. Kırmızıfare çocuk dergisini diğer çocuk dergilerinden ayıran en büyük özelliği de bu yazar kadrosu ve ürettikleri içeriklerdir.

Ayrıca dergi yöneticilerinin, okurları ile sürekli iletişim halinde olması, çocukların mektuplarına cevap verilmesi, hediye olarak kitap gönderilmesi ve dergilerde onlara ait eserlerin yayınlanması, çocukların dergiye olan aidiyet duygusunu ve edebiyata, okumaya olan ilgisini arttırmıştır.

Kırmızıfare çocuk dergisi, gerek MEB'in okullara tavsiye etmiş olması, gerek yazar kadrosunun günümüz çocuk edebiyatına yön veren isimlerden oluşması gerekse okur-yazar ve yayınevi etkileşiminin sağlanması, onu çocuk dergileri içinde özel bir konuma getirmektedir.

1.7. BİLİŞSEL GELİŞİM SÜRECİNDE GRAFİK TASARIMIN YERİ

Resim, insanlık tarihi boyunca iletişim sağlayan görsel bir dil olmuştur. Görsel unsurlar, anlatılmak istenenle, mesajın özüyle ilgilidir. Kelimelerle ifade etmenin güç olduğu duygu ve düşünceleri, zor ifadeleri basitçe anlatma gücüne sahiptir. Soyut kavramların somutlaştırılmasında, düşüncelerimizin tasarım yüzeylerinde renkle, çizgilerle anlam kazanmasında tasarımcıya ve okuyucuya yardımcı olur. Gerçekleştirilen bu eylem görsel iletişimin temellerini oluşturmaktadır ve amacı mesaj vermektir. Bu ortak dil, öğrenme becerilerinde de inkâr edilemeyecek bir öneme sahiptir.

Görsel iletişimin temel eylemi olan görsel algılama, bireyin sosyo kültürel altyapısından, eğitim düzeyinden ve tecrübelerinden etkilenmektedir. Lock, insanların çevrelerini algılamada en çok görme duyularını kullandıklarını belirtmiştir (Arıkan, 2008). Görmenin, algılamadaki bu özel yeri, farklı dillerin olduğu dünyada görsel iletişimin ortak bir iletişim şekli olarak hızlı ve kolay bir ortam sunmasından kaynaklanır. Görsel iletişim ve tasarım, görme, algılama, tasarım ve uygulama gibi çok geniş bir alanda şekillenmektedir.

Estetik değerlerin önemsenmesi, sanatsal içeriklerin artırılması ve bu bilincin geliştirilmesi çağdaş toplum olabilmenin temel taşlarından biridir. Platon, eğitimin de estetik değerler kapsamında olduğu belirterek; “estetik eğitim, eğitimin temelidir” der. Tasarım olgusu algı ve iletişim süreçlerinde olduğu gibi eğitiminde önemli bir parçasıdır (Güvendi Kaptan & Kaptan, 2004, s. 2). Bilginin paylaşımı ve öğrenimi süreci, estetik bütünlük içerisinde gerçekleştirilmelidir.

İnsanların algılama ve öğrenme süreçlerinde görmenin ve görsel iletişimin etkisi oldukça büyük olduğu bilinmektedir. Bu sebeple oluşturulan görsel tasarım ürünlerinin hem görsel iletişim hem de öğrenim süreçlerinde özel bir yeri vardır. Özellikle çocukların

gelişim dönemlerinde dünyayı algılama, çevrelerini tanıma ve bilişsel faaliyetlerinde, onlara yardımcı olmaktadır.

Çocuklar için okul öncesi ve okul dönemleri, fiziksel, bilişsel ve sosyo-duygusal becerileri en hızlı kazandıkları dönemlerdir. Çocuklar bilişsel becerilerini kazanıp geliştirdikleri bu süreçte, öğrenme becerilerini yeteri düzeyde geliştirmezlerse, ilerleyen dönemlerde öğrenme güçlükleri çekmelerine neden olacaktır (Çorapçı, 2019). Bu önemli dönemde çocukların gelişimlerini sağlamak için eğitim amaçlı çocuk materyallerine ihtiyaç duyulmaktadır. Küçük yaş grubu okuyucuları etkilemenin ve dergi gibi yayınları sevdirmenin yolu ise görsel içerikten geçmektedir (Sever, 2008, s. 167).

Çocuk dergilerinde, görsel unsurların önemini yadsınamaz. Glazer, çocukların ilk yıllarında yaşamlarına giren görsel içerikli yayınların, çocuğun duygu ve düşüncelerini harekete geçiren birer unsur olduğunu söylemiştir. Resimlerin, fotoğrafların ve diğer görsel unsurların aydınlatıcı gücü, çocukların sözcükleri anlamlandırmalarında etkili olmaktadır. Görsel tasarım açısından zengin bir yayının asıl işlevi, yazarın oluşturduğu metnin kalitesine bağlı olarak, yazılı metne ışık tutmaktır. (Şahin, 2014, s. 1315) Güzel bir görsel dil ile oluşturulmuş içerik, çocukların estetik değerlerinin gelişmesinde etkili rol oynamaktadır. Kendi kendine okuma becerisi olmayan veya okuma alışkanlığı edinemeyen çocuklar, görsel unsurların ilgi çekici ve merak uyandırıcı olması sayesinde ilerleyen yaşlarda okuma eylemine karşı ilgi duymasını sağlayacaktır (Güleç & Gönen, 1997).

Sever (2013, s. 123), çocukların metnin kurgusunu ve verilen mesajı görsel unsurlar aracılığıyla belleklerine işlediğini belirtmiştir. Çocuklarda anlamın oluşmasında görsel dil, yazılı dile göre daha öncelikli konumdadır. Görsel dil, çocukta duygu algılarını geliştirme ve eğitme sorumluluğunu yerine getirdiği müddetçe başarılı sayılabilir. Çocuğa duyma, düşünme, gülme, düşleme ve heyecanlanma gibi duyuşsal ve bilişsel içerikli farklı durumlar yaşatır.

Resimlemelerin sayfa düzenlemesindeki konumları ve ölçüleri, metinlerin öğrenilmesi ve akılda kalıcı olması üzerinde etkilidir. Görsellerin, tanımlandıkları metinlerin sonuna gelecek şekilde konumlandırılması, görselin daha iyi algılanmasını

sağlayacağı gibi, okuyucuya metni tekrar gözden geçirmesini sağlamaktadır. Bu sayede bilginin öğrenimi daha sağlık ve uzun süre unutulmamasını sağlamaktadır. Çocuğa göre ve çocuk bakış açısıyla hazırlanmış görseller, öğrenmeyi hızlandırırken, bu ilkelere uymayan görseller çocuklarda yayına karşı ilgisizliğe neden olacaktır.

İllüstrasyon sanatçısı Nazan Erkmen, çocuklar için hazırlanan yayınların, en mükemmel sanat formunda olması gerektiğini belirtmiştir. Gelişim evresinde olan çocukların, özgüven ve estetik algılarının geliştirilmesi çok önemlidir. Çocuklar için yazmak, çizmek çok ayrı bir sanattır (Güvendi Kaptan & Kaptan, 2004).

Sever (2008)'in, görsel unsurların, özellikle resimlemenin çocukların gelişim süreçlerine olan katkısıyla ilgili açıklamalarını şu şekilde ifade etmek mümkündür:

- *“Resimler, yazısız kitaplardan başlayarak çocukların belleklerinde nesne ve varlıkların imgelerini oluşturur ve çocuğun kavramsal gelişimini destekler.”*
- *“Kitaptaki resimlerle yaşanan iletişim süreci, çocukların duyu algılarını geliştirir.”*
- *“Sözcüklerle aktarılamayan duygu ve düşüncelerin dışavurumuna, aktarılanların ise, çocuğun görme duyusunu da işleterek alımlamasına katkı sağlar.”*
- *“Kitap okuma ya da okunanı dinleme sürecine, çocuğun birden çok duyusuyla katılmasını sağlar. Duyularla düşünmeye fırsat yaratacak görsel ortamlar oluşturur.”*
- *“Düş, düşlem ve düşünme gücünü geliştirme alıştırmaları için ortam yaratır. Resimlerin düşündürdüklerinden hareketle, çocukların, duygu ve düşüncelerini açıklama isteğini devindirir.”*
- *“Çocuğa, resmin duygu ve düşünceleri açıklamanın bir dili olduğuna, sanat dilinin de birden çok anlam içerebileceğine ilişkin ilk deneyimleri kazandırır.”*
- *“Resimler üzerine yapılan konuşmalar, çocukların, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirir.”*

- “Çocukları okumaya özendirir; yazınsal metinlerle kuracakları iletişime hazırlar.”
- “Çocukların “Sanatçı kimdir, sanat nedir?” sorularını yanıtlayabileceği somut örnekler oluşturur.”
- “Çocuğa, yaşadığı çevreye, doğaya daha duyarlı bakmayı öğretebilir.”

Görsel unsurların çocuklar üzerindeki olumlu etkileri ve geliştirici özellikleri ve teknolojinin sunduğu sınırsız imkânlar göz önüne alındığında çocuklar için oluşturulabilecek sonsuz içerik mevcuttur. Yayının hazırlanma sürecinde, tasarımcı, yayıncı, yazar ve çocuk bakışı ve çocuğa görelilik kavramları hakkında bilgi sahibi editörlerin birlikte çalışması elzemdir.

Çocuk yayıncılığında içeriğin niteliğini belirleyen üç temel kavram “çocuk gerçekliği”, “çocuğa görelilik” ve “çocuk bakışı”dır. Çocuğun baktığı yerden bakmak ve gördüğünü görmek, çocuğun aklı ile düşünebilmeyi sağlar. Bunu sağlamanın yolu onun dilinden konuşmak ve mantığını kavramaktan geçer (Taşdelen, 2005, s. 326).

Çocuklar dünyayı yetişkinlerden çok farklı anlayıp yorumlarlar. Yaşantılarını kendi öznel değerleri ile algıladıkları ve bu algılar doğrultusunda çevresiyle ilişki kurarlar. Bir mesajın iletilmesi sürecinde, çocuğun onu nasıl daha iyi anlamlandıracağı, nelerden hoşlanıp, neyle heyecanlandıkları veya neye üzüldüklerine aranan cevaplar, yayınların “çocuk gerçekliği” kavramına uygun şekilde hazırlanmasına yardımcı olacaktır. Çocuk gerçekliği ile anlatılmak istenen, çocuklaşmak değildir. Onların gerçekmiş gibi alımladıkları ancak nesnel bir değeri olmayan alımlama farklarının görülmesini ifade etmektir (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 39).

Çocuğa görelilik kavramı, ortaya konan edebi eserin, çocuk okurun gelişim dönemlerine, psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine ve onun algısına uygunluğunu ifade etmektedir. Üretilen eser hangi yaş grubuna hitap ediyorsa, pedagojik, görsel ve estetik dilin çocuk okurun beklentilerini karşılar düzeyde olması gerekir (Şirin, 2016).

Çocuğa bakışı kavramı, yetişkinler ile çocuklar arasındaki, dünyaya ve hayata dair bakış açılarının farklılığına değinmektedir. Her kuşak kendi gerçekliğinden dünyaya baktı ve ilişkilerini kendi gerçekliği üzerinden düzenledi. Çocukların gözünde farklı bir

dünya vardır. Edebi eserlerde, büyüklerle çocuklar arasındaki farklı bakış açıları belirtilerek, çocuğun da bir gerçekliği olduğu anlatılmaktadır. Ancak bunu sağlamanın yolu, yazar ve çocuk okur arasında hiyerarşik bir ilişkinin olmamasına bağlıdır. Çocuğun bakışı ile olaylara bakabilen, çocuğun dünyasına yakın olan edebi eserler çocuklar için önemlidir (Güran Yiğitbaşı, 2018, s. 42-43).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUK GELİŞİMİ SÜREÇLERİ

2.1. GELİŞİM

Gelişim, yaşamın çeşitli evrelerinin belli süreçlerinde, ardı ardına gerçekleşen bir dizi değişiklikten meydana gelmektedir. Doğum öncesi dönemden başlayarak yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreç olan gelişim, kalıtsal etkenler, içgüdüler ve çevresel etkenlerin sonucunda meydana gelen değişimler karmaşasıdır. Büyüme, olgunlaşma, öğrenme ve tecrübe etme sonucu ortaya çıkan nitel ve nicel değişikliklerin bütünüdür gelişim (Alver, 2018, s. 2).

Gelişim ve büyüme, sürekli ve düzenli bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Her dönemin gelişim hızı ve nitelikleri farklılık gösterebilir. Çocuklar için büyüme sadece fiziksel değişimlerle değil beyin gelişimiyle de kendini göstermektedir. Çocuklar öğrenme ve muhakeme gibi yetenekleri beyin fonksiyonlarının gelişimi sayesinde kazanırlar (Doğan, 2007, s. 156).

Fiziksel ve ruhsal gelişimler her birey ve toplum için standart bir yapıda olmasa da büyük benzerlikler gösteren ve belirli bir düzen içerisinde ilerleyen bilişsel gelişim dönemleriyle gerçekleşmektedir. Fiziksel, duygusal, bilişsel ve toplumsal yönleri sebebiyle oldukça karmaşık bir süreç olan gelişim, belirli özellikleri dikkate alınarak ve yaş gruplarına bağlı olarak dönemlere ayrılmıştır (Özdemir, Güzel Özdemir, Kadak, & Nasıroğlu, 2012, s. 575).

Çocuğun yaşadığı ortamı ve insanları anlama ve öğrenmeye yönelik sergilediği zihinsel faaliyetler “biliş” olarak tanımlanmaktadır. Çocukların biliş seviyeleri yetişkinlerden farklılık göstermektedir ve dünyayı yetişkinlerden farklı algırlar. Dünyayı tanıma ve anlamaya yönelik zihinsel faaliyetler gelişimi sağlamaktadır. Gittikçe daha karmaşık ve etkin hale gelen bu süreç “bilişsel gelişim” olarak nitelendirilmektedir (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 98).

Çocuğun gelişimi ve öğrenmesinde kitap, dergi gibi yayınların yapılandırıcı bir etkisi vardır. Çocuk dergileri, çocukların zihinsel becerileriyle birlikte, el becerilerini de geliştirmeye olanak sağlar. Ayrıca dergiler, çocukların anne babalarıyla kaliteli zamanlar geçirmesine imkân sağladığı için, duygusal gelişime de katkı sunmaktadır (Doğan, 2007, s. 156). Bu sebeple çocuklara yönelik yayınlanan dergilerin hem iç hem de dış yapı özellikleri, gelişim süreçleri dikkate alınarak hazırlanması önem arz etmektedir.

Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinin incelenebilmesi ve çocuk dergisi tasarımının çocuklara uygun yapılabilmesi için çocuk gelişimi süreçlerinin tasarımcı, resimleyici, yayıncı, yazar ve editör tarafından dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde çocukların gelişim dönemleri ele alınmaktadır. Yaş gruplarına ve gelişim dönemlerine göre çocukların algı düzeyleri ve bilişsel gelişim süreçleri üzerine durulacaktır.

2.2. ÇOCUKLARDA BİLİŞSEL GELİŞİM

Çocuk geliştikçe beynin farklı bölümleri daha fazla ya da daha az aktive olmaya başlar. Aktivasyonda artış, birtakım bilişsel performansta daha etkili olmanın yolunu açar. Dikkatin toplanması ve kontrolü, düşüncenin berraklaşması, motor eylemlerin azalması ve seçim yapabilmenin kolaylaşması bu bilişsel etkinliklerden bazılarıdır. Çocuğun sorun çözerken kullandığı düşünce ve mantık, çocuğun gelişme düzeyi ve deneyimi arasındaki etkileşimiyle ortaya çıkar. Yaşı büyük olan bir çocuk, yaşı daha küçük olan bir çocuktan yalnızca daha iyi bilip anlamaz, ondan daha farklı düşünce biçimleri de geliştirir. Dolayısıyla çocukların zihni her dönemde farklı çalışmaktadır (Gençdoğan, 2016, s. 2).

Piaget, çocuklarla yetişkinlerin algılamalarındaki farklılıkların nedenlerini incelemiş ve bireyin dünyayı anlamasını sağlayan bilişsel süreçleri açıklamaya yönelik çalışmalar yapmıştır (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 100). Ona göre gelişim; kalıtım ve çevrenin etkileşiminin bir sonucudur. Bilişsel gelişim biyolojik ilkelerle açıklanmaktadır. Piaget zihni diğer biyolojik işlevlerle aynı yapıda ele almış, zihnin gelişiminin evrimsel açıdan açıklanabileceğini savunmuştur. Öğrenmeyi biyolojik bir süreç olarak ele alır ve bilginin öğrenilmesini besinlerin sindirilmesine benzetir.

Piaget'ye göre bilginin öğrenilmesini ve bilişsel gelişimi etkileyen etmenler şunlardır: olgunlaşma, yaşantı, uyum, örgütlenme ve dengeleme (Gençdoğan, 2016, s. 2-5).

Olgunlaşma: Bilişsel gelişimde ilerleme kaydedilebilmesi için organizmanın biyolojik olgunluğa erişmesi gereklidir. Olgunlaşma daha çok fiziksel gelişimi ifade etmektedir. Kişinin olgunlaşmasında gecikmeler olduğu takdirde bu, zihinsel gelişimine de yansıtacaktır. Bilişsel gelişim, olgunlaşma ve deneyim arasındaki sürekli etkileşimin bir sonucu olarak karşımıza çıkar (Bacanlı, 2005).

Yaşantı (Deneyim): Bu etken insan müdahalesine açıktır. Dış dünyada ne kadar çok uyarıcıyla karşılaşılırsa o kadar bilişsel gelişme gerçekleşir. Çünkü alınan her uyarıcı bir başka uyarıcıyla bağlanarak kodlanmaktadır. Meydana gelen her bağ zihinsel gelişimin bir üst aşamasına geçişi sağlamaktadır. Bireyin zihninde nesnelerin şemalarını geliştirebilmesi için çevresindeki nesneleri görmesi ve tanınması gerekmektedir. Yaşanılan etkileşimler sonucunda birey yaşadığı dünyayı anlamlandırmaya başlar (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 100).

Uyum: Bireyin yaşadığı çevreye uyum sağlayabilme yeteneğidir. Her canlı bulunduğu ortamın şartlarına uyum sağlar ve değişen şartlara en hızlı şekilde uyum sağlayabilmek için düzenlemeler yapar. Bu durum kişinin çevresi ile arasında bir denge oluşmasını sağlamaktadır (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 100). Alt düzeydeki bir dengeden üst düzey bir dengeye geçiş sürecinde bir dengesizlik evresi olacaktır. Dengelenme sürecinin devamlı olabilmesi için bireyin yeni durumlara uyum sağlamasının da devamlı olması gerekmektedir (Gençdoğan, 2016, s. 4).

Özümlleme: Çocuğu yeni gelen bir bilgiyi ya da yaşantıyı zihninde var olan şemalara yerleştirmesine özümlleme denilmektedir. Yeni doğanlar dudaklarına değen her şeye emme refleksinde bulunurlar ve nesneleri emme şemaları yoluyla özümlerler. Sonraki dönemlerde tüylü battaniye gibi rahatsız edici nesnelerin emilmemesi gerektiğini öğrenerek uyma yoluyla şemalarını düzenlemektedirler (Santrock, 2014, s. 148).

Örgütlenme: Piaget'e göre zihin, karmaşık bir şekilde yapılanmış ve organize edilmiştir. Bu organizasyonun en basit yapısı, çevre ile etkileşim sonucu oluşan davranış

ve düşüncelerin zihinsel temsili olan şemalardır. Davranışsal şemalar bebekliğe özgü yapılar, zihinsel şemalar çocuklukta gelişmektedir (Santrock, 2014, s. 148). Bireyin gelişim süreci boyunca edindiği şemalar, sürekli olarak bütünleşme ve örgütlenme yoluyla yetişkin zihni oluşmasında rol oynamaktadırlar (Solso, MacLin, & MacLin, 2013, s. 457).

Örgütlemenin olmadığını düşündüğümüzde bilişsel gelişimden söz edemezdik, çünkü gelişme ancak taklit düzeyinde kalırdı. Doğuştan gelen özelliklerden birisi olan örgütlenme, organizmanın içinde bulunduğu sistemi korumakta ve geliştirmektedir.

Piaget, bilişsel gelişimin oluşmasını sağlayan başlıca iki prensip; “uyum” ve “örgütlenme”dir. Zihnin, diğer biyolojik işlevler gibi evrimsel uyumun bir sonucu olduğuna belirtmiştir. Uyumun temel iki süreci ise “özümleme” ve “uymadır”. İnsan, zihninde bulunan çeşitli yapılar sayesinde tecrübe ettikleri olayları özümleyerek düşüncelere ve zihinsel aktivitelere çevirmektedir. Zihinsel yapılar zamanla gelişerek zihinsel çevrenin yeni ve alışılmamış yönlerine uyar. Özümleme ve uyum süreçleri, uyum sağlamanın genel prensiplerini oluşturur (Solso, MacLin, & MacLin, 2013, s. 456-457). Piaget’nin kuramında örgütlenme ve uyum birbirini tamamlayan iki süreçtir. Bilişsel gelişim sürecinde içsel yön örgütlemeye, dışsal yön ise uyuma aittir.

Piaget “uyum” ve “örgütlenme” ilkelerine "fonksiyonel değişmezler" adını vermektedir. Örgütlenme ve uyum sağlama süreçleri hayatın değişmez işlemleri olarak, gelişim süresince sayısız zihinsel yapının oluşmasını sağlamaktadır. Yani organizmanın gerek biyolojik, gerek psikolojik, gerekse bilişsel fonksiyonlarını yerine getirmesinde, duruma uyum sağlaması ve bu uyumu iyi bir şekilde koordine ederek gerçekleştirmesi yaşamsal açıdan büyük önemi taşır.

Dengeleme: Çocuğun karşılaştığı yeni olan her şey dengeyi bozar, özümleme ve uyum süreçleri ile bu denge tekrardan sağlanır. Çevre sürekli değişir ve öğrenilmesi gereken şeylerin de sonu yoktur, bu nedenle denge sürekli olarak bozulacak ve yeniden kurulacaktır. Ancak bu süreç gerçekleşirse öğrenme ve sonucunda da gelişme yaşanır (MEB, 2007, s. 4). Bilişsel gelişimi “denge → dengesizlik → denge” şeklinde bir süreç

olarak tanımlamak doğru olacaktır. Eğitimciler, dengesizlik durumunu öğrenim açısından bir fırsat olarak görmelidirler (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 101).

Piaget, bilişsel gelişimle ilgili kuramını geliştirirken, klinik veriler ve bilimsel araştırmaların yanı sıra kendi çocukları da dahil olmak üzere bir çok çocuğu gözlemlemiş, gelişim süreçlerini belirli dönemlere ayırmıştır.

Bilişsel gelişim süreçlerini “*Duyusal Hareket, İşlem Öncesi, Somut İşlemler ve Soyut İşlemler*” olmak üzere dört dönem içinde incelemektedir. Gelişim süreçlerini belirli yaş gruplarına ayırarak incelemenin amacı; her yaş grubunun kendine özgü niteliksel özellikler barındırmasıdır (MEB, 2007, s. 28)

Piaget, gelişim süreçleri arasında çeşitli bağlar kurmuş ve sürecin ilerlemesi için belirli şartlar ortaya koymuştur. Çocuk, bir dönemde edinmesi gereken bilişsel yapıların tümünü edindiğinde o dönemi tamamlamaktadır. Tüm çocukların gelişim aşamalarını sırasıyla geçirmesi gerektiğini ve bir dönemi atlayarak diğerine geçemeyeceğini belirtmektedir. Ancak her çocuğun gelişim dönemlerine girme ve bitirme yaşlarının aynı olmayabileceğine, farklılık gösterebileceğine inanmaktadır (Özdemir, Güzel Özdemir, Kadak, & Nasıroğlu, 2012, s. 574).

Tablo 1: Piaget'in Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Özellikleri

Yaş/Dönem	Evre	Temel Özellikler
0-2 yaş	Duyusal Hareket Dönemi	• Duyu ve hareketlerdeki gelişim • Kendisini fark etme ve ayırt etme • Refleksif davranışlardan amaçlı davranışlara geçme • Nesne sürekliliği algısının oluşması
2-7 yaş	İşlem Öncesi	• Benmerkezci düşünme ve davranma • Sembolik ifadelerle iletişim kurma • Tek düzeyde sınıflandırmalar yapma

		•Dönemin sonlarına doğru benmerkezci düşüncenin azalması
7-11	Somut İşlemler	•Somut düşünebilme •Mantıksal düşünme yetisinde gelişme •Korunum kavramının kazanılması •Üst düzeyde sınıflandırma becerisi •Benmerkezci düşünceden ayrılma •Somut yollarla problem çözme ve akıl yürütme
11 yaş ve üstü	Soyut İşlemler	•Soyut düşünebilme •Ergen benmerkezciliğinin başlaması •Bilimsel yöntemlerle problem çözme ve akıl yürütme •İnanç ve değer sisteminin oluşması •Düşünce ile meşgul olma

Kaynak: (Budak, Yusuf, Gençtanırım Kurt, & Kula) Bilişsel Gelişimde Farklı Bir Görüş Henry Wallon ve Jean Piaget'nin Görüşlerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2019, s.420.

2.2.1. Duyusal Hareket Dönemi (0-2 Yaş)

Çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden en hızlı geliştiği dönemdir. Doğum sonrası ilk iki yılı kapsayan bu dönemde çocuk, yaşadığı çevreyi tanımada ve keşfetmede duyularını ve motor becerilerini kullanmaktadır (Gençdoğan, 2016, s. 6). Çocuk zihninde oluşan ilk şemalar (emme, tutma, yakalama...) yoluyla önce kendi vücudunu keşfeder. Diğer nesnelerle girdiği etkileşim ile kendisinde var olan şemaları tekrar düzenleyerek çevresini tanımaya başlar (Özdemir, Güzel Özdemir, Kadak, & Nasıroğlu, 2012, s. 577).

Doğum sonrası refleks düzeyinde tepkiler gösteren bebeklerde, dönem ilerledikçe düzenlenen yeni şemalar yoluyla, refleks hareketler yerini amaçlara yönelik davranışlara

bırmaya başlar. Çevresinde gördüğü insanlara ve olaylara görsel olarak ilgisi giderek artar (Kol, 2011, s. 4). Piaget, dünyayı keşfetmeye başlayan çocukları küçük birer bilim insanı olarak nitelendirir (Santrock, 2014, s. 151).

Piaget duyu-hareket dönemini altı alt aşamaya ayırmıştır. Santrock, duyu-hareket organizasyonlarındaki niteliksel değişimleri şu şekilde tanılamıştır (Santrock, 2014, s. 149-150):

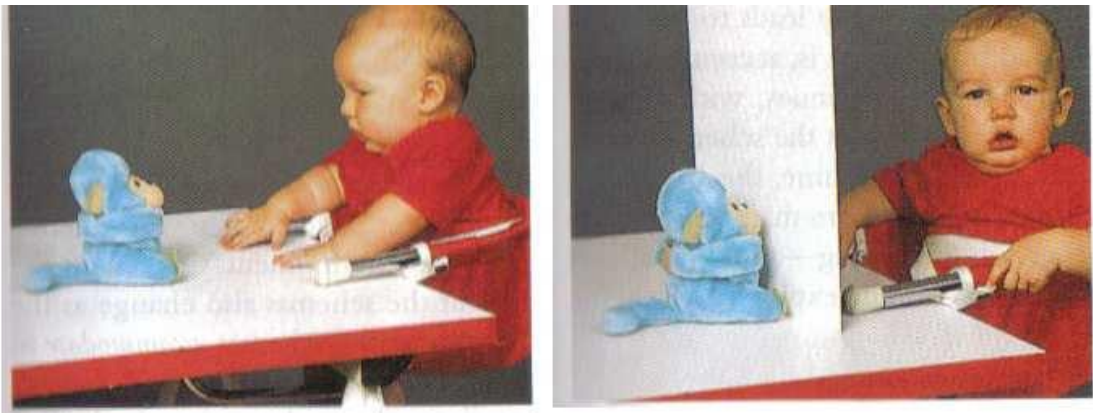
Tablo 2: Piaget'nin Duyu-Hareket Gelişim Alt Evreleri

Alt Evreler	Yaş	Tanım	Örnek
Refleksif dönem	Doğumdan 1 aya kadar	Algılama ve eylemin reflekslerle eşgüdümü	Yeni doğanlar, meme ucu veya biberon dudagina dokunduğunda emme davranışı sergiler.
İlk alışkanlıklar ve birincil döngüsel tepkiler	1-4 ay	Algıyla iki tür şemanın eşgüdümlemesi: alışkanlıklar ve birincil döngüsel tepkiler	Bu evrede bebek biberon olmadan da emebilmektedir.
İkincil döngüsel tepkiler	4-8 ay	Nesne yöneliminin başlaması ve hoş giden eylemlerin tekrarlanması	Bebek tesadüfen çingirak sallar ve bundan haz aldığından eylemi tekrarlar.
İkincil şemaların eşgüdümlemesi	8-12 ay	Görme ve dokunmanın eşgüdümlemesi	Bir oyuncığa ulaşmak için bebek, bir çubuğu hareket ettirebilir.
Üçüncül döngüsel tepkiler	12-18 ay	Nesneler üzerinde yeni davranışlar deneyimleme	Bebek blokları birbirine vurabilir, fırlatabilir.
Şemaların içselleştirilmesi	18-24 ay	Basit sembolleri kullanma becerisi geliştirme	Bebek, ağzı açılıp kapanan bir nesne gördüğünde, bunu kendi ağzını açıp kapatarak taklit edebilir.

Kaynak: (Santrock) Yaşam Boyu Gelişim, 2014, s.149

Doğum sonraki ilk ay bebek yakalama, emme ve tutma gibi basit refleksleri içeren davranışları sergilediği *refleksif dönem*'dedir. Bu evrede bebek emme refleksini sadece biberon veya meme ağzına yaklaştırıldığında sergiler. Sonraki alt dönem olan *birincil döngüsel tepkiler dönemi*'nde bebek, haz aldığı refleksleri her defasında aynı şekilde tekrarlamaya başlar. Bebeğin asıl ilgi alanı kendi bedenidir, dışa dönük bir ilgi göstermez. *İkinci döngüsel tepkiler dönemi*'nde tesadüf eseri gerçekleştirdiği eylem sonrası haz aldığı eylemi tekrarlar. Eylemler kasıtlı değildir, sonuçları nedeniyle tekrarlanmaktadır.

İkincil döngüsel tepkilerin eşgüdümlemesi dönemi'nde çocuk zihnin şemalar ve amaca yönelik davranışlar koordine olur. Görme ve dokunma duyuları arasında eşgüdümleme gerçekleşir. Çocuk bir nesneye aynı anda hem bakar hem de tutabilir. Bu dönemde eylemler dışa yönelik olmaya başlamaktadır. Önceleri görmediği şeyi yok olarak algılayan çocuklar, sekizinci aydan itibaren "*nesnelerin sürekliliği*" olarak tanımlanan, görüş alanından çıkanların yok olmadıkları ve var olmaya devam ettikleri anlayışı gelişmeye başlar (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 103). Çocuğun kendisine bakan kişiyle arasında geliştirdiği bağ zihinsel ve duygusal gelişimi için son derece önemlidir. İhtiyaç duyduğu her an yanında bulunan kişi (anne veya anne yerine geçen kişi), çocuğun bilişsel ortamında sürekliliği olan bir anne figürü oluşmasına ve nesne sürekliliği anlayışının gelişmesine yardımcı olmaktadır. Nesne sürekliliği, sekizinci ayda başlar ve on sekizinci ayda tamamlanır (Özdemir, Güzel Özdemir, Kadak, & Nasıroğlu, 2012, s. 575).

Resim 17: Nesne Sürekliliği

Resim 17’de görüldüğü gibi, 5 aylık bir bebek için gözden uzak olan nesne zihninden de uzaktadır. İlk resimde bebek oyuncak maymuna bakmaktadır. İkinci resimde, görüşü engellendiğinde oyuncak maymunu aramamaktadır. Birkaç ay sonra saklanan maymunu arayacaktır. Bu nesne sürekliliğinin varlığını göstermektedir (Santrock, 2014, s. 151).

Üçüncül döngüsel tepkiler, nesneler üzerinde yeni şeyler deneyerek sonuçlarını test ettikleri ve bilinçli olarak nesnelerdeki yeni olasılıkları keşfettikleri şemalardır. Bir oyuncacı atabilir, yerde sürükleyebilir veya düşürebilirler. Bu evre, çocukların sürekli nesnelerle yeni şeyler dendiği ve amaçlı olarak nesnelerdeki yeni olasılıkları keşfettiği şemaları içerir. Piaget bu evreyi, insan merakı ve yeniliğe olan alakasının başlangıcı olarak nitelemiştir (Santrock, 2014, s. 150).

Şemaların içselleştirilmesi döneminde çocuk, basit sembolik davranışlar sergileyerek somut olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder. Semboller tasarlanmış olayları basit davranışlara dönüştürme olanağı sunmaktadır. Bu dönemde çocuklar çevreleri ile artan etkileşim sonucu deneme-yanılma davranışları sergiler ve benzer hedeflere farklı şekillerde ulaşmaya çalışırlar. Örneğin, battaniye üstünde duran bir nesneye ulaşmak için uzanmak yerine, battaniyeyi kendisine çekerek ulaşır (Özbay, 2012). Bu dönemde önceleri tek başına oyun oynama eğilimde olan çocuklar, daha sonraları 1–2 kişilik gruplar halinde oyun aktivitelerinde bulunurlar (Çukur & Güller Delice, 2011, s. 26-27).

Duyusal hareket döneminde çocukların edindiği bir diğer özellik ise “ertelenmiş taklit”tir. Yaşadığı bir durumu, ortadan kalktıktan sonra tekrarlamasını tanımlamaktadır. Gördüğü bir olayı aklında tuttuğunu gösteren bu davranış, zihinsel becerilerin gelişmesinde kavramların oluşması sırasında önemli rol oynamaktadır (Gençdoğan, 2016, s. 6). Basit taklitler yapmaya başlayan çocuk, eylemi gerçekleştirmeden önce düşünür, davranış ve sonuçlarını özümser.

Resim 18: Bebek Taklidi

Resim 18’de bebek gelişimi araştırmacısı Andrew Meltzoff’un bebeklerin taklit becerilerine ilişkin yaptığı çalışmalardan biri görülmektedir (Santrock, 2014, s. 159).

Duyusal hareket döneminde dil gelişimi, çocukların kendilerini ifade etme, anlaşılma ve dünyayı anlamlandırma becerilerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Doğum sonrası ilk iki ay ağlayarak kendilerini ifade etmektedirler. Yaklaşık 2-4 aylık olduklarında cıvıdamaya başlar (Demirel, 2016, s. 130-131). Bu cıvıdamalar bakım verenle etkileşim sırasındaki hoşnutluğu gösterir. İlk yılın ortalarında çocuklar “*babıldama*” denilen, ünlü-ünsüz birleşimiyle oluşan “*ba, ba, ba*” gibi birtakım diziler tekrarlarlar. Çocuklar konuşmaya başlamadan önce sözcükleri anlamlandırmaya başlarlar (Yapıcı, 2004, s. 7). Beş aylık çocuklar kendi isimlerini tanımaktadırlar. Genellikle bir yaşını doldurmuş bebekler yaklaşık 50 kelimeyi anlamakta ancak on sekiz aylık oluncaya kadar bu kelimeleri kullanamamaktadırlar (Tarcın, 2019, s. 375).

Bebeklerin ilk sözcükleri, zihinlerinde ilk şemaların oluşmasını sağlayan çevre elemanlarıdır; önemli insanlar (*baba*), tanıdık hayvanlar (*kedi*), araçları (*araba*), oyuncakları (*top*), yiyecekleri (*süt*), selamlama ifadeleri (*baybay*). Bu sözcükler 50 yıl önce doğan bebeklerin ilk sözcükleriydi ve günümüzde de bebeklerin ilk sözcükleridir (Santrock, 2014, s. 167).

Çocukların sözcük dağarcıkları, konuşmaya başladıkları on sekizinci aydan itibaren hızla artmaya başlar ve iki yaşına geldiklerinde 200 sözcük konuşabilirler (Yapıcı, 2004, s. 12).

Çocuklar bazen sözcüklerin anlamlarını genişletme veya daraltma yolunu tercih edebilir. Çocuk bazen “baba” sözcüğünü babası için değil çevresindeki diğer adamlar, çocuklar veya yabancıları ifade etmek için kullanabilir veya “oğlan” sözcüğünü tüm erkek çocukları için değil çevresinde gördüğü belli bir çocuğu tanımlamak için kullanabilir. Bu davranışlara “*anlam genişlemesi*” ve “*anlam daralması*” denilmektedir. Çocuklar 18-24 aylık olduklarında, konuşma becerileri daha da gelişmiştir. Artık kendini anlatmak için iki sözcüklü ifadeleri kullanabilmektedir. Sadece iki sözcük kullanarak kendilerini ifade etmek için normalden fazla mimik, jest ve tonlamaya başvururlar (Santrock, 2014, s. 167-168).

Tablo 3: Bebeklikte Bazı Dil Dönüm Noktaları

Tipik Yaş	Dil Dönüm Noktası
Doğum	Ağlama
2-4 aylık	Cıvıldama
5 aylık	İlk sözcükleri anlama
6 aylık	Babıldama
7-11 aylar	Evrensel dilciden dile özgü dinleyiciye dönüşme
8-12 aylar	Kelimelerin kavranmaya başlaması

	Bazı jestlerin kullanılması; işaret etme, gösterme vs.
13 aylık	İlk sözcüklerin söylenmesi
18 aylık	Kelime dağarcığında hızlı artış: sözcük patlaması
18-24 aylık	İki sözcüklü ifadelerin kullanılması Sözcükleri anlamada gelişme

Kaynak: (Santrock) Yaşam Boyu Gelişim, 2014, s.169

2.2.2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 Yaş)

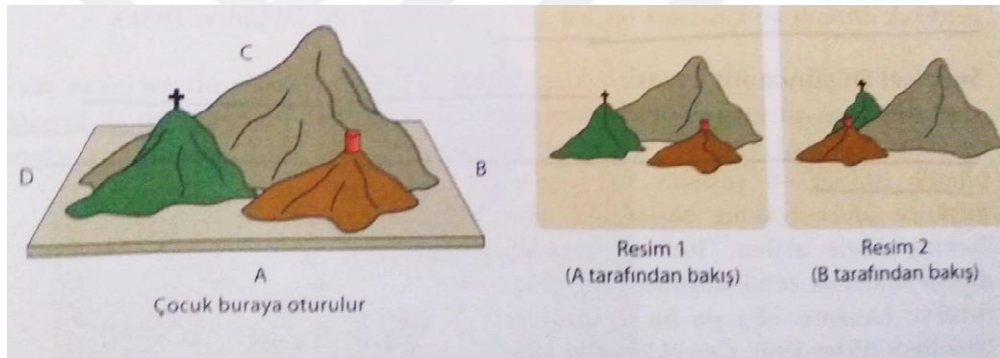
İşlem öncesi dönemde çocuk, önceki dönemde faal olarak geliştirdiği davranışları yeniden yapılandırarak, düşünce olarak tanımlanan zihinsel temsillere dönüştürür. Çocuk bir probleme ile karşılaştığında tüm dikkatini ona verir ve herhangi bir faaliyette bulunmadan problemi çözmeye çalışır (Solso, MacLin, & MacLin, 2013, s. 458). Piaget için “işlem” terimi zihnin mantıksal çıkarımlar yapabilmesidir. Bu dönemde çocukların oluşturduğu düşünce sistemleri, yetişkinlerde görülen mantıklı düşüncelerle bir tutulamaz. İşlem öncesi dönemde çocuklar iç dünyalarını yansıtmak adına çeşitli sözcükler, semboller ve davranışlar geliştirme becerisi edinirler (Kurtulan, 2015, s. 21).

Piaget, işlem öncesi dönemi iki alt evreye ayırmıştır: “Sembolik işlev” ve “sezgisel düşünce” (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 103).

Sembolik işlev alt evresi (2-4 yaş)’inde, artan zihinsel tasarımla beraber dilin kullanımı başlar ve “mış gibi” oyunlarına katılırlar. Dilin hızlı gelişimi sonucu çeşitli kavramlar ve semboller oluştururlar ancak bu kavramlar çoğu zaman gerçek dışıdır (Kol, 2011, s. 5). Bu dönemde kendini gösteren davranışlar “animizim” ve “benmerkezcilik”tir.

Çocuk gözlerinin önünde hiç bulunmayan nesne, kişi, olay ve varlığı temsil eden semboller geliştirir. Çocuklar cansız nesnelerin canlı varlıklar olduğuna inanabilirler. Bu duruma “canlandırmacılık (animizm)” denilmektedir. Örneğin, ağaçtan düşen bir yaprağı anlatmak istediklerinde “*ağaç yaprağı itti ve yaprak düştü*” diyebilirler (Santrock, 2014, s. 217).

Bu dönemin diğer belirtisi benmerkezciliktir. Egosantrizm olarak da tanımlanan davranış, çocuğun olayları başkalarının açısından görmekte zorlanmasıdır (Demir, 2019, s. 143). Bütün yaşam alanının kontrolünün kendisinde olmasını ister. İsteddiği an istediği oyuncağa ulaşmak ister. Çocuklar bu yetersizlik nedeniyle sosyal çevresi ile iletişimde sorunlar yaşarlar, çünkü çocuk kendisinin bildiği her şeyi karşısındakinin de bildiği fikrine sahiptir (Kurtulan, 2015, s. 22).

Resim 19: Üç Dağ Görevi

A tarafından bakış, çocuğun bulunduğu yerden dağların konumunu gösterir. B tarafından bakış ise dağlar farklı bir açıdan görülmektedir. İşlem öncesi dönemdeki bir çocuğa, B tarafından baktığında dağları nasıl görebileceği sorulduğunda, çocuk A tarafından bakışı, yani kendi bulunduğu açıdan görünen manzarayı seçecektir. Bu örnekte de görüldüğü gibi bu dönemde çocuk, başka bir kişinin açısından olaya bakamaz (Resim 19) (Santrock, 2014, s. 217).

Sınıflandırma yapma yetenekleri olmadığı için birbirine benzeyen nesneleri veya canlıları tanımlamak için aynı kavramları kullanabilirler. Dört ayaklı, tüylü ve kuyruklu bir hayvanı köpek olarak öğrenen çocuk için bütün dört ayaklı, tüylü ve kuyruklu hayvanlar köpek olabilir (Akbulut Kılıçoğlu, 2017, s. 103). Çok değişkenli durumları

çözümleyemez, X kişisi Y kişisinden uzun, Y kişi de Z kişisinden uzun denildiğinde en uzun boylunun kim olduğunu anlayamaz. Ancak bir çizim üzerinden gösterildiğinde kişilerin boy ilişkilerini kavrayabilir (Kol, 2011, s. 5).

Sezgisel düşünce alt evresi (4-7 yaş)'inde çocuk sezgisel düşünme davranışları sergilemeye başlar. Zihninde nesneleri sınıflandırma, nitelendirme veya ilişkilendirme gibi ilkel akıl yürütme stratejileri uygular. Ancak bu sınıflandırma işlemini kendi bakış açısında göre nesnenin tek boyutu üzerinden gerçekleştirebilir (Santrock, 2014, s. 218). Bu dönemde çocuk etrafındakilere “neden?” sorusunu çok sık sorarlar ve her türlü soruya bir cevap ararlar. Çevresinde gerçekleşen olaylar hakkında zihinsel işlemler yerine getirebilir, ancak nedenlerini açıklamakta yetersiz kalır. Örneğin, bulutların neden hareket ettiğini sorarsanız, “insanlar yürüdüğü için çekilirler” şeklinde cevap verebilir (Ömeroğlu & Adalet, 2005).

Yavuzer, işlem öncesi dönemdeki çocukların zihinsel yapılarının, nesnelerin görüntülerinin etkisi altında olduğu için korunum kavramını *(bir nesnenin biçim ya da mekândaki konumu değiştiğinde, miktarında, ağırlığında veya hacminde değişiklik olmayacağı ilkesidir)* kavrayabilecek düzeyde olmadıklarını belirtir (Çukur & Güller Delice, 2011, s. 27). Örneğin, iki eşit ölçüde oyun hamurundan biriyle top, diğeriyle dümdüz bir şekil yapılır. Çocuğa hangisinin büyük olduğu sorulduğunda, yüksek olan topun büyük olduğunu söyleyecektir (Demir, 2019, s. 143). Bu tür görevlerdeki başarısızlık sadece odaklanma sorunuyla değil zihinsel olarak eylemlerin tersine çevrilememesi ile açıklanabilir. Piaget'e göre bu durum, çocuğun işlem öncesi dönemde olduğunun tipik göstergesidir (Santrock, 2014, s. 218).

Resim 20: Çocuklarda Maddenin Korunumu

İşlem öncesi dönemdeki çocuklar eşit miktarda su bulunan iki bardaktaki sudan biri daha ince uzun bir bardağa aktarıldığında, hangisinin daha çok sıvı içerdiği sorulunca, ince uzun su bardağını seçerler (Resim 20). Bu örnek, 3-4 yaşlarındaki çocukların henüz korunum kavramına sahip olmadıklarını göstermektedir (Öztop, 2013).

Bu dönemde ayrıntıları değil geneli algılayabilen çocuklar, zihinsel kıyaslama yapamamaktadırlar. Ayrıca soyut kavramları henüz anlayamazlar (Çukur & Güller Delice, 2011, s. 27).

Çocuğun dil gelişimi ve dil kullanımı becerileri açısından büyük değişikliğin yaşandığı bu dönem, cümleler dönemidir. Çocuklar dil kullanımında sıklıkla hatalar yapar ve tek cümle ile anlatabilecekleri olayları iki cümle ile anlatma davranışı sergilerler. Büyüklük küçüklük, öncelik sonralık, azlık çokluk ve zıtlık durumlarını karşılaştırmak ve kavramakta zorluk çekerler. Üç ve dört yaş dönemi benmerkezci konuşmaların gözlemlendiği ve kekemelik gibi konuşma sorunlarının yoğun olarak görüldüğü yaşlardır. Dört ve beş yaş döneminde dil becerilerinde belirgin düzelmeler gözlemlenir ve tekerleme türü ifadelere yönelim başlar. Beş ve altı yaş döneminde çocuklar, öğrenme amaçlı soru sorma davranışları gösterir ve benmerkezci dilden yavaş yavaş kurtulmaya başlarlar. Okul hayatına başlayan çocuklar yazı dili ile tanışır. Dil hataları düzelmeye başlarlar. Okul hayatı sayesinde benmerkezci konuşmalar yerini sosyalleşmenin göstergesi olan söz ve davranışlara bırakmaya başlar (Temizyürek, 2007, s. 172).

Piaget, bilişsel gelişim kuramlarını oluştururken çocuklarda temel dil becerilerini dikkate almadığı gözlemlenmiştir. Bu sebeple birçok gelişim uzmanı tarafından eleştirilmiştir. Bilişsel gelişimin sadece bireysel temellerle açıklanamayacağı, öğrenme ve düşünme becerilerinin gelişiminde, kültürün taşıyıcı ögesi olan dille de ilgili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Piaget'nin geliştirdiği kuramları eleştiren Vygotsky, bireyin davranışlarının sosyal etkileşim aracılığıyla yorumlanması gerekliliği ve davranışların sosyalleşme sayesinde amaçlılık kazanacağı görüşünü savunmaktadır (Temizyürek, 2007, s. 172).

Cole ve Morgan'a göre, çocuklar kendilerini konuşmalarının merkezine almakta ve hep kendileri hakkında konuşma gerçekleştirirler. Çocukların bu egosantrik

konusmalarının, tüm konuşmalarının yüzde 35-60'ini kapsar. Yapılan araştırmalar 5 yaşındaki bir çocuğun 2 yaşındaki bir çocuğa göre daha fazla egosantrik konuşma gerçekleştirdiğini göstermektedir. Ayrıca çocukların egosantrik konuşma şeklini en çok kendilerine en çok benzeyenlerle yani çocuklarla birlikte zaman geçirirken başvurdukları görülmektedir (Yapıcı, 2004, s. 13).

Vygotsky'e göre, çocuklar dilini; planlama yapmak, rehberlik etmek ve davranışlarını gözlemlemek amacıyla kullanmaktadır. Çocukların bu davranışını "özel konuşma" kavramıyla tanımlamıştır ve erken çocukluk döneminde düşünce sistemlerinin gelişimi için önemli olduğunu ileri sürmüştür. Başlangıçta birbirinden bağımsız olarak gelişen dil ve düşünce becerileri, bu dönemde birleşerek gelişmeye başlar. Çocukların kendi kendine konuşma davranışı ilerleyen süreçte kendisi tarafından içselleştirilir ve onların düşünceleri haline gelir. Piaget ise özel konuşma kavramını, benmerkezci ve olgunlaşmamışlığın göstergesi olarak değerlendirir. Yapılan farklı araştırmalar çocukların özel konuşmayı bir görevi başarmakta zorlandıkları durumlarda veya hata yaptıklarında sergilediklerini ortaya koymaktadır (Santrock, 2014, s. 220-221).

2.2.3. Somut İşlemler Dönemi (7-11 Yaş)

Çocuğun işlem yapma becerisini kazandığı somut işlem dönemi Piaget'e göre, bilişsel gelişim süreçlerinin en temel dönemidir. Mantıksal düşünme becerilerinin ve sayı, zaman, mekân, boyut, hacim, uzaklık gibi kavramların anlaşılma başlandığı ve sistem kurma yeteneğinin geliştiği dönemdir (Çukur & Güller Delice, 2011, s. 28). Diğer bir deyişle, "tersine çevirme" olarak tanımlanan işlemleri; suyun buz haline gelebildiğini, buzun da tekrar su haline gelebileceğini kavrayabilirler (Gençdoğan, 2016, s. 12). Çocuklar, ağırlık (9 yaş), alan (9-10 yaş) ve hacmin (11 yaşından sonra) korunması gibi zihinsel işlemlerin üstesinden bu dönemde gelmeye başlarlar (Ömeroğlu & Adalet, 2005).

İşlem öncesi dönemde nesnelerin bütününe algılayabilen çocuk, bu dönemde ayrıntıları algılamaya ve anlamlandırmaya başlar. Örneğin, 5 yaş civarındaki bir çocuk için top oynanılan bir nesnedir, ancak somut işlem döneminde bulunan bir çocuk topu, şekli, boyu, maddesi ve rengiyle değerlendirebilir (Çukur & Güller Delice, 2011, s. 28). Bu dönem ile birlikte çocuk nesneleri çoklu sınıflayabilir. Genel olarak somut işlem

dönemi, çocuğun erişkin bir kişinin bakış açısıyla değerlendirmeye başladığı zamanı kapsar (Kurtulan, 2015, s. 24).

Somut işlemler döneminde çocuğun zihin gücü, fiziksel gücü kadar hızlı gelişmektedir. Beyin ve sinir sistemi hemen hemen erişkin insanlara yakın bir olgunluk düzeyine çıkar. Dikkat süresinin artması sayesinde, ilgilendiği bir konu üzerine saatlerce çalışabilir. Gelecek hakkında fikirler üretmeye başlarlar ve kendi kendilerine çalışma, öğrenme ve araştırma yapabilme yeteneklerini kazanırlar (Doğan, 2007, s. 164). Ancak zihin güçleri somut işlemler düzeyinde olduğundan, problemleri zihinsel işlemlerle çözebilecek seviyede olmalarına rağmen problemin çözümü somut nesnelerle anlatılmasına bağlıdır (Gençdoğan, 2016, s. 13).

Bu yaş grubundaki çocuklar, kendi bedenleriyle en az ilgilendikleri, aile ortamından çıkıp kendi sosyal arkadaş çevresini ilk kez kurmaya başladıkları, etrafında olanlara fazla ilgi gösterdiği dönemdedirler. Okul çağının başlamış olmasıyla birlikte, karşılaştığı sosyal çevre içerisinde kendini tanımaya ve benimsediği kişilerden uzaklaşıp, yeni bir çevreye uyum sağlamaya çalışırlar. Çocukların bu dönemde edindikleri yeni özellikleri ise şunlardır (MEB, 2007, s. 21);

- Büyük ve küçük kaslarını kullanmayı öğrenir.
- Kurumsal kurallara uyarak yaşamayı öğrenir.
- Yaşlılarıyla birlikte oynamayı öğrenir.
- Ev dışında diğer yetişkinlerle ilişki kurabilir.
- Bedenine bakma ve temizlik alışkanlığı kazanır.
- Kendi davranışlarının sorumluluğunu yüklenebilir.
- Somuttan soyuta doğru düşünme yeteneği kazanır.

Mantıksal çıkarımlar yapabildikleri bu dönemde, mesafe, zaman ve hız, yönler ve haritalar gibi evrensel fizik kurallarını anlamaya başlarlar. Ancak soyut düşünme becerileri olmadığından, hak, adalet veya özgürlük kavramları, sözcük olarak konuşmalarında kullansalar da anlamlarını tam olarak kavrayamazlar (Gençdoğan, 2016, s. 13).

Oyun çocuklar için neredeyse her dönem cazip bir aktivitedir. Bilişsel yeteneklerin ve sembolik düşünebilme yeteneğini geliştirmesi için oldukça yararlıdır. Bu evrede çocuklar oyuna düşkündürler ve birlikte oynan oyunlar sayesinde benmerkezcilikten uzaklaşmaya başlarlar (Aydın, 2001, s. 41).

Çocuklar bu dönemde faaliyetlere katılarak, yaşayarak, somut tecrübelerle ve duyu organlarını aktif kullanarak öğrenirler. Bu sebeple, eğitim ve öğretime aktif olarak katılım sağlayan eğitim kurumları, bilişsel gelişim sürecine katkısı yadsınamaz (Kurtulan, 2015, s. 24).

Dokuz yaşlarından itibaren sözlü beceri kendini gösterir. Çocuğun dili hızla gelişmektedir. Eski sözcük bilgisi zenginleşip, sözcük dağarcığı 3000 kelimeye ulaşmaktadır. Bu kelimelerin çoğu sıfat ve edattır. Çünkü çocuk yalnızca olayların ve nesnelerin adlarını öğrenmekle yetinmemekte, özelliklerini, farklılıklarını ve benzerliklerini de öğrenmek istemektedir. Benzerlikleri öğrenmeden farklılıkları meydana çıkarmaktadır (Yavuzer, 1984, s. 125).

2.2.4. Soyut İşlemler Dönemi (11 yaş ve üstü)

Çocuğun soyut düşünebilme yeteneğini kazanmaya başladığı, zihninde kavramlar oluşturabildiği ve bu kavramlar hakkında varsayımsal düşünceler geliştirebildiği dönemdir. Düşüncelerini koordine edebilen çocuk, toplumsal yapı, adalet, eşitlik, hak ve özgürlük gibi kavramlarla ilgilenmeye başlar. Aşk, sevgi, nefret ve inanç gibi konularda fikir üretebilir (Solso, MacLin, & MacLin, 2013, s. 463).

Beyin fonksiyonlarının değiştiği ve beynin yeterli olgunluğa eriştiği bu dönemde, ergenin soyut işlemleri yapabilmesi için çevreden gelen talepler de önemlidir. Beynin olgunlaşması dışında, soyut işlem yapmasını gerektirecek bir çevrede bulunması gereklidir (Gençdoğan, 2016, s. 15).

Ergenlik döneminde öz-farkındalığı artmaya başlayan çocuklar, kendi görüntüsü ve davranışları üzerine oldukça fazla ilgilenmeye başlar. Bu dönemde sürekli kendilerini sahnede başrol oyuncusu olarak, diğer insanları ise seyirci olarak görürler. Bu sebeple sürekli gözlerin üstünde olduğunu düşünerek hareket ederler. Sıklıkla bir yenilmezlik ve

sağlamlık duygusu içinde, kendilerine bir şey olmayacağını düşünürler (Santrock, 2014, s. 371).

Dönemin en önemli kazanımlarından hipotetik düşünme yeteneği ile kazanılan esnek düşünme yeteneğidir. Karşılaştığı probleme ilişkin varsayımsal sonuçları belirleyebilir ve tek bir çözüme takılmadan başka çözüm yolları olabileceğini anlayıp düşüncelerinde esnek olabilirler. Felsefe, politika ve toplumsal yapı gibi konularla ilgilenmeye başlayan ergenlik dönemi çocukları, düşünce ile oynayabilme yetisini kazanırlar. Bu sayede farklı konular üzerine mantık yürütmeye ve tartışmalara katılmaya başlar. Sanatsal aracılığı ile duygu ve düşüncelerini resim, müzik, şiir veya dans gibi etkinliklerle yansıtmaya başlarlar (Gençdoğan, 2016, s. 13).

2.2.5. Çocuk Resimlemelerinde Çizgisel Gelişim

Resim yapmak çocuk için, duygusal ve düşünsel yaşantılarıyla ilgili imgeleri ortaya koyduğu bir oyundur. Çocuğun, içinde yaşadığı gerçek ve nesnel dünya dışında, çelişkilerini, isteklerini, sevinç ve tedirginliklerini yaşadığı bir iç dünyası vardır. Nesnel dünyanın yansımalarını dili ile aktaran çocuğun, zihinsel dünyasının yansımalarını dil ile anlatamayabilir. Bu durumda çocuk, simgesel anlatımları ile iç dünyasını yansıtmaya başlar (Ölçer, 2019, s. 222).

Çocuğun bakış açısıyla bu çizimler ve boyamalar sonucu ortaya çıkan karalamalar, leke ve düzensiz şekiller, iletişim kurma ve yakın çevresi tarafından kabul görmenin belirtileridir. Mesaj içerikli bu şekil ve lekeler, çocukların bilişsel gelişimleri ile paralel olarak gelişmekte ve farklı evrelerde incelenmektedir.

Lowenfeld, çocuk resimlerinin aşamalarını gelişim süreçlerine göre incelemiş ve kendini ifadenin içten dışa doğru gelişen bir olgu olduğunu belirtmiştir. Çocuk resimlerinin gelişim düzeylerini; 2-4 yaş karalama dönemi, 4-7 yaş şema öncesi dönem, 7-9 yaş şematik dönem, 9-12 yaş gerçeklik dönemi, 12-14 yaş mantık dönemi olarak beş aşamada tanımlamıştır (Ölçer, 2019, s. 223).

Karalama dönemi: Çocukların çizim yapma eğilimleri ve gelişimleri belli bir düzen içerisinde gelişir. Ortalama bir buçuk yaşından itibaren çocuklar gelişigüzel

karalamalar ile çizim yapmaya başlar. Ellerine geçirdikleri iz bırakan nesneleri, iz bırakan tüm yüzeylerde hareket ettirerek simgesel ürünler ortaya koyarlar. Bu karalamalar daha sonraları belli bir düzen içerisinde şekiller halini almaya ve aşama aşama gelişerek ayırt edilebilir şekillere dönüşür. Renk kavramı gelişmediğinden, renkleri kısa fırça darbeleriyle kullanırlar. Çocuk üç veya dört yaşına geldiğinde yapısal bir bütünlük gösteren karmaşık şekiller üretmeye başlar (Artut, 2004, s. 225).

Çocuklar, 4 yaşının sonlarına doğru bilişsel gelişimlerinin ilerlemesi ve zihinlerinin görsel kontrol altına girmesiyle, göz ve el koordinasyonunun başlar ve değişik varlıkların tasvirlerine olan ilgileri giderek artar. Bu dönemde sezgilerine göre akıl yürütürler. Çizimlerindeki estetik değerleri, coşku durumuyla bağlantılı olup, çocuğun çevresindeki eşyalar ve bilişsel zekâsının etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Çizimleri ilerleyen süreçlerde nesnelerin gerçeklerine benzeşmeye başlar (Artut, 2004, s. 231).

Şema öncesi dönem: Çocuklar 4 yaşlarına doğru oldukça belirli yapılar içeren resimlemeler çizmeye başlar. Ancak çocuğun kendi dünyasına göre çizilen bu şekillerin tam olarak ne olduğunu söylemek oldukça zordur. Yaş ilerledikçe çizimlerde belirginlik artmaya devam eder. 5 yaşına doğru insan, ev veya ağaç gibi yapılar tanınmaya başlanır. Bu dönemde insan çizimlerinde baş, gövde ve direkt gövdeden çıkan kollar ve bacaklar şeklinde insan figürü çizerler. İfadesiz ve yüz cepheden çizilen insanların elleri ve ayakları parmaksız çizebilirler Çocuk 6 yaşına geldiğinde biçimler ve şekiller belli bir konuya yönelik olmaya başlar (Batı, 2012, s. 40-41).

Boyama çocuklar için resim yapmanın en zevkli kısımlarından biridir. İlk başlarda kısa süreli ve gelişigüzel renklendirmeler yapılabilir. Görsel kontrol gelişmiş olduğundan ayrıntılar ortaya çıkmaya başlar; insan çizimlerinde, ayaklar çizgisel, gözler ise noktasaldır. Eller, kulaklar, saç ve ağız-diş belirgin şekilde resimlenir (Artut, 2004, s. 232).

Ayrıntılara olan ilgili giderek artan çocuk, daha önce gelişigüzel dağıtarak konumlandığı nesneleri artık belli bir düzen içerisinde çizmeye başlar. Nesneler sayfanın merkezine veya yer çizgisi olarak tanımlanan çizim alanının altındaki bir çizgiye

hizalanmaya başlanır. Bu dönemde çocuklar var olduğunu bildiği ancak nesnel olarak göremedikleri öğeleri de çizebilirler. Bu tarz nesneler içeren resimlemelere “saydam” ya da “röntgen” çizim denilmektedir (Sürmeli, 2010, s. 12).

Şematik dönem: 7-9 yaş grubu çocuklar, kendilerini bulundukları toplumun bir üyesi olarak görmeye başlar ancak belirsiz düşüncelere sahiptir. Bu dönemde resimlemelerinde çevrelerine ağırlık verirler. Mekânsal düzenlemelere özellikle önem verirler, yüzey içerisinde boşlukta duran nesneler ve varlıklar arasında bir ilişki kurmaya başlar. Bunların bir zemin üzerinde durduğunu kavrarlar (Arıcı, 2006, s. 18).

Çizimleri belli bir amaç hedefler ancak görüş alanındaki varlık ve nesneleri gördüğü gibi değil öğrendiği, bildiği şekliyle çizer. Bu sebeple arka arkaya duran yapıları ayrı ayrı tam olarak çizer. Ön ve arka ilişkisini resimlerinde gösteremezler. Okul öncesi döneme göre bilişsel zekâları gelişen çocuklarda eleştiri yetileri gelişir. Önceleri toplumsal yapıları, cinsiyet, ırk veya tür gibi kavramları sıkıntı çekmeden ifade ettiğini düşünen çocuk, okul dönemi sonrası bu kavramları doğru ifade edemediğini düşünür. Öz bilinçleri tam anlamıyla gelişmemiş ancak kendine güvenleri fazla olan çocuklar özgürce çizim yaparken, kavramsal bilgisi artan çocuk çizimlerini eleştirmeye başlar ve amaçlarına ulaşamamam korkusu nedeniyle çizmeye ara verirler veya çizimlerinde gerileme görülebilir. (Batı, 2012, s. 45-46). Renk kavramı gelişen çocuklar, tekrarlardan oluşan bir renk anlayışın sahiptirler. Aynı obje ve varlıkları hep aynı renge boyarlar.

Gerçeklik dönemi: Çocuklar, 9-12 yaş döneminde olduğu bu dönemde, toplumsal konumlarının farkına varmış durumdadır ve çizimlerinde kendilerini bir yere konumlandırabilirler. Önceki yaşlarına oranla ayrıntılar iyice artmış ve daha gerçekçi yapılar oluşturmaya başlamıştır. Kişilik gelişimi tamamlanmadığı bu dönemde çocuklar, resimlerini sergilemekten hoşlanmazlar ve cinsiyete bağlı olarak kız ve erkek çocuklarda konu ayrımları dikkat çeker. Erkekler daha çok, araba, uçak, tren gibi büyük yapıları ve savaş ile spor sahneleri çizerken, kızlar; kadın yüzleri, evler, çiçek ve yavrulu hayvanlar çizmektedirler (Arıcı, 2006, s. 19).

Renkler, gerçeğe uygun olarak seçilmekte ve resimler gerçekçi tutulmaya başlanmıştır. İnsan figürleri anatomik yapılarına uygun olarak ve giyinik hale çizerler.

Cinsiyet kavramı ayrıntılar ile belirtilir kıyafet, saç ve duruşlar cinsiyete göre çizilir (Sürmeli, 2010, s. 14).

Onuncu yaştan itibaren resimlerde profil çizimler görülmeye başlanır. Perspektif algının başlangıcı olan, soyut kavramların gelişmesinin işareti olarak değerlendirilir. Çocuk 11 yaşına geldiğinde oran-orantı ve perspektif algı gelişir. Bu durum, resim yeteneği ile bilişsel gelişim fonksiyonlarının eşgüdüm içinde olduklarının göstergesidir (Batı, 2012, s. 50).

Mantık dönemi: Çocukların kendilerini toplumun bir üyesi olarak görmeye başladığı ve ergenlik döneminin ilk evrelerine denk gelmektedir. Çocuk veya ergen, yakın çevresinde gördüğü, öğrendiği nesneleri ölçeklerine, orantılarına uygun olarak derinlik ve perspektif algı dâhilinde resimlemeye çalışırlar. Cinsiyet kavramının farkındalığı çizilen karakterler üzerinden görülebilir (Arıcı, 2006, s. 20). Bu dönemde çocukların gerçeklik olgusunun üst düzeyde olması ve görsel algılamanın gelişmiş olması, renklerin tercihleri ve kullanımlarını da etkilemektedir.

Resim yapma, çocuklar için iletişim kurmanın alternatif bir aracıdır. Ortaya koydukları bu küçük sanat ürünleri, onların duygu, düşünce, tepki ve yeteneklerinin dışavurumudur. Çocuk resimlemelerinin yapısal özellikleri onların psikolojik hallerini ortaya koyabileceği gibi, bilişsel gelişimlerinde onları anlamamızda yardımcı olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KIRMIZIFARE ÇOCUK DERGİSİNDE GRAFİK TASARIM

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1.1. Araştırmanın Problemi

Çocuk dergileri, çocuğun dil ve okuma becerisini, düşünme yeteneğini geliştirmek, bilinçlendirmek ve okul dışı zamanını daha etkili ve kaliteli kullanmasını sağlamak gibi işlevlere sahip yayınlardır. Çocukların okuma alışkanlığı kazanması, zihinsel gelişimi ve bilinçlenmeleri için nitelikli ve çocuklara uygun şekilde tasarlanan dergilere ihtiyaç vardır. Çocukların ilgisini çekmek, anlaşılır ve kolay bir öğrenme, algılama sağlamak açısından sunuş çok önemlidir. Tasarımcı, hedef kitlesinin pedagojik özelliklerini, ihtiyaç ve beklentilerini belirlemeli ve tasarımlarını buna uygun yapmalıdır.

Araştırmanın ana problemi, çocuk dergilerinin tasarımsal özelliklerinin ve görsel içeriklerinin ilgili yaş grubuna ve bu hedef kitlenin bilişsel gelişim düzeylerine uygun mudur?

3.1.2. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Ülkemizde yayıncılık sektörü diğer gelişmiş ülkelerle aynı düzeyde gelişmektedir. Ancak içeriğin oluşturulmasında tasarım ve görsel unsurlar gerek ekonomik gerekse kimi zaman yeterince öneminin bilinmemesi nedeniyle özensizce hazırlanabildiği görülmektedir. Çocuğun hayatı tanımaya başladığı, bilişsel yetenekler kazandığı ve kimlik oluşumunun gerçekleştiği bir dönemde çocuklara özel olarak hazırlanan dergilerin önemli bir rolü vardır. Birçok yayıncı edebi anlamda çocuklara katkı sağlayacak özel içerikler hazırlamaktadırlar ancak bu yayınların tasarımları ve görsel unsurlarının da özel olarak hazırlanması gerekmektedir. Çocuğun bakış açısında ve dünyasına uygun, onun anlayacağı bir görsel dil ile mesajı ileten dergiler çocuklara okuma alışkanlığı kazandırdığı gibi bilişsel gelişimlerine de yardımcı olacaktır.

Türkiye’de ilk defa çocuklara yönelik edebiyat dergisi mottosu ile yayınlanan Kırmızıfare çocuk dergisinin tasarım özelliklerinin hedef kitlesi olan 7-13 yaş çocuklara uygunluğunun incelenmesi bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Derginin incelemesi, araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan grafik tasarımın, grafik tasarımın temel ilkeleri ve unsurları, dergi tasarımı, çocuk dergisi tasarımının temel esasları, çocuk gelişim evreleri, çocuk gelişim evrelerinde görsel algılama başlıkları altında incelenerek karşılaşılan sorunlar üzerinde durulmaktadır.

Bu çalışmanın, Kırmızıfare çocuk dergisi özelinde çocuk dergilerinde içerik planlama ve tasarlama süreçleri hakkında kavramsal bilgi sunması, görsel içeriğin çocuk okur açısından öneminin vurgulanması, karşılaşılan tasarımsal sorunlar üzerinde derinlemesine durularak çözüm önerileri sunulması ve yayıncılar, tasarımcılar, aileler ve araştırmacılar için bilimsel bilgi sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

3.1.3. Araştırmanın Amacı

Son yıllarda çocuklara yönelik yayınlar hem dünyada hem de ülkemizde oldukça önem kazanmış ve büyük bir pazar haline gelmiştir. Çocuklara yönelik kitap, dergi ve dijital yayınlar hazırlanmakta ve gelişme döneminde olan çocuklara sunulmaktadır. Çocuk dergileri, çocukların zihinsel ve bilişsel gelişimlerini destekleyici, onların hayal dünyasını ve estetik zevkini geliştirmelerinde yardımcı yayınlardır. Bunu sağlamak için söz konusu içeriklerin görsel kimliğinin hedef kitleyi oluşturan yaş grubuna uygun bir şekilde tasarlanması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, “çocuklar için edebiyat” sloganıyla yayınlanan ve çocuk edebiyatına yön veren birçok yazara sahip Kırmızıfare çocuk dergisi tasarım özellikleri bakımından çocuklara uygunluğu üzerinde durularak, ülkemizde yayınlanan çocuk dergilerinin görsel kimliğinin çocuklara uygunluğunu ortaya koymak amaçlanmıştır.

3.1.4. Araştırmanın Yöntemi

Çocuk dergilerinin görsel kimliğinin, dergi içeriğini en doğru şekilde aktarması gerekmektedir. Çocuklara yönelik dergilerin görsel dili ve kimliğinin, çocukların düzeyine uygunluğunu ortaya koymak için nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir.

Araştırma yöntemi olarak içerik analizi kullanılmıştır. George Gerbner'a göre içeriğin analizi, görünürde açık olmayan hakkında olanaklı, görünür çıkarımlar yapmaktır. Araştırmacı, konu hakkında gözlemlerini, elde ettiği bilgileri düzenleme yaparak analiz eder, sentezler ve yorumlama yaparak değerlendirir ve bir bütün halinde anlamlı çıktılara dönüştürür (Güngör & Binark, 1993, s. 126). İçerik analizinde ayırt edilmesi zor olan veriler, çeşitli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, organize edilir ve yorumlama yapılarak çıkarımlar yapılır. Bu sayede veriler, okur için anlamlı formatlara dönüştürülür (Yıldırım & Şimşek, 2000, s. 162).

Kırmızıfare çocuk dergisi kavramsal çerçeve kapsamında oluşturulan içerik analizi tablosu ile incelenmiştir. Derginin hedef kitlesi olan 7-11 ve 11-13 yaş grupları bilişsel gelişim düzeyleri dikkate alındığında somut işlem ve soyut işlem dönemlerine denk gelmektedir. Bu nedenle araştırma yöntemi her iki yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak ayrı ayrı incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışmada veri toplama tekniği olarak kaynak tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesini kapsayan kitaplar, süreli yayınlar taranmış, internette var olan güncel kaynaklara erişilmiş, akademik yayınlar araştırılarak makaleler ve tezler de incelenmiştir. Kırmızıfare çocuk dergisinin basılı olarak temin edilen sayıları, tezin kavramsal çerçevesi ışığında hazırlanan ölçütlerle incelenerek veriler elde edilmiştir.

3.1.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 1990-2007 yılları arasında belli aralıklarla yayımlanmış olan Kırmızıfare çocuk dergisi oluşturmaktadır. Araştırmada tekrara düşmemek adına, derginin basılı olarak temin edilebilen sayıları içerisinde 12 sayılık bir seçki oluşturulmuştur. Seçki kapsamında derginin 1, 7, 12, 16, 30, 39, 64, 79, 85, 87, 89 ve 92. sayıları araştırma örneklemini oluşturmaktadır.

3.1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Derginin dijital formatları yayınevinin internet sitesinde yayınlanmaktadır. Ancak dijital formata dönüştürülme sırasında, araştırmanın sonucunu etkileyebilecek

tipografik hatalar oluştuğu tespit edilmesi nedeniyle sadece basılı olarak temin edilen sayılar araştırma örneklemine dâhil edilmiştir.

3.2. KIRMIZIFARE ÇOCUK DERGİSİ ANALİZİ

3.2.1. Çocuk Dergisi Tasarım Ölçütleri

Kavramsal çerçeve kapsamındaki grafik tasarım ilkeleri ve unsurları ile bilişsel gelişim süreçleri ışığında; tipografinin kullanımı, görsel unsurların kullanımı, kapak ve sayfa tasarımı ve dış yapı özellikleri bakımından çeşitli kriterler belirlenmiştir.

Dış Yapı İnceleme Kriterleri

- Dergi boyutlarının çocuklara uygunluğu
- Kapak ve iç sayfalarda kullanılan kağıdın kalitesinin uygunluğu
- Kapak malzemesinin dayanıklı olması ve net baskıya elverişli olması
- Dergi sayfalarının rahatça çevrilebilmesi ve iki yana açılması
- Ciltleme yönteminin uygunluğu
- Baskı kalitesinin (renk, netlik ve temizlik) iyi olması

Kapak ve sayfa tasarımı inceleme kriterleri

- Dergi logosunun ve renginin uygunluğu
- Kapak görselinin çocuk dünyasına uygunluğu
- Kapak görselinin içeriğe ve görsel bütünlüğe uygunluğu
- Arka kapağın görsel kimliğe ve çocuk dünyasına uygunluğu
- Sayfa tasarımlarında grid sistemi uygunluğu
 - o Sayfa kenar boşluklarının uygunluğu
 - o Beyaz boşluk kullanımının uygunluğu
 - o Bölüm, başlık, görsel ve sayfa numarası konumlarının bütünlük sağlaması ve anlaşılır olması
- Sayfada metin-görsel ilişkisinin uygunluğu
- Sayfada metin-görsel dengesinin sağlanması
- Sayfa tasarımında görsel ve paragraf akışının okumayı etkilemeyecek şekilde yerleştirilmesi

- Paragraflarda sola bloklamanın tercih edilmesi
- Çok sayfalı bölümlerde sayfalar arasındaki bütünlüğün ve akışın sağlanması
- Editör, içindekiler ve künye sayfalarının dikkat çekiciliği ve işlevselliği
- Reklam sayfalarının görsel kimliğe uygunluğu
- Sayfa ve kapak tasarımlarının incelenen sayılar içinde bir bütünlük sağlaması

Tipografik unsurları inceleme kriterleri

- Başlık tipografisinin uygunluğu
- Metin tipografisinin okunabilirliği (karakter türü ve punto)
- Yazı karakteri çeşitliliğinin uygunluğu
- Harfler ve kelimeler arası boşlukların uygunluğu
- Satır yüksekliği ve paragraflar arası boşlukların uygunluğu
- Sayfa numaraları anlaşılır olması
- Arka plan (fon) rengi ile metin ilişkisi uygunluğu

Görsel unsurları inceleme kriterleri

- Görsellerin hedef kitlenin düzeyine uygunluğu
- Görsellerin metnin anlaşılmasına katkı sağlaması
- Görsellerin toplumsal kültür ve ahlaki değerler açısından uygunluğu
- Görsel renklerinin hedef kitleye uygunluğu
- Görsellerin olumlu içerikleri yansıtması
- Karakter ve mekân çizimlerinin çocuğun dünyasına uygunluğu
- Görsel öğelerin dikkat çekici olması ve hedef kitleyi uyarması

3.2.2. Dış Yapı Unsurları

Kırmızıfare Çocuk Dergisi'nin incelenen tüm sayıları 17x22cm ebadında dikey formattadır. Çocukların rahatça kullanabileceği ve taşıyabileceği boyutlardadır. Derginin kapağı parlak kuşe kağıttan üretilmiş olup, 87, 89 ve 92. sayıların gramajı diğer sayılara göre daha düşüktür; iç sayfada kullanılan kağıttan üretilmiştir. Renkler Parlak kuşe kağıtlar uzun süre dayanabilir, kolayca yırtılmaz, baskıda renklerin canlı çıkmasını sağlar. Ancak çocuk okur, yoğun ışık altında olduğu durumlarda, parlak kuşe kağıt yansıma yapacağı için görsellerin ve yazıların algılanmasında zorluk yaşayabilir.

Derginin kapak baskılarında renk kayması veya mürekkep akması gibi baskının netliğini ve renklerin kalitesini etkileyen durumlar görülmemektedir. Ciltleme tekniği olarak tüm sayılarda çift tel zimba kullanılmıştır. Tel veya iplik dikişe göre daha az dayanıklı olması ve çocukların kullanımı göz önüne alındığında ciltlemenin yetersiz olduğu söylenebilir.

İç sayfalarda kullanılan kağıtlar bazı sayılarda değişiklik göstermektedir. Derginin 1. sayısında kırık beyaz renkte hamur kağıt kullanılmıştır. Dayanıklılık bakımından uygun olan iç sayfalar, kırık beyaz renkte olması nedeniyle renklerin sönük ve mat bir şekilde basılmasına neden olmaktadır. Kağıt renginin cansız olması nedeniyle derginin iç sayfaları sıkıcı ve monoton bir tavır sergilemektedir.

Derginin 7. Sayısı, kırık beyaz renkte ince hamur kağıda basılmıştır. Kağıt gramajının ince olması nedeniyle arka sayfadaki koyu renkler içeren görsel unsurlar ve yazılar yansımaktadır. Bu durum okumayı ve görselleri algılamayı zorlaştırarak çocuğun ilgisinin dağılmasına neden olabileceği ve onların okuma isteğini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Derginin 12, 16, 30, 39, 64, 79 ve 85. sayıları beyaz hamur kağıtlara basılmıştır. Beyaz hamur kağıt ıslanmaya ve yırtılmaya karşı dayanıklı değildir ancak yazı yazmaya ve resim çizmeye başlayan ve seven çocuklar için her türlü kalem ve boya ile kaliteli şekilde kullanılmaktadır. Çocuklar için bulmaca, oyun, resim çizme ve bilgi sorularının olduğu yayınlarda, kağıdın yazmaya ve çizmeye uygun olması gerekmektedir.

Derginin 87, 89 ve 92. sayıları ince parlak kuşe kağıda basılmıştır. Parlak kuşe kağıtlar dayanıklı ve renklerin canlı olmasını sağlayan baskı kalitesi sunmaktadır. Bu sayılarda renkler oldukça canlı ve baskı nettir. Ancak parlak kuşe kağıdın ışığı okuyucunun yüzüne yansıtması, ışıklı ortamlarda okuma zorluğuna neden olacaktır. Ayrıca parlak kuşe kağıtlarda yazmak ve çizmek kolay değildir. Çocuklar bulmaca, oyun, resim çizme ve bilgi sorularını içeren sayfalarda zorluk çekebilirler.

İncelenen tüm sayılarda sayfalar rahatça çevrilebiliyor ve her iki yana rahatça açılabilir. Ancak, tel zımba ile ciltlenmiş olması nedeniyle uzun süreli kullanımlarda sayfaların dağılma riski oldukça yüksek görünmektedir.

İncelenen sayılar göz önüne alındığında sayfa sayılarının sürekli değiştiği görülmektedir. Örnekleme oluşturan sayıların birçoğu farklı sayfa sayısına sahiptir;

- 1, 87, 89, 92. sayılar; 30 sayfa
- 7, 32. sayılar; 32 sayfa
- 12, 16. sayılar; 40 sayfa
- 30. sayı; 48 sayfa
- 64, 85. sayılar; 24 sayfa
- 79. sayı; 20 sayfa

Derginin sayfa sayılarının artması ve azalmasında satış ve abone sayılarının önemli olduğu göze çarpmaktadır. Kırmızıfare çocuk dergisi 85. sayının editör sayfasında bu konuya değinen, derginin sorumlu müdürü Fatih Erdoğan şunları aktarıyor; “*Yeni yıla bir ay kala size Kırmızıfare’nin biraz değişeceği müjdesini artık verebiliriz. Aralık sayısında bu değişimin nasıl bir değişim olduğunu göreceksiniz. Bir süre için (zor günlerimizde) azalttığımız sayfalarımızı, abone sayımızın yeniden tırmanmaya başlamasından cesaret alarak arttırıyoruz, ama hepsi bu değil*”. Aynı durum derginin 87. sayısının editör sayfasında; “*Abone sayımızın aynı hızda artmaya devam etmesi durumunda dergimizin sayfaları daha da zenginleşecek.*” şeklindeki açıklamasında da görülmektedir. Dergi sayfalarının değişmesi sonucu bölümler eklenip çıkartılmaktadır. Bu durum derginin görsel ve kurumsal kimliğinin bütünlüğü ve devamlılığını etkilemektedir.

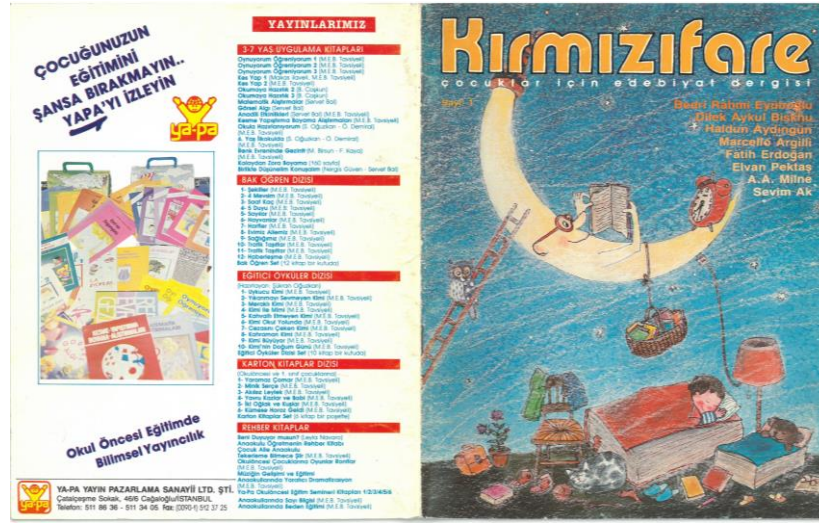
3.2.3. Kapak Tasarımları

Derginin kapakların genel olarak; dergi logosu ve alt başlığı, sayı numarası ve tarih, yazar isimleri, konu başlıkları, yayıncı logosu, derginin ISSN numarası (Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası) ve barkod bilgileri ve kapak görseli bulunmaktadır.

Derginin logosu, kapak tasarımında üst köşeye konumlandırılmıştır. Bütün sayılarda aynı tipografi korunmuş, aynı konumda ve ölçülerde kullanılmıştır. Derginin logosu tırnaksız ve bold bir font ile oluşturulmuştur. Her sayıda, arka plan rengine göre logonun renk değişikliğine uğradığı görülmektedir. Kimi zaman logonun kenarlarına siyah veya kontrast renklerde kontur çizgisi, kimi zamanda içine renk geçişleri uygulanarak algılama ve okunurluk arttırılmıştır.

Logonun altında bulunan ve tüm sayılarda aynı konumda kullanılan “çocuklar için edebiyat dergisi” alt başlığı, tırnaksız, harf aralıkları logo ile hizalamak amacıyla genişletilmiş ve bold (kalın) bir karakterdir. Söz konusu alt başlık derginin 1, 7, 12, 16, 30 ve 39. sayılarında aynı tipografik özelliklerde kullanılmış, ancak sonraki sayılarda değişikliğe uğramıştır.

Alt başlık 64, 79, 85, 87. sayılarda aynı şekilde tırnaksızdır ancak daha sert hatlarda ve bold bir karakteri mevcuttur. Bu kullanım daha ciddi ve otoriter bir görünüm yansıtmaktadır. 89 ve 92. sayılarda alt başlık, ilk kullanıldığı yazı karakterine benzeyen ancak harfleri geniş ve ince hatlı bir tipografiye sahiptir. Arka planında koyu renklerin ve karmaşık bir görsel unsurun bulunduğu yazıların, daha kalın (bold) bir şekilde yazılmaları okunurluğunu artırır. Burada ince hatlı yazı karakteri, okunurluğunu düşürmektedir. Koyu zeminlerde kullanılacak yazıların bold olması hem baskıda net çıkmasını hem de okunabilirliğini arttırmaktadır.

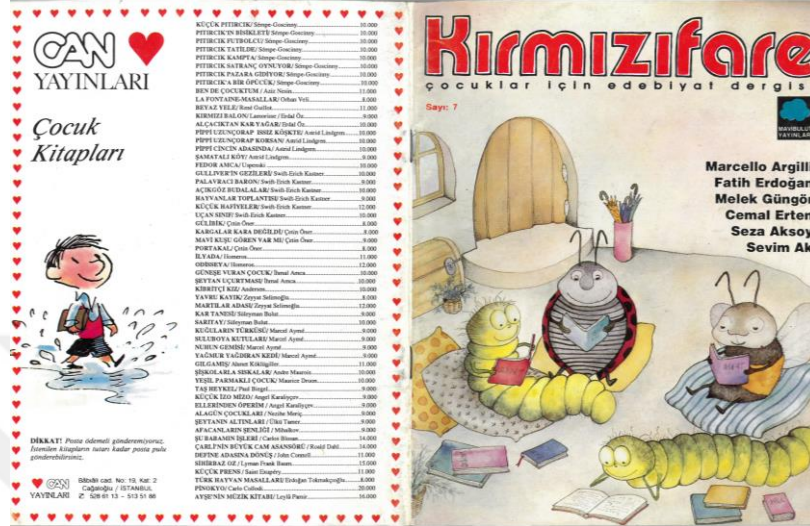
Resim 21: 1. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 1. sayısının kapağında (Resim 21) kullanılan logo turuncu renkte, beyaz ve siyah kontur çizgileri ile çevrilidir. Mavi rengin hakim olduğu kapak görseli ile kontrast oluşturarak dikkat çekmektedir. Ancak yazar isimlerinde kullanılan turuncudan beyaza doğru renk geçişi sebebiyle bazı isimlerin okunurluğu azalmıştır. Aynı şekilde dergi sayısını belirten yazı da okunaklı değildir.

Kapak görselinde kullanılan görsel öğeler derginin içeriğine uygun olarak tasarlandığı görülmektedir. Kitap şeklindeki yataкта uyuyan bir çocuk, başında beresi ile dergi okuyan bir hilal ay, ona yaslanan bir merdivende oturan baykuş ve çocuk odasında bulunan hayvanlar ile objeler resmedilmektedir. Kapak görseli, derginin konuları üzerinden oluşturulmuş bir kompozisyonudur. Kapak görselini Fatih Erdoğan ve Feridun Oral hazırlamıştır (Kırmızıfare Çocuk Dergisi, s.1).

Çocuklar için anlaşılır ve mizahi bir perspektif ile konular aktarılmaktadır. Ana çocuk karakterinin yanında, küçük kitaptan yataкта ayı ve diğer tarafta kedi ve baykuş figürleriyle hayvan sevgisi aktarılmaya çalışıldığı görülmektedir. Çocuğun kendi dünyasında gördüğü objeler ve onun hayal gücüne hitap eden bir kompozisyon resmedilmiştir. Kapak renklendirmesi kuru pastel boya ile özensiz bir şekilde yapıldığından görsel içerisinde lekeler ortaya çıkmıştır. Bu lekeler kapak görselinde göze çarpmaktadır.

Derginin arka kapağında ve arka kapak içinde reklam bulunmaktadır. Reklam sayfası tasarımları, ön kapaktan bağımsız bir şekilde hazırlanmıştır. Bir bütünlük görülmemektedir.

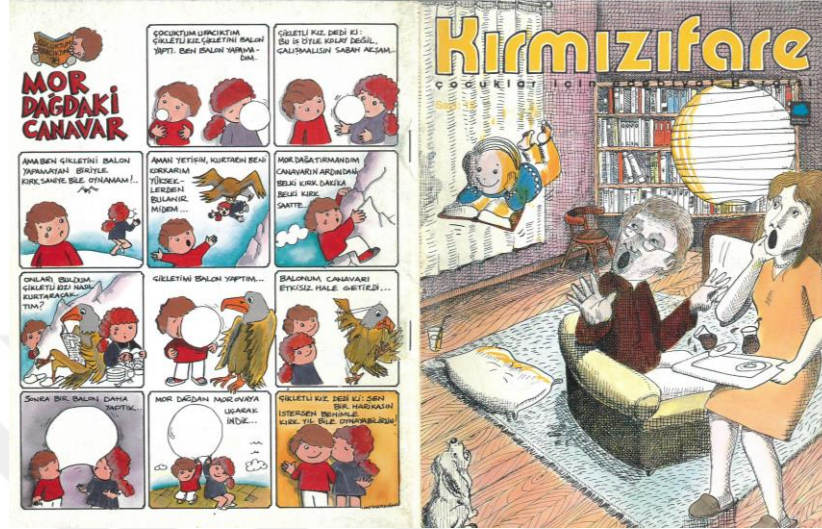

Resim 22: 7. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 7. sayısının kapağında logo kırmızı renkte, alt başlık siyah renkte kullanılmıştır. Logo, arka plan görselinden ayırt edilebilir ve okunabilir. Logonun sağ alt köşesine “Mavubulut Yayınları” logosu siyah zemin içerisinde yerleştirilmiştir. Yayıncı logosu, derginin logosuna çok yakın bir konumdadır. Tasarım içerisinde dergi ismi, görsel ve yazarlar arasındaki bütünlüğü bozmayacak bir konuma yerleştirilmelidir. Yazar isimleri siyah renkte ve serifsiz bir karakterde yazılmıştır. Okunabilirliği yüksek, sade ve anlaşılır ancak estetik bir duygu beslememektedir.

Kapak görseli içerikten bağımsız olarak tasarlanmıştır. Bir odanın içerisinde merakla ve ilgiyle kitap okuyan birkaç hayvan; uğurböceği, arı ve tırtıl resmedilmiş. Kapak görselinin konusu daha üst yaş gruplarına hitap ederken, çizim tekniği ve karakter tasarımları küçük yaş gruplarına hitap etmektedir. Soyut işlem dönemine giriş evresinde ve sonrasında çocuklar, görsel algıda gerçekçilik kavramına yönelmektedir. Meydana gelen bu çelişki, hedef kitlenin üst yaş gruplarının beklentilerine uygun görülmemektedir. Kapak tasarımını Betül Sayın hazırlamıştır (Kırmızıfare Çocuk Dergisi, s.7).

Derginin arka kapağında başka bir yayınevinin reklamı bulunmaktadır. Reklam sayfası tasarımları, ön kapaktan bağımsız bir şekilde hazırlanmıştır. Kırmızı renk kullanımı dışında bir bütünlük görülmemektedir.

Resim 23: 12. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 12. sayısında logo sarı renkte kullanılmış, beyaz ve siyah kontur çizgileri ile görselden ayrılması sağlanmıştır. Kapak tasarımında sıcak renkler (sarı, kırmızı, turuncu) hakim olması logo rengiyle bütünlük oluşturulmasını sağlamıştır. Logonun konumu diğer sayılardaki ile aynıdır. Kapak görselinin tarama yöntemiyle gölgelendirilmesi nedeniyle keskin ve siyah çizgiler yoğunluktadır. Bu sebeple siyah renkte yazılan alt başlık, kapak görselinin koyuluğu sebebiyle okunabilir değildir. Sayı bilgisi de aynı şekilde açık bir fon üzerinde sarı renkte kullanıldığı için dikkat çekmemektedir. Yayıncı logosu önceki derginin 7. ayısıyla aynı konumda ancak çok daha küçük ölçekte kullanılmıştır. Koyu zemin içerisine beyaz ve ince bir karakter ile oluşturulan logotype'ın okunurluğu düşüktür ve dikkat çekici değildir.

Daha önceki sayılarda kapak üzerinde verilen yazar isimlerinin bu sayıda kullanılmadığı görülmektedir. Kapak görseli, derginin içeriğinden bağımsızdır. Karikatür havasında, Edvard Munch'un ünlü "çığlık" tablosuna atıfta bulunarak, kitap okuyan çocuğun uçuşmasına karşı anne babasının verdiği tepki tasvir edilmiştir. Okuyan bir çocuğun özel yeteneklere sahip olabileceği fikrini yansıtmaktadır. Çocukların için ilgi çekici, merak uyandırıcı ve dinamik bir illüstrasyon çalışmasıdır. Görsel mesaj, çocuklar

için okumayı teşvik edici bir ayrıntıdır. Kullanılan mekân her çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı ve neredeyse her kapakta bulunan hayvan görseli içermektedir. Arka planda büyük bir kitaplık olması da çocukların zihnine, kitap okuma ve kütüphane oluşturma fikri aşlamaktadır. Görsel mesajın çocukların dünyasına uygun ve olumlu olmasına karşın derginin içeriğinden bağımsız bir kapak görseli görsel kimliğe uygunluğu ve bütünlüğün sağlanması ilkeleriyle çelişmektedir.

Arka kapakta ise farklı çocuk dergilerinde yayımlanan “Çocuktum Ufacıktım” adlı öykü dizisinin bir bölümü yer almaktadır. Bu durum 12. sayının editör sayfasında, *“77 ay boyunca çeşitli dergilerde yayımlanmış olan ‘Çocuktum Ufacıktım’ adlı öykü dizisini birazcık da biz konuk etmek istedik”* şeklinde açıklanmaktadır.

Ön kapağından bağımsız olarak çizgi roman düzeninde, 12 kutuda öykü anlatılmaktadır. Sol üst tarafta öykü dizisinin logosu ve öykünün başlığı yer almaktadır. Başlık kırmızı renkte ve kalın bir gölge ile sertleştirilmiş, dinamik, bold ve neşeli bir tipografiye sahiptir. Hikâye anlatımında kullanılan metinler, pilot kalem ile elle yazıldığı dikkat çekmektedir. Bütün metinler büyük harflerle yazılmıştır. Paragraf ve satır özelliği yapılamadığından harf araları, kelime ve paragraf aralıklarında düzensizlik görülmektedir. Metinler ölçsüz yazıldığından satır uzunluğu ayarlanamamış ve bazı kelimeler hem yazım kurallarına hem de paragraf yapısına uymayan şekillerde tire ile ayrılmıştır.

Karakter tasarımlarının yansıttığı yaş grubu somut işlem dönemi çocuklara yönelik olduğu görülmektedir. Başlar büyük, vücutlar kısa ve tombul bir şekilde tasvir edilmektedir. Karakterlerin yüz ifadeleri ve jestleri duygu ve düşünce aktarımını sağlayacak şekildedir.

Sayfa tasarımı olarak üç sütuna dört satır şeklinde düzenlenmiştir. Kenar boşlukları ve sütunlar arası boşluklar eşit ve yeterli düzeydedir. Kesime veya tel dikişlere gelen görsel bulunmamaktadır. Renkler oldukça canlı ve temiz basılmıştır.

Resim 24: 16. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 16. sayısının kapağında, logo kırmızı renkte, beyaz kontur ile kullanılmıştır. Alt başlık beyaz renktedir. Logo, arka plan görselinden ayırt edilebilir ve okunabilir. Yayınevi logosu eski 12. sayıdaki konumundadır. Dergi kapağında logo dışında tipografik bir öğe bulunmamaktadır. Konu başlıkları ve yazar isimleri verilmemiştir.

Derginin kapak görselinde dokulu bir kağıt üzerine pastel boya ile bulutlar üstünde gezinen çocuk astronotlar, hilal şeklinde ay ve uzay mekiği resmedilmiştir. Kapak konusu astronomi ve uzayla ilgilidir ancak dergi içerisinde gökyüzü ve ozon tabakası konulu yazılar ve görseller mevcut. Görsel içeriği tam olarak temsil etmemekle birlikte gökyüzü ve uzay bağlantısı görülmektedir. Görselin konusu dışında, çizim tekniği ve karakter tasarımları, derginin hedef kitlesi olan 7-13 yaş grubunun ilgisini çekecek ve merak uyandıracak düzeyde olmadığı görülmektedir. Şema öncesi dönemde olan çocukların düzeyinde bir görsel, üst yaş gruplarınca sıkıcı, çocuksu ve statik olarak algılanabilir. Uzay boşluğu için kullanılan siyah ve koyu mavi fon rengi tüm derginin karanlık ve sert bir tavra bürünmesine neden olmaktadır. Canlı, sıcak ve parlak renkler çocukların ilgisini çekmektedir.

Arka kapakta ise, karikatür tarzında Kırmızıfare dergisinin kendi reklamı bulunmaktadır. Ön kapaktan bağımsız olarak tasarlanan reklam sayfası, çocuk ve anneye yönelik hazırlandığı gözlemlenmektedir. Görselde, fare deliğini annesine göstererek korkmamasını belirten bir çocuk ve korktuğu için sandalye üzerine çıkmış bir kadın

figürü resmedilmiştir. Çocuk işaret ettiği fare deliğinde Kırmızıfare çocuk dergisinin kapağı ve logosu görünmektedir. Başlık ve fare deliğinde görünen dergi kapağı dışında, tasarım olarak renksiz ve sade bir görünüme sahiptir. Karakterlerin yüz ifadeleri ve jestleri duygu ve durum aktarımını destekler niteliktedir. Renksiz olması, mekân ve çevre yapılarının kompozisyona eklenmemiş olması etkiyi azaltmaktadır. Karakterler boşlukta durmaktadır. Başlık ve diğer metinlerin fontları okunabilir ve puntoları somut işlem dönemine göre uygundur. Ancak reklamın amacı etkilemek ve akılda kalıcı olmaktır, kullanılan tipografik unsurlar bu açıdan değerlendirildiğinde sade ve etkisizdir.

Resim 25: 30. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 30. sayısının kapağında, logo açık mavi renkte kullanılmıştır. Kapak görseli üzerinde dikkat çekici ve algılanabilir durumdadır. Alt başlık, sayı ve tarih bilgileri yeterli büyüklükte ve siyah yazılmıştır. Yayınevi logosunun boyutu oldukça küçüktür ve konumu 12. ve 16. sayılardaki ile aynıdır. Bu sayıda tarih bilgisi eklendiği görülmektedir. Daha önceki kapaklarda tarih bilgisi bulunmamaktadır.

Kapak görseli renklidir, kara kalem ile çizilen hayvan karakterleri kuru boyalarla renklendirilmiştir. Kitap okuyan bir boz ayı ve onun okuduğu kitaba bakan su aygırı, fil, zürafa, domuz, tilki ve küçük bir kuş resmedilmiştir. Ayı karakteri, insan gibi bacak bacak üstüne atmış ve rahatsız olmuş bir tavırla kitabına bakan diğer hayvanlara bakmaktadır.

Kapak görseli, derginin içeriğini yansıtmamaktadır. Kapakta kullanılan hayvan karakterleri dergi içeriğinde görülmemiştir. Kapakların içeriği yansıtan ve derginin

konusu anlatan görseller içermesi görsel kimliğin oluşması için gereklidir. Ayrıca kullanılacak hayvan karakterlerinin Türk toplumunun ve aile yapının değerlerine uygun olarak seçilmesi önemlidir. Kapakta kullanılan domuz karakteri, dini ve kültürel nedenlerle hoş ve sempatik karşılanmamaktadır. Hedef kitlenin sadece yaşı ve bilişsel gelişim düzeyi değil aynı zamanda toplumsal değerlerimiz de kapaklarda dikkat edilmesi gereken hususlardır.

Kapak görselinin dikkat çekici bir tasarımla, canlı ve parlak renklerle oluşturulması önemlidir. İçeriği yansıtmayan ve kuru boya ile yapılan resimleme nedeniyle, renkler canlı ve parlak değildir. Derginin hedef kitlesi olan 11 yaş ve üzeri çocuklarda, bilimsellik ve gerçekçilik olgusu üst düzeydedir. Renkleri, karakter tasarımları ve oluşturulan kompozisyonun bu olgulara göre değerlendirmektedirler. Bu sebeple kapak görseli, derginin üst yaş grubuna uygun görülmemektedir.

Yazar ve konu isimleri bu sayıda tekrar eklenmiştir. Tırnaksız ve içi transparan şekilde yazılan yazar isimlerine sadece sert ve ince göle verilmiştir. Yazının okunabilir olması için fondan ayrılabilir olması, kontrast oluşturacak şekilde renklendirilmesi ve büyük ölçekte yazılması gerekmektedir. Ancak burada yazılar fon ile birleştiği için okunabilirliği oldukça düşüktür. Yazar isimlerinin her sayıda verilmemesi kapak tasarımının devamlılığını bozmaktadır ve okuru içeriğe yönlendiren bir unsurun eksikliği görülmektedir. Kapak görseli Sibel Demirtaş tarafından yapılmıştır.

Arka kapak, karikatür tarzında dört kare içerisinde anlatılan bir hikâye ile Kırmızıfare dergisinin kendi reklamını içermektedir. Konu olarak çocukların parkta oyun onamak yerine Kırmızıfare'yi okudukları aktarılmaktadır. Renkli ve çizgisel bir tasarıma sahiptir. Renklendirmeler keçeli kalemle yapılmıştır. Bu nedenle canlı tonlar ve parlak renkler hâkimdir. Ancak karakterlerin çizim düzeyi üst yaş gruplarına hitap etmediği görülmektedir. İnsan figürlerinde başlar büyük ve iki boyutlu, anatomik ayrıntılar az ve yüz ifadeleri basit düzeydedir. Arka kapak reklamının görseli dili, derginin hedef kitlesinin üst yaş grubuna uygun değildir. Onların ilgisini çekebilecek ve merak uyandıracak bir tasarım olmadığı değerlendirilmektedir.

Resim 26: 39. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 36. sayısının kapağında, logo kırmızı renkte ve siyah kontur çizgisi ile çevrelenmiştir. Beyaz fon üzerine net bir şekilde okunabilir biçimdedir. Alt başlık, sayı, tarih bilgisi 30. sayının kapağındaki ile aynı konumda ve tasarımsal özelliktedir. Bu sayıda derginin ISSN numarası da kapakta verilmiştir. Ancak derginin yayınevi logosu iki farklı şekilde kullanılmıştır. Dergi isminin altında kullanılan yayınevi logosu, farklı bir tasarımla kapağın sol alt köşesine dikey olarak yerleştirilmiştir. Mavi zemin içine tırnaksız ve kalın (bold) bir karakterle beyaz renkte “Mavibulut” yazılarak oluşturulmuştur. Aynı yayınevine ait iki farklı logo kullanımı, kurum kimliği ve derginin görsel kimliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Logonun basit, anlaşılır ve akılda kalıcı olması önemlidir ancak 36. sayıda yayınevi logosu, sayfa içerisinde karmaşa oluşturmaktadır. Bir diğer olumsuz durum ise logonun dikey tasarlanması. Okumayı ve yazmayı yeni öğrenen çocukların kolay algılayabilmesi ve hatırlarında kalabilmesi için logonun okuma yönünde yatay olması daha uygun olurdu.

Kapak görselinde fabl tarzında bir görsel hikaye anlatılmaktadır. Dergi içeriğinde yer alan bazı konular; deniz, hayvanlar, dalgalar, gemiler, müzik, macera vb. kapakta farklı karakterlerle oluşturulan kompozisyon ile aktarılmıştır. Küçük bir yelkenli gemi, denizin ortasındadır. Gemide, çeşitli masal kahramanları ve hayvanlar görülmektedir. Karakterlerin yüzlerinin donuk ve ifadesiz olması, direkt okura doğru bakan yüz açıları nedeniyle duygu ve durum aktarımı zayıf kaldığı görülmektedir. Ayrıca

bazı karakterlerin çizimi korkutucu ve serttir. Tavşan karakterinin kırmızı büyük ve gözleri ve bakışındaki tuhaflik çocuklar açısından uygun değildir. Geminin sağ tarafında bulunan başı, gözü, ağzı ve kulakları oldukça büyük resmedilen kırmızı bereli kahraman, donuk bakışları ve yüz ifade nedeniyle çocukların neşeli ve sevimli dünyasına uygun değildir.

Bu sayının arka kapağı reklam içermektedir. Derginin kendi reklamı, mizah içerikli bir mesaj ve fotoğraf ile yapılmak istenmiştir. Elinde kitap tutan bir bebek ve altında onun düşüncesi olarak “Ben de bir gün KIRMIZIFARE’ye abone olacağım” yazan reklam metni yer almaktadır. Reklam sayfası derginin bütününden bağımsız olarak hazırlanmıştır. Kullanılan metnin tipografisi bozulmuş, dikey olarak uzatılmıştır. Bu fontun tipografik yapısını bozduğu için okunurluğunu zorlaştırmakta ve biçimini bozmaktadır. Sayfanın kenar boşlukları eşit değildir. Ayrıca, sayfa içerisinde denge korunamamıştır. Görselin kapladığı alan ve renkleri metnin önüne geçmektedir. Görselin ve yazının büyük ölçeklerde kullanılması, elde tutulduğunda tek bakışta algılanmasını engellemektedir. Gözün tüm sayfayı taraması gerekmektedir.

Resim 27: 64. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 64. sayısının kapağında logosu kırmızı renktedir, beyaz ve siyah kontur ile çevrelenmiştir. ISSN numarası, sayı ve tarih bilgileri dışında barkod bilgisi kapağa eklendiği görülmektedir. Alt başlık turuncu renktedir ve açık mavi olan fon rengi üzerinde okunabilirliği oldukça düşüktür. Yayınevi logosu sol alt köşededir ancak tipografisi

değişmiş daha küçük ve ince (regular) karakterde yazılmıştır. Barkod bilgisi dergide çok ön plana çıkmaktadır, daha küçük bir boyutta sol veya sağ alt köşede kullanılabilirdi.

Kapak görseli olarak Fatih Erdoğan'ın Türkçeye çevirdiği Michal Snunit'in "Gönül Kuşu" kitabının kapak görseli kullanılmıştır. Ön kapağın tamamı reklam amacıyla kullanıldığı görülmektedir. İçeriği yansıtan hiçbir görsel veya metin bulunmamaktadır. Kullanılan kapak görselinde sarı renkte, kalın kontur çizgileri ile resimlenmiş küçük bir kuş vardır. Gölgeleme, tonlama, toku ve perspektif gibi kavramları barındırmayan görsel estetik bakımından yetersiz olduğu düşünülmektedir. Arka plan tam sayfa açık mavi renktedir. Kuş görselinin altında tırnaksız ve bold bir karakterde, yine sarı renk ve siyah gölgeli "Gönül Kuşu Türkçe'de..." başlığı görülmektedir. Kapak tasarımı derginin içeriğini yansıtmaması ve hedef kitlenin yaş düzeyinin altında bir görselin kullanılması nedeniyle görsel kimliğini ve bütünlüğü bozmaktadır.

Arka kapakta derginin kendi reklamı bulunmaktadır. Koyu mavi renkte fon üzerine, dekupe edilmiş kuru kafa fotoğrafı ve reklam metni kullanılmıştır. Kullanılan kuru kafa fotoğrafı oldukça ürkütücü görünmektedir. Hedef kitlenin yaş düzeyi düşünüldüğünde fotoğrafın kesinlikle uygun olmadığı düşünülmektedir. Dergi tasarımlarında, çocukların gördüklerinde mutlu olacakları, ilgilerini çekebilecek sevimli görsellerin kullanılması gerekmektedir. Çocuklara ölümü, korkuyu, tehlikeyi hatırlatan görseller, zihinlerinde oluşturdukları yeni şemaları etkilemektedir. Kullanılan olumsuz görseller onları yanlış bilgilere yönlendirir, ilgilerini zararlı davranışlara vermelerine neden olabilir. Kuru kafa görselinin mizahi içerikle de olsa kullanılması uygun değildir. Görselin altında verilen slogan ve bilgilendirme yazıları da tırnaklı, sert ve katı bir tavır sergilemektedir. Kuru kafa fotoğrafı ile mizah amaçlanmış olsa da bu yöntemin genel hedef kitlenin yaş grubu açısından uygun olmadığı düşünülmektedir.

Resim 28: 79. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 79. sayısının kapağında dergi logosu yeşil renkte kullanılmıştır. Alt başlık, sayı ve tarih bilgileri beyaz renkte ve aynı tipografik özelliklerdedir. Bu sayıda kapak görselinde bulunan ağaç resmi ve kuşlar logonun üstüne bindirilmiştir. Bu yüzden logonun ilk harfleri okunamamaktadır. Görsel ile bütünlük sağlaması ve üst üste binen katmanlar sayesinde derinlik hissi vermesi, estetik açıdan olumlu bir durumdur. Ayrıca bu sayıda logonun altında gölge efekti verildiği görülmektedir. Görselin üzerinde havada asılı duruyormuş hissi veren bu özellik logonun fondan ayrışmasına yardımcı olmaktadır. Barkod ve ISSN bilgileri sol alt köşeye dikey konumda yerleştirilmiş ve kapakta doğru bir şekilde konumlandırılmıştır. Yayınevi logosu tasarım olarak aynı kalmış ancak konumu ve yönü değiştirilerek kapağın altına ortalanarak yerleştirilmiştir. Bu durum okunabilirliği arttırdığı gibi logonun hatırlanabilir olmasını da sağlamaktadır.

Kapak görselinde kalın kontur çizgileri ile çizilmiş bir kompozisyon vardır. Elinde kitap tutan küçük bir kız çocuğu, büyük bir ağacın kökleri üstünde durmaktadır. Yanında kırmızı bir kedi oturmaktadır. Görsel pastel boya ile renklendirildiği için renkler oldukça koyu ve çizgi darbeleri belli olmaktadır. Renkler arasında geçiş doğru şekilde yapılmadığından tonlama ve gölgeleme estetik bir görüntüde değildir. Kapak resmi ile yazılar arasında net bir ilişki yoktur. Tema benzerliği açısından “Dört Mevsim ve Mondalya Adası’nın İnsanları” isimli yazıda geçen doğa, mevsim ve insan davranışları konusu çağrışım yapmaktadır. Görselin karakter tasarımları ve çizim şekli göz önüne

alındığında derginin hedef kitlesinin üst yaş grubu olan soyut işlem ve ergenlik dönemlerine hitap edecek düzeyde olmadığı görülmektedir.

Derginin arka kapağında yayınevinin reklam sayfası bulunmaktadır. Kapak tasarımında kullanılan yeşil renk, arka kapakta çerçeve rengi olarak kullanılmaktadır. Yayınevinin çocuklar için çıkardığı kitapları sergileyen sayfa, derginin hedef kitlesine yönelik olması yönüyle de görsel kimliği yansıtmakta ve bütünlüğü sağlamaktadır.

Resim 29: 85. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 85. sayısının kapağında logo kırmızı renktedir. Alt başlık, sayı ve tarih bilgisi de aynı kırmızı renktedir ancak yazılara yapılan ince gölgelendirme fon ile ilişkisini kesmekte yetersiz kalmaktadır ve okunabilirliği düşürmektedir. Gölge efekti bu logoda da kullanılmaktadır ancak alt başlığın okunabilirliğini etkilememektedir.

Kapak görseli olarak “mavi bir bulutun hikayesi” başlığı üstünde iki çocuğun kitaplarla oluşturduğu ev figürü resmedilmektedir. Çocuklardan erkek olanı kitaplardan ev yaparken, kız çocuğu ise maviye boyadığı bir bulutu havada tutmaktadır. İkisi de oldukça neşeli ve sevimli görülmektedir. Ancak görselin resimleme düzeyine bakıldığında, büyük baş yapısı, ayrıntısız yüz ve vücut çizimleri ve kısa vücut yapısı ile küçük yaş gruplarına hitap ettiği görülmektedir. Derginin hedef kitlesinin üst yaş grupları için basit ve çocuksu olarak algılanabilecek düzeyde bir görsel olduğu görülmektedir. Bir diğer sorun ise, doku olarak bu görselin tüm sayfada kullanılmasıdır. Hem dergi

logosunun ve yazıların, hem de kapak görselinin metnin algılanmasını zorlaştırmaktadır. Çocuklar için sade ve anlaşılır çizimler ve renklendirmeler yapılmalıdır. Bu karmaşık kompozisyon içerisinde mesaj iletimi sağlıklı yapılamayacaktır. Kapak görseli içerik ile bağlantılı değildir. Daha çok yayınevinin reklamı olarak görülmektedir. Kullanılan bulut simgesi yayınevinin ilk logosunda kullandığı bulut ile aynıdır.

Görsel altında verilen başlığın okunabilirliği hem renk uyumsuzluğu hem de fondaki doku çalışması nedeniyle düşüktür. Kapak tasarımı genel olarak, hedef kitlenin beklentilerini karşılamamaktadır.

Arka kapakta yayınevinin bir kitabının reklam sayfası olarak tasarlanmıştır. Ön kapaktan bağımsız olarak tasarlanmıştır. Derginin ISSN ve barkod bilgileri arka kapakta yer almaktadır. Ayrıca yayınevinin iletişim bilgileri sol alt köşede verilmiştir. Reklam metinlerinde kullanılan tipografik özellikler hedef kitlenin yaş düzeyine uygun ancak ciddi ve sert bir karakteristiğe sahiptir. Çocuklara yönelik hazırlanan içeriklerde düz veya yuvarlak fontlar ve geniş harf, kelime ve paragraf boşluğu kullanılması uygundur.

Resim 30: 87. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 85. Sayısının teması “kar” olarak belirtilmiştir. Logo koyu maviden açık maviye doğru renk geçişi ile soğuk, kar ve kış aylarına uygun şekilde renklendirilmiştir. Alt başlığın fontu değiştirilerek daha kalın (bold) bir karakterle yazılmış ve rengi logonun koyu mavi rengiyle aynı tonda renklendirilmiştir. Logo ve alt

başlık arasında yeterli boşluk bırakılmamıştır. Boşluk kullanımı uygun değildir. Cilt ve tarih bilgileri siyah ve bold karakterlerle yazılmıştır.

Logonun sağ alt köşesinde yuvarlak, sarı bir fon içerisinde “KAR SAYISI” yazmaktadır. Bütün harflerin büyük yazılması ve el yazısına benzer okuması zor bir karakter kullanılması okunabilirliğini düşürmektedir. Ancak yazının altına yuvarlak fon kullanılması kapak görselinden bağımsız olarak algılanmasını sağlamaktadır.

Diğer tipografik ekleme olan bir duyuru metnidir. “Muzaffer İzgü aramızda...” başlığı ile içerik hakkında bilgi verilmiştir. Ancak yazının tipografik özellikleri ve rengi okunabilirlik bakımından uygun değildir. Kapak görseli ile arasında kontrast oluşturan bir tasarım yapılmadığı görülmektedir.

Yayınevi logosu kapağın altında ortalanmaktadır ve 85. sayıdaki ile aynı özelliklerdedir.

Kapak görseli içeriği ve “kış” temasını anlatan bir kompozisyona sahiptir. Kış mevsiminde samimi bir ortamda bir çok hayvan toplanarak, kitap okuyan bir ayıyı dinlemektedirler. Hayvanların yüz ifadeleri mutlu ve renkleri oldukça canlıdır. Çocuklara kış aylarında soğuk havalarda evde arkadaşları ile kitap okumaları fikrini iletmektedir. Mekân çocukların sevebileceği gibi sıcak ve samimi ancak gerçeklikten uzaktır. Genel olarak hedef kitlenin alt yaz grubuna hitap ettiği görülmektedir. Kapak resimlemesi Mustafa Eremektar tarafından yapılmıştır.

Derginin arka kapağında kendi sayılarının reklamı yapılmaktadır. Bir önceki sayının kapağı ile kar üzerinde pençe izlerinin olduğu görsel birlikte kullanılarak “İz bırakır...” başlığı atılmıştır. Reklam tasarımı ön kapaktaki kış temasına uygun bir fotoğraf ile oluşturulmuştur. Derginin barkod ve ISSN bilgileri arka kapaktadır. Ön ve arka kapak renk, ton ve konu bütünlüğünü sağlamaktadır.

Resim 31: 89. Sayı Ön ve Arka Kapağı

Derginin 89. sayısında logo ton değerleri düşük sarı ve kırmızı renk arasında geçiş yapılarak renklendirilmiştir. Devamlılık gösteren beyaz ve siyah kontur çizgileri ile birlikte gölge efekti de kullanılmıştır. Logo rengi kapak görselinde kullanılan renklerle uyumludur ancak ton değerleri düşük olması nedeniyle sönük kalmaktadır.

Dergi kapağında birçok tipografik unsur görülmektedir. Dergi konusu, bilgi yazıları, konu ve yaz isimleri yer almaktadır. Logonun sağ üst köşesine denk gelen konumda çapraz doğrultuda açık sarı fonda “KONUMUZ: KEDİ” yazmaktadır. Konu bilgisi incelenen dergilerde ilk defa kullanıldığı görülmektedir. Derginin konusunu ve temasını açıklayan bilgilerin kapakta verilmesi okurun ilgisini çekmesi bakımından önemli bir ayrıntıdır. Ancak konu yazısının fon içerisine doğru hizalanmadığı, alt boşluğun üst boşluğa göre daha fazla bırakıldığı görülmektedir.

Dergi bu dönemde ayda bir çıkmaktadır ve bu bilgi de kapakta sayı ve tarih bilgileriyle verilmiştir. Ancak ton değeri çok düşük bir sarı renkte yazılmış olması nedeniyle yazılar fon üzerinde belirgin değildir.

Kapağın soluna ve sağına yaslı olarak görsellerle birlikte yazar ve konu başlıkları eklenmiştir. Derginin incelenen sayılarında bu sistem ilk defa kullanılmaktadır. Okura, derginin içeriği hakkında bilgiler vermesi, ilgi çekici ve merak uyandırıcı olmasını sağlamaktadır. Ancak tipografik özellikleri bakımından okunabilirliği düşüktür. Yazar

isimleri büyük ve kalın olmasına rağmen, konu başlıkları ise aynı karakterin ince (regular) formuyla yazılmıştır. Kontrast oluşturmeyen renklerle yazılan ince karakterler karmaşık fonlar üzerinde okunabilir görünmemektedir. Ayrıca gölge efekti, ince karakterlerde iki yazı üst üste binmiş gibi algılanmasına neden olmaktadır. Genel itibariyle kapak tipografisi okunabilir düzeyde değildir. Daha kalın (bold) ve kontrast oluşturacak bir renk, kontur veya fon ile kullanılması okunabilirliği arttırmaktadır.

Kapakta ana görsel olarak büyük bir kedi resmi bulunmaktadır. Hemen başının üstünde sevgi ve mutluluğun simgesi olarak pembe renkte bir kalp vardır. Kedi karakteri net hatlara sahip değildir. Daha çok tarama çizgileri ile taslak bir çalışmanın renklendirilmesi sonucu üretilmiş havası vardır. Kedi görselinin yüz ifadesi utangaç ve sevgi dolu olduğunu aktarmaktadır. Hissettiği duygu bir kalp simgesi ile aktarılacak istenmiştir. Kapak görseli, kapakta en önemli yere sahip unsurdur. Ölçüsü, konumu ve hizası tasarım ilkelerine uygun yapılmalıdır. Ancak kedi görseli kapağın alt kısmında kullanıldığı için logonun altında kalan ve görsel açıdan ilk dikkat çeken bölge sadece küçük bir kalp görseli kullanıldığı görülmektedir. Simetri hatası nedeniyle dengeleme yanlış yapılmıştır. Arka planında ise karmaşık bir doku çalışması bulunmaktadır. Dokular oldukça koyu, mat ve cansız renklerle ve birbirine karışmış fırça darbeleriyle oluşturulmuş hissi vermektedir. Kullanılan doku, kapak üzerindeki görsel unsurların algılanmasını zorlaştırmaktadır. Kapak dokusu hem estetik hem de grafik tasarım ilkeleri açısından uygun görülmemektedir.

Konu başlıklarının görsellerinde ise, her bölümün kahramanı olan hayvanların görselleri verilmiştir. Görsellerin mavi renkte çerçeveler ile verilmesi kapak görselinden ayrı algılanabilmesini sağlamıştır.

Yayınevi logo alt köşede sayfanın ortasında kullanılmıştır. Barkod ve ISSN bilgisi ön kapakta sol alt köşede dikey olarak, beyaz fon içerisinde verilmiştir.

Genel olarak kapak tasarımında grid sisteminin olması gerektiği şekilde kullanılmadığı görülmektedir. Logo ve konu başlıklarının kenar boşlukları eşit değildir. Kapak görselinin konumu nedeniyle kapağın alt kısmı dengeyi bozmaktadır. Metinler renk ve tipografik özellikleri bakımından okunabilir değildir. Kullanılan resimler

arasında yaş gruplarına yönelik tutarlılık görülmemektedir. Kimi resimler somut işlem ve öncesi dönemlere hitap ederken, kapak görseli gibi bazı görseller daha üst yaş gruplara hitap etmektedir.

Derginin arka kapağı yayınevinin çıkardığı başka bir derginin reklamını içermektedir. Ön kapaktan bağımsız olarak tam sayfa hazırlanan reklamda, görsel olarak mantar fotoğrafı ve derginin kapak görseli kullanılmıştır. Reklam başlığı tırnaklı bir karakterle, büyük, bold ve italik olarak yazılmıştır. Reklam metni sayfanın sağında ve sağa bloklu olarak kullanılmıştır. Uzun metinlerin italik ve tırnaklı karakterle yazılması okunmasını zorlaştırdığı gibi çocuklar için sıkıcı bir okumaya neden olmaktadır. Kapak tasarımının grid sistemi düzenlidir ancak görsel ve metinler arasında bir fon kullanılmaması nedeniyle okunabilirliği düşüktür.

Resim 32: 92. Sayı Ön ve Arka Kapağı

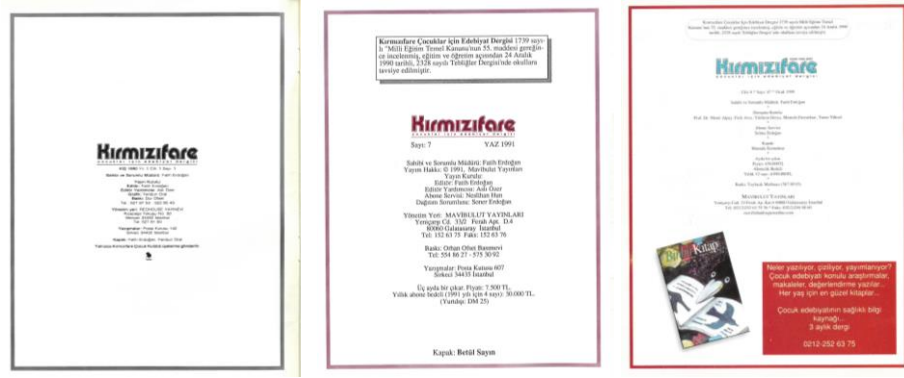
Derginin 92. sayısının kapağında logo yeşilden sarıya doğru yatay doğrultuda renk geçişi ile kullanılmıştır. Siyah ve beyaz kontur ile gölge efekti burada da kullanılmıştır. Logo rengi kahve rengi ağırlıklı görsel üzerinde dikkat çekici ve okunaklıdır. Alt başlık ve diğer bilgiler normal (regular) karakter ile yazılmıştır ve koyu görsel üzerinde net bir şekilde okunabilirler. Yayınevi logosu ve barkod 89. sayı ile aynıdır. Bu sayının konusu kuşlardır. Konu bilgisi logonun sağ üst köşesinde 89. sayıda kullanıldığı şekliyledir ancak aynı karakterin bold haliyle yazıldığı için daha büyük görünmektedir ve hizalama sorunu burada da görülmektedir. Konu başlıkları ve görselleri

logonun altında yan yana hizalanmış halde konumlandırılmıştır. Seçilen görseller konuların kahramanlarını simgelyen karakterlerden oluşmaktadır. Görsellerin çerçeve boyutları ve aralarındaki boşluklarda eşit değildir. Konu başlıkları logoya göre hizalanmamıştır. Konu başlıkları 89. sayıdan farklı olarak, tırnaklı ve daha küçük bir punto da kullanılmıştır. Kapak görseli derginin en önemli yazısı olarak nitelendirilen “Sinan’ın Kuşları” yazısından alınmıştır. Kapak derginin içeriğini yansıtmaktadır. Ancak kullanılan görsel çocuk dünyasına uygun değildir. Kapak görselinin çocukların ilgisini çekebilmesi, onların bilişsel düzeylerine ve hayal dünyalarına hitap etmesi beklenir. Derginin kapak görseli soğuk ve mat renklerden oluşmaktadır. Kuş figürleri net olarak belli değildir ve ürkütücü bir havası vardır. Karanlık ve puslu bir teması bulunan görsel tamamlanmamış bir tabloyu andırmaktadır. Bazı kuş figürleri leke olarak görülmektedir. Sanatsal ve estetik açıdan çocukların dünyasına hitap etmemektedir. Ayrıca derginin görsel kimliğinde genel olarak yansıttığı dinamik ve sevimli tavrı yansıtmamaktadır. Kapak resmi Mustafa Delioğlu tarafından yapılmıştır.

Derginin arka kapağında, 10. yılına atıfta bulunan bir reklam kullanılmıştır. Reklam görseli olarak 90. sayının kapak görseli yuvarlak kırmızı bir çerçeve içindedir. Reklam sayfasının görsel unsurları sayfanın ortasına hizalanmıştır. Ön kapaktaki karmaşık yapının aksine, sade, açık ve anlaşılır tasarımı ile derginin görsel kimliğine uygundur. Boş alan kullanımı, kenar boşlukları ve grid çizgilerine bağlı kalınmıştır.

3.2.4. Sayfa Tasarımı, Tipografi ve Görsel Unsurlar

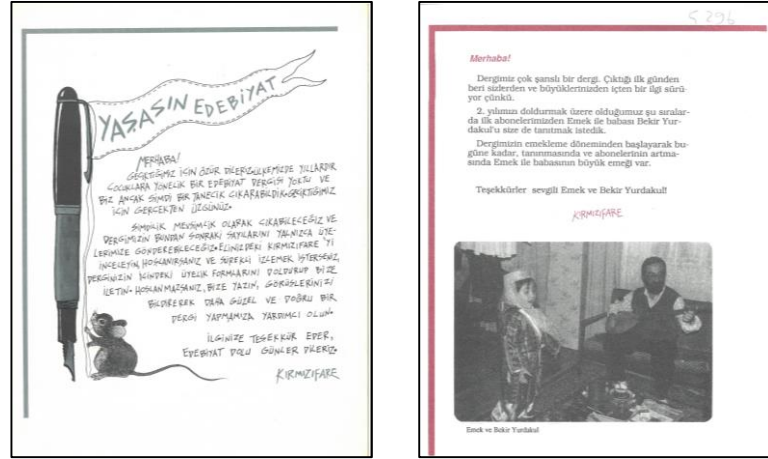
Künye bilgileri, incelenen tüm sayılarda ön kapak içindedir. “Kırmızıfare çocuklar için edebiyat dergisi” logosu altında künye bilgileri yer almaktadır. İçerik, tasarım alanının ortasına kenar boşlukları eşit olacak şekilde hizalanmıştır.

Resim 33: K nyne Sayfaları (Sayı: 1, 7 ve 87)

Tüm sayfa yaklaşık 3mm kalınlığında gri renkte  er eve ile sınırlandırılmıştır. Sayfanın içeriği genel itibariyle aynı kalmakla birlikte, 7. Sayıdan itibaren derginin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara tavsiye edildiği bilgisi almaktadır. K nyne sayfası 87, 89 ve 92. sayılar haricinde tek renk olarak tasarlanmıştır. Renkli olarak tasarlanan sayılarda “Binbir Kitap” dergisinin reklamı yapılmaktadır. Bu sayılar dışında reklam olan k nyne sayfası bulunmamaktadır. Reklam sayfalarının tipografik özellikleri dikkate alındığında 7, 12 ve 16. sayılarda puntolar yeterli punto değerindedir. Diğer sayılarda yaş düzeyinin okuma alışkanlıklarına uymamaktadır. Genel itibariyle k nyne sayfaları derginin görsel kimliğine uygun ve incelenen son üç sayıda daha renkli ve estetik bir tasarıma dönüştüğü görülmektedir.

Takdim sayfası tüm sayılarda 1. sayfada verilmiştir. “Merhaba” başlığı ile verilen sayfasında, genel olarak dergi hakkında bilgiler ve o sayının içeriği hakkında  zet bilgi verilmektedir. Derginin 1, 7, 12, 16, 30 ve 39. sayılarında sayfanın üst ve sol köşesinde yaklaşık 3mm kalınlığında ters “L” şeklinde çerçeveler sayfanın kenar boşluklarını da belirlemektedir. Sadece 39. sayıda  er eve kullanılmamıştır.

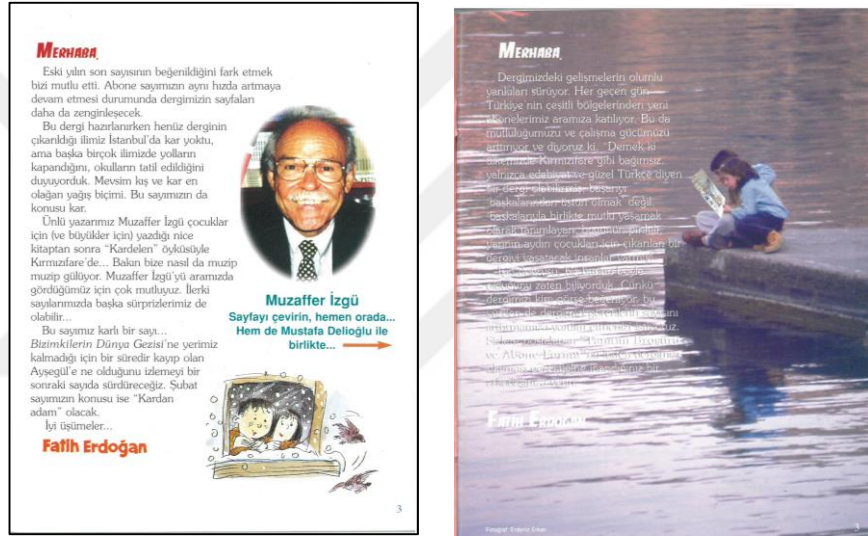

Resim 34 : Editör Sayfaları (Sayı: 1 ve 7)

Derginin 1. sayısında takdim “Yaşasın Edebiyat” başlığı ile başlamaktadır. Bu başlık, dolma kalem ve derginin ikonu olan farenin kullanıldığı bir kompozisyonunda verilmiştir. Fare dolma kalemi bayrak direği olarak kullanarak göndere bu başlığı çekmektedir. İlk sayıda edebiyat vurgusu yapılmaktadır ve editörün mesajı da dolma kalemle yazılarak dergide basılmıştır. Metnin tüm harfleri büyük olduğundan okuma konusunda sorunlara neden olmaktadır. Ayrıca standart bir karakter özelliği olmaması nedeniyle, tipografik olarak yazılar hatalıdır. Çocuklara öğretilen harflerle ortak özellikler taşıması gerekmektedir. Derginin 7, 12, 16, 30 ve 39. sayılarında takdim sayfaları benzerdir. Başlık metni olan “Merhaba” yazısı, yazar ismi ve dergi ismi ile görseller çerçeveler ile aynı renkte kullanılmıştır. Ancak 12, 16, 30 ve 39. sayılarda metin yönü düz değil çapraz olarak yerleştirilmiştir. Çocukların okuma alışkanlıklarına ters düşen bu tasarım şekli uygun görünmemektedir. Merhaba bölümünün yazarı 1,7,12 ve 16. sayılarda “kırmızıfare” olarak verilirken, incelenen diğer sayılarda derginin sahibi ve sorumlu müdürü Fatih Erdoğan ismiyle verilmiştir. Yazar ismi 1 ve 7. sayılarda el yazısı şeklinde benzer tipografi ile, 12 ve 16. sayılarda çerçeve rengiyle serifsiz bir karakter ile yazılmıştır. Diğer sayılarda “Fatih Erdoğan” ismi çocuklara yönelik, dinamik ve kalın bir fontla renkli olarak yazılmıştır.

Editör sayfası 64. sayıda dört renk olarak tasarlanmıştır ancak görsel kullanılmamıştır. Sayfa içerisinde dikdörtgen bir alan açılarak içine yerleştirildiği görülmektedir. Taşma payı sarımtırak bir renktedir. Merhaba yazısı el yazısı fontuyla yazılmış daha önceki sayılardan farklılık göstermektedir. Metin yazısı çocukların

okuyabileceği büyüklükte ve düz olarak yazılmıştır. Harf, kelime satır yüksekliği çocukların düzeyine uygun görünmektedir. Ancak sayfa altında açıklama olarak verilen metin oldukça küçük puntolarla tırnaklı bir karakterle yazılmıştır. Bu bölüm hedef kitlenin alt yaş gruplarının okuma düzeyine göre değildir. Sayı 79’da takdim sayfasının tasarımı tekrar değiştirilmiştir. “Merhaba” başlığı büyük puntolarla koyu yeşil bir renkte, metin ise 12 punto ile tırnaksız karakterle yazılmıştır. Satır araları sıkışık görünmektedir ve paragraf sola yaslanarak sayfanın soluna yerleştirilmiştir. Sağ tarafta ise ağzı açık bir timsah illüstrasyonu bulunmaktadır. Sayfa 17’de bulunan timsah konulu yazıya atıf yapmaktadır.

Resim 35 : Editör Sayfaları (Sayı: 87 ve 89)

Sayı 85, 87, 89 ve 92’de takdim sayfaları resimlerle desteklenmiştir. “Merhaba” başlığı bu sayılarda aynı karakter ve büyüklükte aynı hizada kullanılmıştır. Bu sayılarda metnin tipografik özellikleri benzerlik göstermektedir. Sayı 85’de takdim başlığı mavi, metni kırmızı renktedir ve tasarım ile uyumsuz durmaktadır. Altında ise fare avlayan bir baykuş resmi verilmiştir. Takdim yazısı derginin sadece 21. sayfasında yer alan ve derginin bütününe hitap etmeyen “Baykuş” temasını konu edinmektedir. İçeriği özetlemesi bakımından uygun görünmemektedir. Ayrıca görsel olarak fare avlayan bir baykuş resmi kullanılması, çocuklara uygun görünmemektedir. Sayı 87, 89 ve 92’de takdim sayfaları aynı grid sisteminde ve tasarım özelliklerinde hazırlanmıştır. İllüstrasyonlar dışında dört renk fotoğrafların da kullanıldığı görülmektedir. Tipografik

olarak puntolar yeterli büyüklüktedir. Sayı 89’da takdim sayfasının arka planında tam boy bir fotoğraf yer almaktadır. Metin direkt olarak fotoğrafın üstüne tırnaklı ve beyaz renkte ince bir gölge efekti ile yazılmıştır. Okumak oldukça zordur. Metnin altında bir fon olması okunabilirliği arttırabilir. Fotoğrafın görüntü kalitesi oldukça düşüktür. Fotoğrafta su kenarında oturan çocukların ellerine Kırmızıfare dergisinin bir sayısı montaj ile eklenmiştir.

İçindekiler sayfasına, incelenen sayılardan 1, 7, 12, 16, 30 ve 39’da yer verilmiştir. Diğer sayılarda içindekiler sayfası bulunmamaktadır. İçindekiler sayfası derginin bir nevi pusulasıdır. Çocuklar için okumak istedikleri yazıları kolayca bulmalarını ve takip ettikleri bölümlerde hangi yazıların ve yazarların eserleri olduğunu kolayca bulmalarını sağlamaktadır.

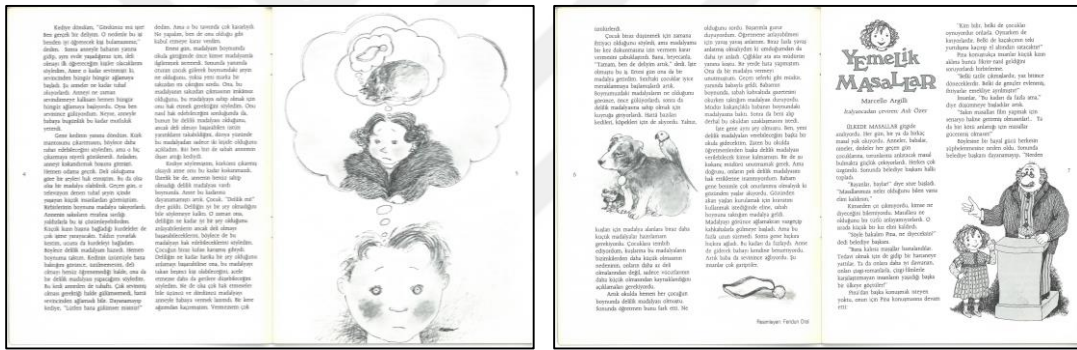

Resim 36 : İçindekiler Sayfaları (Sayı: 1, 12 ve 16)

İçindekiler sayfası, sayı 1 ve 7’de benzer tasarımsal özelliklere sahiptir. 1. Sayıda küçük bir farenin kuyruğu “içindekiler” yazısının oluşturmaktadır. Başlık ve yazar isimleri pilot kalemle el ile yazılmıştır. Sayfa sayıları dijital olarak tasarımda eklenmiştir. Arka planda mat mavi rengin hakim olduğu ve beyaz bir leke bulunmaktadır. Bilgiler bu beyaz leke içerisinde yer almaktadır. Sayı 7’de içindekiler sayfası sol üst köşeye hizalanarak liste halinde tırnaklı bir font ile yazılmıştır. Başlık aynı kullanılmış ancak arka plan beyazdır. Metin puntosu büyük ve okunurluğu yüksektir. Sayı 12 ve 16’da içindekiler sayfaları başlığı tırnaksız ve italik bir karakter ile büyük puntolarla yazılmıştır. Genel tasarım diğer sayılarla aynıdır. Sayı 30 ve 39’da içindekiler sayfalarına “Kilerdekiler” ismi verildiği görülmektedir. Derginin ismine uygun olarak farenin beslendiği “kiler” kavramı dergi içine işlenmiştir. Mizahi ve eğlenceli bir yöntem ile dikkat çekici hale getirilmiştir. Ancak

derginin 30 ve 39. sayılarının iç sayfaları tamamen renksiz olduğundan “Kilerdekiler” sayfaları da tipografik olarak hazırlanmıştır. Genel olarak içindekiler sayfaları görsel içermemesi ve tipografik olarak sert ve estetik olmayan fontlarla oluşturulması nedeniyle çocukların sevebileceği bir tasarıma sahip değildir ancak işlevsellik bakımından uygundur. Derginin diğer sayılarında içindekiler sayılarının olmaması bir eksiklik olarak görülmektedir.

Derginin, sayı 1, 7, 12, 16, 30 ve 39'da yayınlanan ilk bölümlerinde ünlü şairlerin şiirleri bulunmaktadır. İncelenen diğer sayılarda ilk bölümlerde “Fındıkfaresi” bölümüyle çocuklardan gelen eserlerin yayınlandığında sayfalar veya derginin ilk yazısı bulunmaktadır. İç sayfalar incelenen tüm sayılarda iki sütun olarak tasarlanmıştır. Bazı sayılarda tam sayfa kullanılmıştır.

Resim 37 : 4, 5, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:1)

Derginin 1. sayısının sayfa düzenleri incelendiğinde, tüm sayfalarda kenar boşluklarının aynı ölçüde olduğu görülmektedir. Sayfa numaraları çift sayılarda solda, tek sayılarda sağda ve dikey olarak sayfanın ortasında yer almaktadır. Sayfa numaraları puntoları küçük ancak okunabilirliğini etkileyen herhangi bir görsel bulunmamaktadır. Başlık, yazar ve çevirmen ismi gibi bilgiler her bölümde tek sütuna sığacak şekilde tasarlanmıştır. Resimleyen bilgisi ise her yazının son sayfasının altında yer almaktadır. Tüm sayı iki renk basılmıştır. Siyah ve özel bir renk kullanılarak sayfalar resimler renklendirilmiştir. Ancak renklendirme hedef kitlenin alt yaş grubuna yeterli düzeyde değildir.

Resimlemelerin bölümlere özel yapıldığı görülmektedir. Her bölümün özel bir ressamı bulunmaktadır. Bu sayede görseller bölüm içinde tutarlılık göstermektedir. Görseller metinde geçtikleri sayfalarda kullanılmıştır. Görsellerin az olması nedeniyle metin-görsel dengesi uygun değildir. Her bölümde farklı bir ressamın çizmesi, her bölümde farklı bir çizim tekniğinin ve farklı karakteristik özelliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Genel itibariyle görseller renksiz olması nedeniyle çocukların dünyasını ve bilişsel düzeylerine uygun değildir. Derginin 2 ve 6. sayfaları arasındaki bölümde yer alan çizimlerin net hatları yoktur ve okura karanlık bir hava vermektedir.

Resim 38 : 10 ve 15. Sayfalar (Sayı:1)

Sayfa 10'da yer alan "Uyanış" isimli yazının görseli oldukça ürkütücü ve sert bir tasarıma sahiptir. Konuya ait diğer resimlerde belli belirsiz mekân ve karakter tasarımları ile aynı duyguları vermektedir.

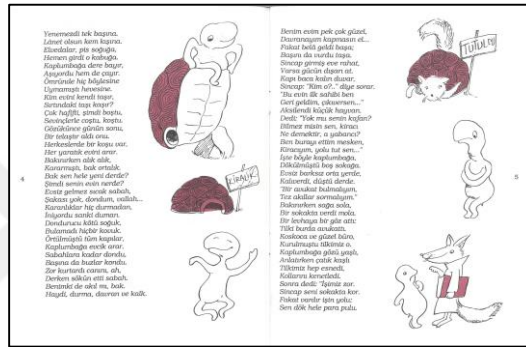

Resim 39 : 16 ve17. Sayfalar (Sayı:1)

Sayfa 16 ve 18 arasında yer alan “Kızlar hep sorun” isimli konunun resimleri oldukça neşeli ve ayrıntılıdır. Yardımcı renk daha koyu ve canlı tonlarda kullanıldığından sayfaya hareket katmıştır. Ancak bu derginin diğer sayfalarına göre değerlendirildiğinde ortaya çıkmaktadır. Genel itibariyle renk kullanımı yaş düzeyine yeterli değildir.

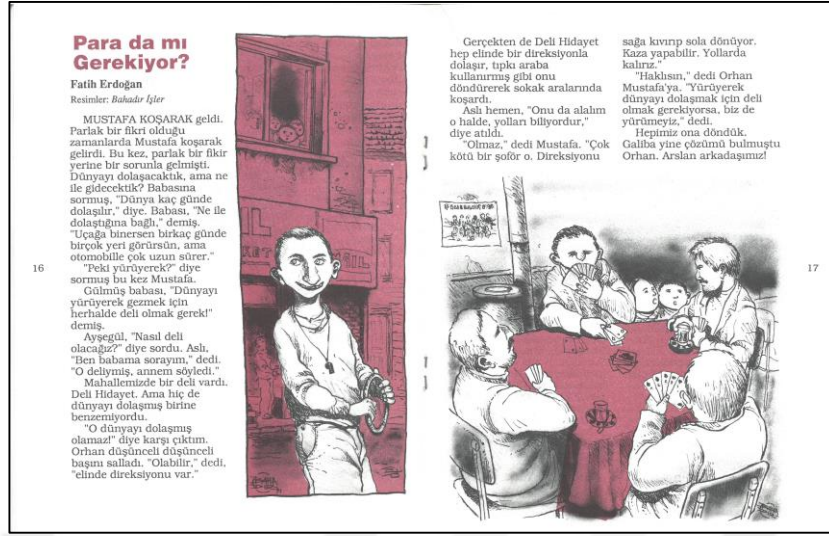
Şiir bölümleri veya reklam sayfaları hariç sayının tüm sayfalarında paragraflar sola blokludur. Satır arası boşlukların yetersiz olması nedeniyle yazı çok sık durmaktadır. Metin yoğunluğu derginin hedef kitlesi göz önüne alındığında oldukça fazladır. Metinler 10 punto büyüklüğünde tırnaklı bir karakterle yazılmıştır. Çocuklara yönelik hazırlanan dergilerde düz hatlarda ve yuvarlak hatlı karakterlerin kullanılması, harflerin seçilmesi ve kelimelerin rahatlıkla okunabilmesi açısından önemlidir. Ayrıca sayfaya yumuşak bir tavır kazandırmaktadır. Bu sayıda metin yoğunluğunun fazla olması nedeniyle okumayı hızlandırması nedeniyle tırnaklı font tercih edilmiştir. Ancak puntoların küçük olması ve satır aralarının sıkışık olması okunabilirliği düşürmekte, metni sıkıcı ve uzun hale getirmektedir. Başlıklar her bölümde farklı bir karakterle oluşturulmuştur. Konuya uygun özel bir karakter kullanılması sayfalarda monotonluğu önlediği gibi metin ile uyum sağlamaktadır. Yazar ve çevirmen isimlerinin tipografileri; font ve punto, her yazıda farklılık göstermektedir. Dergi içinde görsel kimliğin sağlanması ve okur tarafından alışkanlık edinilmesi açısından isimlerin tüm yazılarda aynı tipografi özelliklerini taşıması gereklidir. Sayının 29. sayfasında “Bir sözcük Bin Sözcük” başlığı ile bulmaca sayfası bulunmaktadır. Zeminde yardımcı renk kullanılmış, sayfa kenarlarında yuvarlak ve noktasal bir çerçeve kullanılmıştır. Yazı ve dokular sayfa içerisinde karmaşa oluşturmaktadır.

Derginin 7. sayısında sayfa tasarımları 1. sayının tasarımlarına benzer özelliklerdedir. Kenar boşlukları, sayfa numaraları ve yardımcı renk kullanımı gibi özellikler aynıdır. Ancak bu sayıda ikinci renk bordodur. Sayfalarda kullanılan resimlemelerin sayısında artış gözlenmektedir. Metin ile görseller birbirini tamamlayan sayfalarda yer almaktadır. Resimlemeler daha ayrıntılı, büyük boyutlarda ve yüz ifadeleri ile jestler sayesinde duygu aktarımı sağlanabilmektedir. Ancak her sayfada resimleme kullanılmadığından metin ile görsel dengesi kurulamamıştır ve bazı sayfalarda metin yoğunluğu nedeniyle okuma sıkıcı ve monoton hale gelmektedir.

Resim 40 : 4 ve 5. Sayfalar (Sayı:7)

Sayfa 3 ve 6 arasında yer alan “Kiralık Ev” isimli şiirin görselleri, akışa göre sayfa sayfa ilerlemektedir. Karakterlerin çizimi hedef kitlenin alt yaş gruplarına uygun görülmektedir ancak üst yaş gruplarının ilgisini çekebilecek düzeyde değildir. Ayrıntılar az ve karakterler hava süzölmektedir. Renklendirme sadece yardımcı renk ile yapıldığından sayfalar oldukça sade ve durağandır. Sayfa 7 ve 11 arasında yer alan “Napoliten şarkı” isimli yazının görselleri oldukça azdır ve küçük ölçeklerdedir. Bazı görseller metnin akışını bozacak şekilde paragrafların arasında yer almaktadır. Sayfa 12’de bulunan “Güneş Ana” yazısının görselleri, sayfa içerisine dinamizm kazandırmakta ve hikayenin anlaşılmasında yardımcı olmaktadır. Karikatür tarzında çizilen görseller, metnin dışında konuşma balonları ile mizahi diyaloglar içermektedir. Karakterlerin yapısal özellikleri, mimik ve jestleri duygu aktarımında yeterlidir.

Resim 41 : 16 ve 17. Sayfalar (Sayı:7)

Sayının diğer sayfalarında kullanılan görsellerde derginin bütününe uyacak şekilde ayrıntılıdır. Ancak sayfa 16'da yer alan "Para da mı Gerekliyor?" isimli yazının görselleri olumsuz örnekler içermektedir. Hikayenin bir bölümü kahvehanede geçmektedir ve resimlemede kahvede kart oynayan adamlar çizilmiştir, çocuklar da yanlarında diyalog içindeler. Ayrıca görseller bu hikayede metinde geçtikleri sayfalarda kullanılmamıştır. Resimlerin genel görünümü ise oldukça karamsar ve iç karartıcıdır. Hedef kitlenin düzeyine uygun görülmemektedir. Sayfa 28'de bulunan "Tepetaklak Bir Masal" isimli yazının başlığı ters olarak yerleştirilmiştir. Konunun içeriğine göre ters çevrilen başlığın okunması çocuklar açısından zordur. Metnin satır uzunluğu da fazladır. Daha kısa ve görsellerle desteklenmesi gerekmektedir. Sayfa 29'da bulunan "Bir kitap bir yazar" bölümünde çocuklara her sayıda bir kitap ve yazarı hakkında detaylı bilgi, kapak görseli ile birlikte verilmektedir. Bölüm başlığı bir çerçeve içinde, büyük puntolarla, kalın ve tırnaklı bir karakterle yazılmaktadır. Kitap görseli sayfanın sol sütununa hizalanmaktadır. Metin derginin tipografisiyle yazılmıştır. Sayının 31. sayfasında "Bir sözcük Bin Sözcük" başlığı ile bulmaca sayfası bulunmaktadır. Zeminde yardımcı renk kullanılmış, sayfa kenarlarında yuvarlak ve noktasal bir çerçeve kullanılmıştır. Sayının metin ve başlık tipografilerinde değişiklik yapılmıştır. Başlıklar süslü karakter kullanılmadan tırnaklı veya tırnaksız fontlar yazılmıştır.

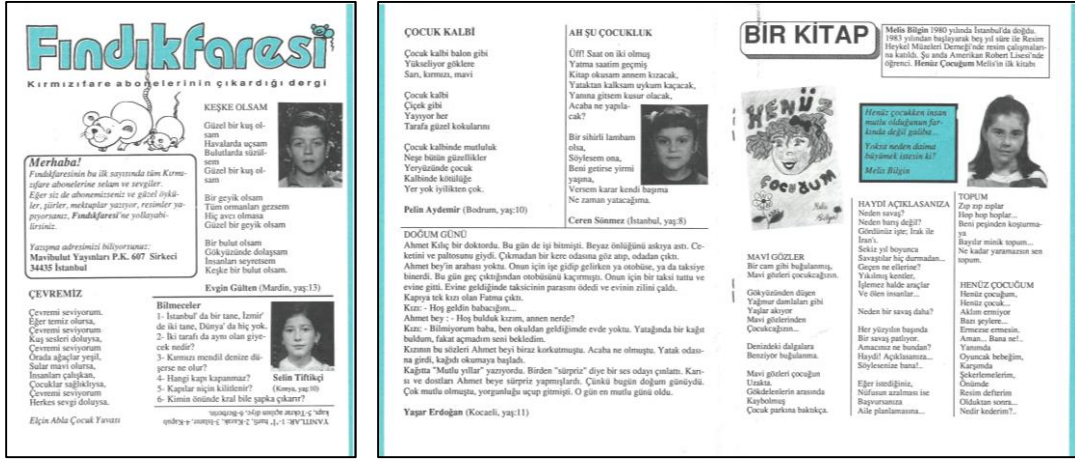

Resim 42: 12 ve 13. Sayfalar (Sayı:7)

Sayfa 12'de bulunan "Güneş Ana" yazısının başlığı dışında, bütün başlıklar bordo renktedir ve bir sütunu geçmemektedir. Metin yazıları 12 puntoya yükseltilmiştir ancak satır araları oldukça sıkışıktır. Yazı yoğunluğu göz önüne alındığında, puntoların büyümüş olması okunabilirlik açısından uygun görülmemektedir.

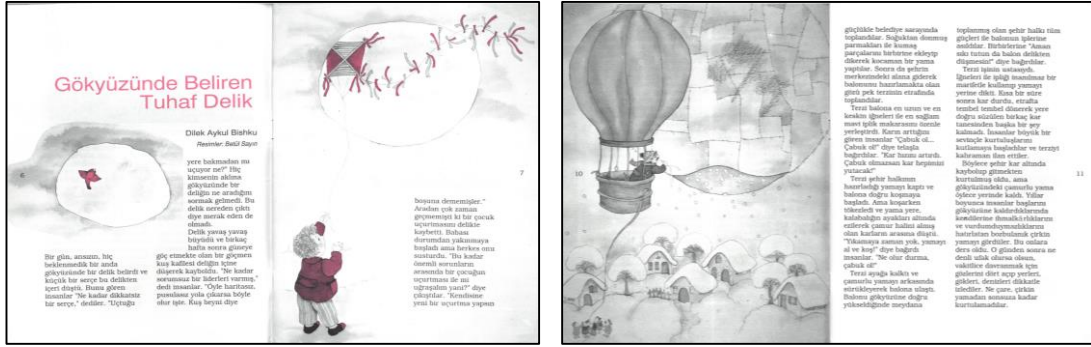
Derginin 12, 16, 30 ve 39. sayılarında, sayfa kenar boşlukları, başlık ve paragraf düzeni, tipografi özellikleri, sayı 7'deki ile benzerlik göstermektedir.

Sayı 12'nin, 4 ve 7. sayfaları arasında yer alan "Tomçık'ten Mektup" isimli yazının zemini yardımcı renk olan mavinin açık tonlarındadır ve tüm bölüm bu renktedir. Karakterler de yardımcı rengin koyu tonları ile renklendirilmiştir. Resimler bulundukları sayfaların ortasına, paragrafların arasına konumlandırılmıştır. Paragrafları oldukça kısalttığı için resim kenarlarında kalan metinler, kelime kelime okunmaktadır. Bu durum okuma akışını bozmaktadır.

Resim 43: 19, 20 ve 21. Sayfalar (Sayı:12)

Sayfa 19 ve 23 sayfaları arasında “Fındıkfaresi” isminde ayrı bir bölüm vardır. Dergi içinde dergi tarzında hazırlanan bu bölümde, Kırmızıfare logosuna ait tipografi ile yazılan “Fındıkfaresi” logosu dikkat çekmektedir. Bu bölümde sayfaların dış kenarlarında kalın ve mavi renkte bir şerit bulunmaktadırlar. Derginin içeriği ile karışmaması için eklendiği görülmektedir. Çocuklardan gelen metinsel içeriklerin yayımlandığı sayfa da, çocukların görselleri ve bilgileri yer almaktadır. Sayfa tasarımında hizalama yapılmamıştır. Metinler sayfa içerisine gelişigüzel yerleştirilmiştir. Başlıklar arasında tipografik olarak bir bütünlük sağlanamamıştır. Derginin diğer sayfalarından bağımsız ve karmaşık yapısı nedeniyle bütünlüğü bozmaktadır. Sayfa 23’de yer alan “Onu Seviyorum” isimli yazı, düz metin şeklinde yazılmış ve satırlar oldukça uzundur. Görsel olarak zeminde büyük mavi bir kalp kullanılmıştır. Satır aralarının sıkışık olması, metnin çok görselin hiç olmaması tasarımsal açıdan hedef kitlenin alt yaş gruplarına uygun görülmemektedir. Sayfa 37’de bulunan “Bir kitap bir yazar” bölümünde sayfa tasarımı değiştirilmiştir. Kitap bilgileri gölgeli bir kutu içerisinde yazılmıştır. Yazar bilgisi ise kutunun hizasında italik olarak yazılmıştır. Kitap hakkında detaylı bilgi ise tek sütunda verilmiştir. Satır uzunluğu fazla olması nedeniyle hedef kitlenin küçük yaş gruplarının okuma alışkanlıklarına uygun değildir. Derginin 12. sayısında görsel yoğunluğu diğer sayılara göre daha azdır ve renklendirme yetersizdir. İç sayfa tasarımları ve görsel unsurlar hedef kitle için uygun değildir.

Resim 44: 6, 7, 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:16)

Derginin 16. Sayısında 6 ile 11. sayfalar arasında bulunan “Gökyüzünde Beliren Tuhaf Delik” isimli yazının görselleri, hikâyenin anlaşılması ve görsel metin ilişkisinin kurulması noktasında uygundurlar ancak renksiz olması nedeniyle estetik açıdan yetersizdir. Çizim tekniği ve ayrıntılar bakımından sayfa 15 ile 18 arasında bulunan “Bana Bir Rüya Ver” yazısının görselleri derginin alt yaş gruplarına uygun görülmemektedir. Derginin 16. sayısı, genel olarak sayfa tasarımında görsel kullanımı bakımından yetersiz ve hedef kitlenin yaş düzeyine uygun görülmemektedir. Metin yoğunluğu oldukça fazla olduğundan, görsel ile dengeleme açısından yetersiz kalmaktadır.

Resim 45: 4 ve 5. Sayfalar (Sayı:30)

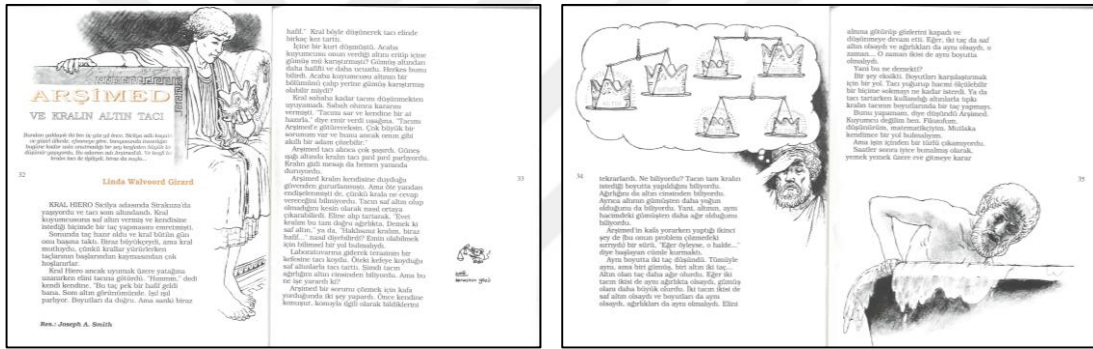
Derginin 30. sayısında 4 ile 12. sayfalar arasında bulunan “Ahşap Ev” isimli yazının başlığı farklı bir tipografi ile oluşturulmuştur. Ahşap parçaları ve rengiyle yazılan başlık, dikkat çekici ve konuya uygundur. Yazar ismi sayfanın ortasına hizalanmış, büyük puntolarla bold bir karakterle yazılmıştır, okunaklı ve dikkat çekicidir. Metnin ilk paragrafına “Ü” harfi çerçeve içinde büyük puntoyla yazılmıştır. Daha önceki sayılarda bu tasarım kullanılmamıştır. Değiştirilen bu özellikler dergi sayfasına dinamizm ve estetik değer katmıştır. Yazının resimlemeleri de başlık rengi ile renklendirilerek kullanılmış ancak 6, 8 ve 10. sayfalardaki görseller renklendirilmemiştir. Görseller karikatür tarzında çizilmiştir ve sayfaya dinamizm katmaktadır. Ancak detayların belirgin olmaması ve lekeli gibi durması nedeniyle resimler çocuklar için yeterli düzeyde görülmemektedir.

Resim 46: 14 ve 15. Sayfalar (Sayı:30)

Sayfa 14 ve 15'te yer alan “Serdar'ın Gezi Notları” bölümünde Bali'de bir cenaze töreninde çekilmiş fotoğraflar kullanılmıştır. Fotoğraflar oldukça karanlık tonlardadır ve net değildir. Ayrıca yaşam, ölüm, sevgi, aşk gibi konuları yeni yeni kavramaya başlayan hedef kitle açısından görseller olumsuz etkiler doğurabilir. Derginin bu sayısında sayfa kenarlarında bir fare simgesi altında, çocukların bilemeyeceği düşünülen kelimelerin anlamları elle yazılarak eklenmiştir. Çocukların konuyu anlamasına yardımcı olan bu unsur olumlu olarak değerlendirilmiştir. Sayfa 23 ile 26 arasında “Kırmızıfare Anketi Sonuçları” isminde bir bölüm yer almaktadır. Bölümün

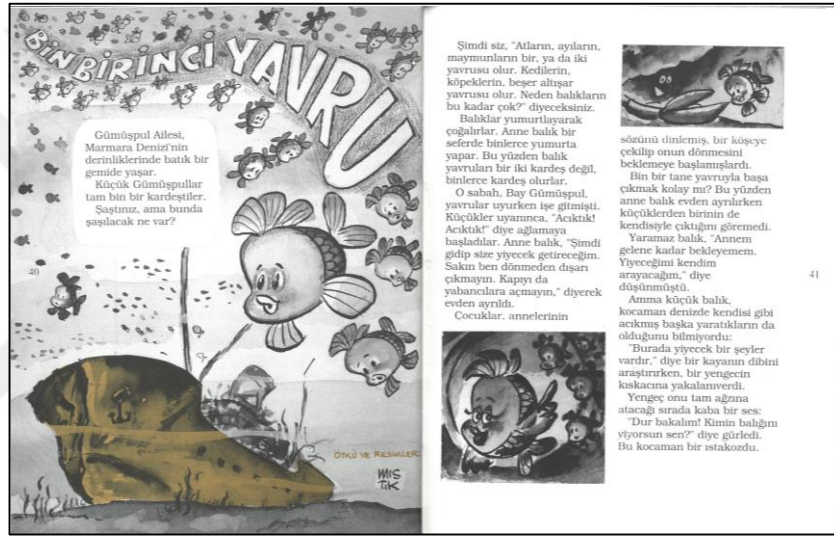
zemini yardımcı rengin açık bir tonudur. Yayınevinin çocuklarla yaptığı anketin sonuçlarının açıklandığı sayfaların iç kenarları yazı, dış kenarları her başlığa özel çizilmiş karikatür tarzında görsellerle süslenmiştir. Sayfa 28’de bulunan “Yağmurun Elleri” isimli yazının başlığı büyük puntolarla kahverengi olarak sayfaya ortalanmıştır. Hemen altında yaza ve resimleyen isimleri hiyerarşik düzende yerleştirilmiştir. 29. Sayfada yazının görseli yer almaktadır. Tam sayfa çerçeve içinde çizilen görsel yardımcı renk ile renklendirilmiştir. Resimdeki çocukların yüz ifadeleri, yapıları, nesnelerin ayrıntıları ve gölgelendirmeleri estetik açıdan olumlu bir örnektir. Ancak çocuk okurun kolaylıkla algılaması ve dikkatini çekmesi açısından, metnin devamında başka bir görsel kullanılmaması ve yazının yoğun olması nedeniyle çocukların hayal güçlerinin gelişimine yeterli görülmemektedir.

Resim 47: 32, 33, 34 ve 35. Sayfalar (Sayı:30)

Sayfa 32’de yer alan “Arşimed ve Kralın Altın Tacı” isimli yazıda, orijinal metnin yayımlandığı görseller kullanıldığı dikkat çekmektedir. Resimleyen Joseph A. Smith’dir. Resimlerde insan ve nesnelerin detayları dikkat çekmektedir. Her sayfada hikayeyi tamamlayan ve anlaşılmasını sağlayan görseller mevcuttur. Metin ve görsel dengesi bu yazıda sağlandığı görülmektedir. Resimlerin renksiz olması, çocukların canlı bir okuma ve gözlem yapma davranışı başlık tipografisi ise bütünlük göstermemektedir ve okunabilirliği düşüktür. “Arşimed” yazısının iç rengi yoktur sadece dış gölgesi ve kontur çizgisi ile yazılmıştır. “ve Kralın Tacı” kısmı ise daha küçük puntolarla siyah renkte ve sadece kontur çizgisi ile yazıldığı için harfler doğru şekilde seçilememektedir. Sayfa 38 ve 40’da “Bilim-Oyun” bölümü yer almaktadır. Bölüm başlığı ve konu başlığı tıknaklı ve sert bir karakter ile yazılmıştır. Yazının iç rengi yoktur, kontur ve gölge

verilerek kullanılmıştır. Konturların ince olması ve harflerin ince olması nedeniyle konu başlığı net bir şekilde okunamamaktadır. Başlıklar sayfaya ortalanmış olarak üst bölgede kullanılmıştır. Altın yazar ismi daha küçük puntolarla siyah renkte yazılmıştır. Sayfanın kenarlarında bulunan görseller anlatılan oyunu tarif etmektedir. Sırasıyla yukarıdan aşağıya doğru süreç anlatılmaktadır. Ancak sıra numarası veya renklendirme yapılmadığından net bir şekilde anlaşılmamaktadır. Derginin 48. sayfasında yer alan “Bir Kitap Bir Yazar” bölümünün zemini açık kahverengidir.

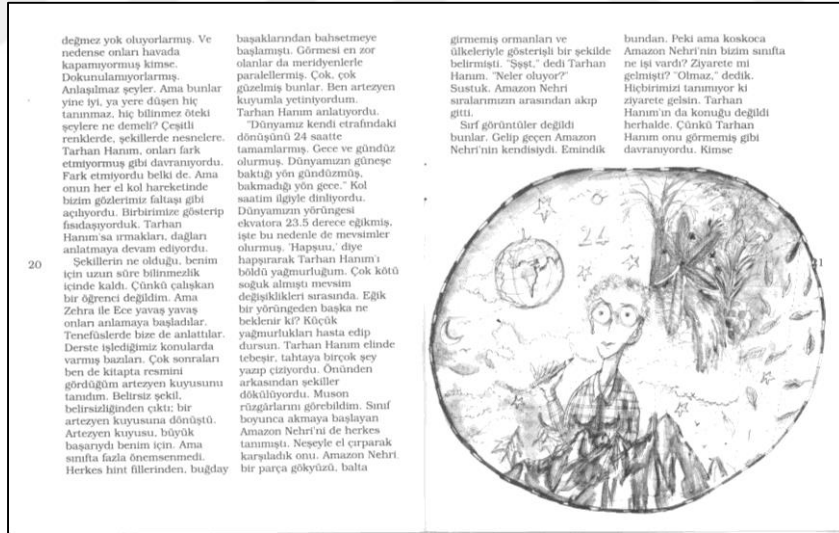
Resim 48: 40 ve 41. Sayfalar (Sayı:30)

Sayfa 40 ve 45 arasında yer alan “Bin Birinci Yavru” isimli yazının ilk sayfası özel resimlenmiştir. Başlığı özel olarak elle çizilmiştir ve ana görselin içindeki yön duygusunu yansıtmaktadır. Görselde birçok balık ve batık bir gemi resmedilmiştir. Resimleme kıvrımlı ve yumuşak hatlarla çizilmiştir ve başlıklar sevimli görünmektedir. Ancak kara kalem bir çalışma olması nedeniyle konu oldukça karanlık bir ortamda geçmektedir. Renk ve gölgelemenin çocuklara uygun olmadığı görülmektedir. Karakter ve mekân tasarımı ise çocukların düzeyine uygundur. Her sayfada konuyu anlatan ve metindeki yerlerine uygun olarak yerleştirilmiş görseller mevcuttur.

Resim 49: 8, 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:39)

Derginin 39. sayısının tüm iç sayfaları renksizdir. Diğer sayılardaki gibi yardımcı bir renk kullanılmamıştır. Sayfa 8’de yer alan “Evrenin Güzel Ezgisi” yazısında kullanılan resimler oldukça karmaşıktır. Karakter, mekân ve durum anlaşılamamaktadır. Mürekkep ile yapılan gölgelendirmeler leke gibi görünmektedir ve sayfa içerisinde dikkat dağıtmaktadır.

Resim 50: 20 ve 21. Sayfalar (Sayı:39)

Sayfa 21’de yer alan “Coğrafya Öğretmenimiz Tarhan Hanım” isimli yazının görseli eskiz bir çalışmayı andırmaktadır. Karakterin donuk ifadesi ve etrafta bulunan ağaç, bitki ve nesnelerin belli belirsiz hatları nedeniyle görsel karmaşıklık yaratmaktadır. Kullanılan görsel metnin uzunluğu dikkate alındığında konuyu açıklamada yetersiz

olduğu görülmektedir. Sayfa 30 ve 31’de yer alan “Serdar’ın Gezi Notları” bölümünde Bali’de bir tatil günü çekilmiş fotoğraflar kullanılmıştır. Fotoğraflar üzerinden ilerleyen hikaye anlaşılır ve açıktır. Metin ve görsel dengesi kurulmuştur. Yazı puntosu ve satır uzunluğu çocuklara uygundur. Görseller renksiz olmasından dolayı karanlık ve cansız görülmektedir. Sayının diğer sayfalarının tasarımlarında önemli değişiklik görülmemiştir.

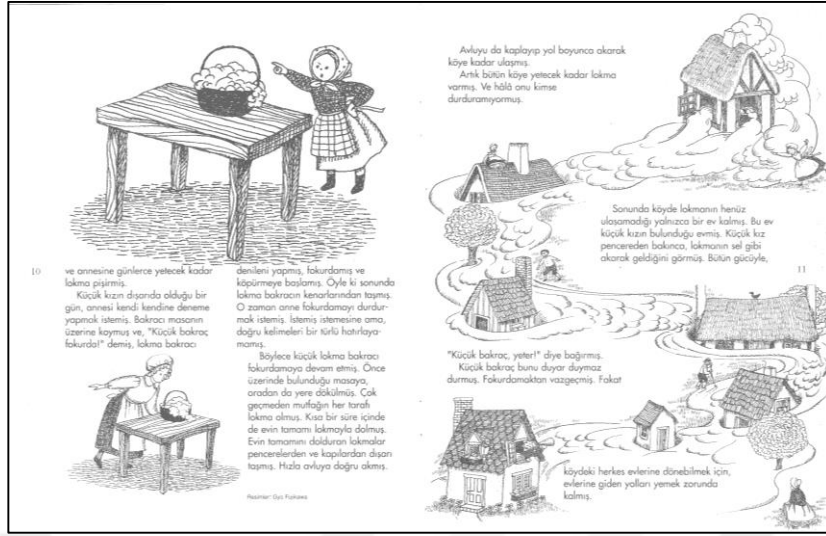
Resim 51: 2 ve 3. Sayfalar (Sayı:64)

Sayı 64’de 2. Sayfada “Kırmızıfare Postası” ismiyle tek sayfalık bir gazete bölümü oluşturulmuştur. Çocuklardan gelen hikaye, öykü veya şiirlerin verildiği bölüm, üç sütun olarak ayrılmıştır. Başlık olarak kaligrafik bir karakterle yazılan “Kırmızıfare Postası” ismi, koyu gri renkte dikdörtgen bir fon içerisinde beyaz renkte verilmiştir. Okunabilirliği az olan bir kont kullanıldığı görülmektedir. Başlığın altında dergi adresi ince, beyaz ve tırnaksız bir font ile yazıldığından koyu zemin üzerinde net olarak okunamamaktadır. Yazı başlıkları büyük harflerle tırnaklı ve büyük puntolarla yazılmıştır. Çocuk isimleri ve okul bilgileri aynı karakterin daha küçük puntoları ile yazılmıştır. Metinler iki yana blokludur ve 10 punto ile aynı karakter ile yazılmıştır. Sayfada, hedef kitlenin okuma alışkanlıklarına uymayan tipografik özellikler görülmektedir. Çocukların fotoğrafları açık ve nettir ancak renksiz olması nedeniyle sayfa donuk ve monoton bir tasarım görüntüsü vermektedir.

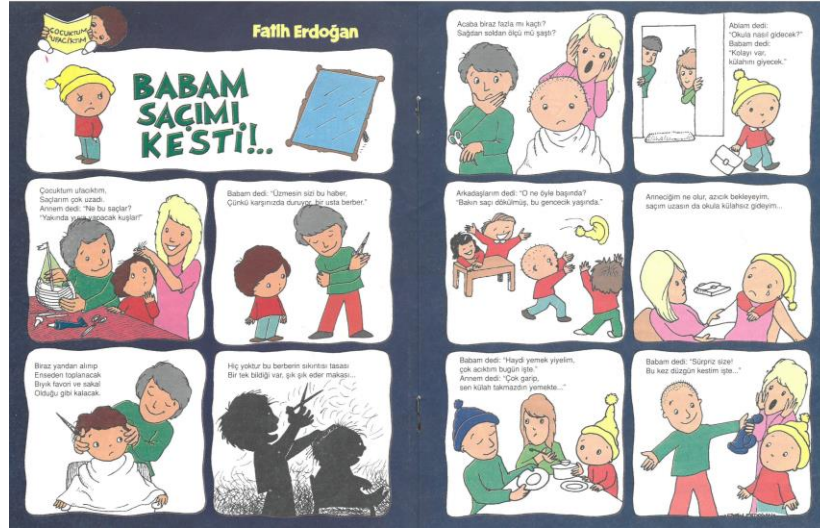
Resim 52: 4 ve 9. Sayfalar (Sayı:64)

Sayının 4 ile 8. sayfaları arasında yer alan "Uyuyan Ebe" isimli yazının başlığı Koyu mavi bir fon içerisinde altın sarısı renkte yazılmıştır. Başlık büyük ve tırnaklı bir karakterle yazılmıştır. Fon içerisinde hizalama sorunlu görünmektedir, üst ve alt boşluğu eşit değildir. Yazar ve resimleyen bilgisi, aynı büyüklükte fon içerisinde sayfanın altında verilmiştir. Aynı karakter ve puntoda, siyah renkte bir yazıyla sağa bloklanmış yazar ismi yer almaktadır. Fon rengi mavinin daha açık bir tonu olması nedeniyle siyah yazı net okunabilmektedir. Sayfa içerisinde görsel mavi renkte ikili çizgi çerçeve ile kaplıdır. Çerçeve ile metin arasında yeterli mesafe olmadığından birbirlerine çok yakın durmaktadırlar. Sayfada hizalama ve grid sistemine uyulmadığı görülmektedir. Yazının tüm görselleri renksizdir ve çizgisel bir görünüme sahiptir. Karakter ve mekân çizimleri net ve keskin hatlara sahiptir ancak gölgelendirme yapılmamıştır. Her sayfada metin ile birlikte görsel kullanıldığı görülmektedir. Görseller metni desteklemektedir ve hikayeyi temsil etmektedir. Görsellerde çocuklara aykırı bir içerik görülmemiştir, renksiz olması dışında çocuk okura uygun görülmektedir.

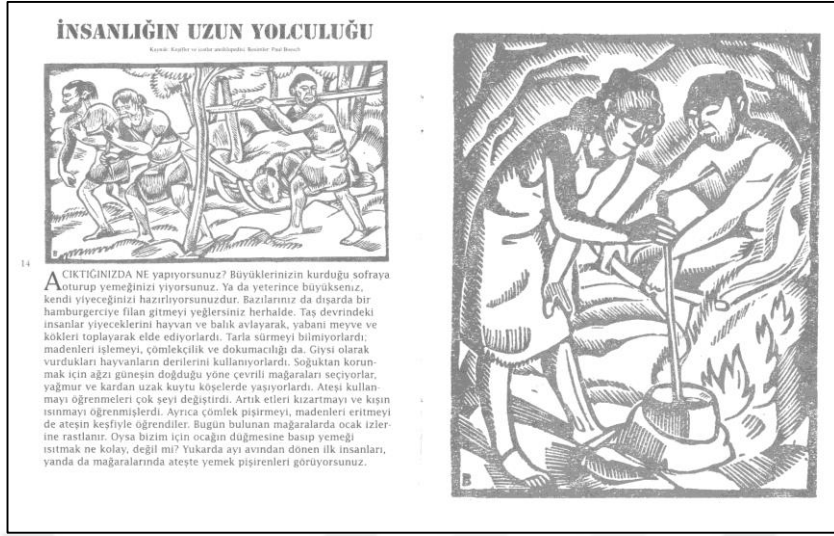
Resim 53: 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:64)

Sayfa 9’da yer alan “Sihirli Bakracı” isimli yazının başlığı da çerçeve içindedir ancak çerçeve rengi sarı, yazı mavidir. Bir önceki bölümün tersinde tasarlanmıştır. Çerçeve konumları aynı hizadadır ancak başlık tipografisi farklı ve ortaya hizalanmıştır. Başlık yazısı tırnaksız ve ince bir karakterle büyük puntolarda yazılmıştır. Yazar ve resimleyen bilgisi başlık altında 12 punto bold ve italik olarak verilmiştir. Yazının ilk sayfası renkli diğer sayfaları renksizdir. Kullanılan görseller tarama yöntemi ile yapıldığından renklendirmelerin oldukça koyu olduğu görülmektedir. 9. Sayfada resimler paragrafların konumları, metnin akışını bozmaktadır. Metnin yazısı tırnaksız, düz ve anlaşılır bir font ile 12 puntoda yazılmıştır. Satır yüksekliği yazının okunabilirliği açısından uygundur. Metin ve görsel dengesi sağlanmıştır, 10 ve 11. sayfalarda konuyla birlikte ilerleyen görsel anlatım yapılmaktadır. Karakter ve mekân çizimleri detaylıdır ve sayfa içerisinde akışı bozmamaktadır. Sayfa tasarımı dinamik ve okuma akışı sağlamaktadır.

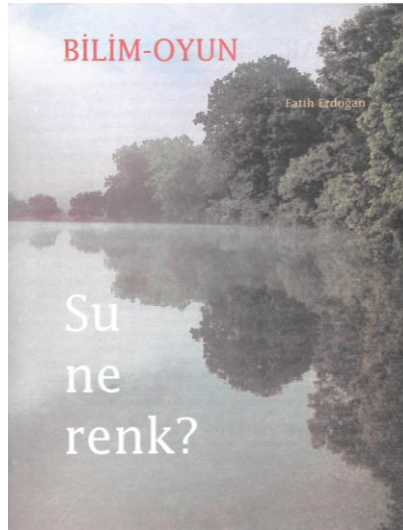
Resim 54: 12 ve 13. Sayfalar (Sayı:64)

Derginin orta sayfalarında (12 ve 13. sayfalar) “Çocuktum Ufacıktım” yazı serisinin bir bölümü yer almaktadır. Lacivert renkte zemin üzerine eğimli hatlarla çizilmiş beyaz kutular içerisinde hikaye anlatılmaktadır. Çizgi roman tarzında hazırlanan sayfanın boşlukları düzenlidir ve renkleri net ve canlıdır. Karakter tasarımları, mimik ve jestleri duygu aktarımını sağlamaktadır. Görseller ile hikaye birbirini tamamlamaktadır ve olumsuz durum oluşturacak görsel bulunmamaktadır. Tipografik olarak baktığımızda, “Babam Saçımı Kesti!..” başlığı hareketli, çocuksu bir karakterde yazılmıştır. Yeşil renkte, kabartma efekti ve siyah kontur ile tasarlanmıştır. Konu başlığı ve solunda duran çocuk figürü çocuğun huysuzluğunu ve şikâyetini okura iletebilmektedir. Kutu içerisinde geçen diyaloglar, tırnaksız, düz bir karakter ile 10 puntoda yazılmıştır. Yazı yoğunluğu azdır ancak okuma alışkanlıkları düşünüldüğünde karakterlerin puntosunun daha büyük olması gereklidir.

Resim 55: 14 ve 15. Sayfalar (Sayı:64)

Sayfa 14 ve 15'te bulunan "İnsanlığın Uzun Yolculuğu" bölümü, Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi'nden alınarak hazırlanmıştır. Görseller mürekkep ve kesik uçlu kalem ile tek renk olarak çizilmiştir. Oldukça kalın ve koyu renkte dış hatlar ve ifadesiz sert yüz ifadeleri çocukların hayal dünyasına uygun görülmemektedir. Metin düz yazı şeklinde tek sütunda verilmiştir. Satırların uzunluğu ve satırlar arası boşluğun az olması okunabilirliği düşürmektedir.

Resim 56: 21. Sayfalar (Sayı:64)

Sayfa 21’de “Bilim-Oyun” bölümün ilk sayfası renklidir. Ağaçlarla çevrili bir göl fotoğrafı üzerine başlık kırmızı ve tırnaklı bir font ile büyük harflerle yazılmıştır. Yazar ismi küçük puntolarla sarı renkte sayfanın sağ üst köşesindedir. Konu başlığı ise “Su ne renk?” gölün üzerine denk gelen alanda beyaz renkte yazılmıştır. Konu içerisinde görsel kullanılmamıştır. Metinler düz yazı halinde sütunlara ayrılmadan yazılmıştır. Satırların uzun olması ve görsel olmaması, çocuk okurlarda dikkatin dağılmasına ve konunun anlaşılamamasına neden olabilir.

Derginin 79 ve 85. sayılarının sayfa tasarımları, tipografi tercihleri birbirine benzemektedir. İki sayısında ilk ve son 4 sayfaları renklidir. Görsel kullanımları incelenen diğer sayılardaki gibi az sayıdadır ve metin yoğunluğu göze çarpmaktadır. Sayıların tüm bölümlerinin başlık, alt başlık, yazar ve resimleyen isimleri farklı tipografik özelliklere sahiptir. Bu durum derginin görsel kimliğine uygun görülmemektedir.

Resim 57: 2. Sayfa (Sayı:79)

Sayfa 2’de yer alan “Fındıkfaresi” bölümün başlık tasarımı 79. sayıda değiştirilmiştir. Siyah renkte, keçeli kalem tarzında bir karakterle yazılmıştır ve yazının sınırları net olarak belli değildir. Bölümün teması olan “Ormanlarımız” yazısı çiçek görseli içerisinde okunması güç bir karakter ile yazılmıştır. Sayfanın sol tarafında görüntü kalitesi oldukça düşük bir ağaç görseli, altında da Panda resmi vardır. Sayfada üç farklı karakterde yazı kullanılmıştır. Metinler tırnaksız ve düz bir yazıyla, yazı başlıkları ve

isimler okunabilirliği düşük, kaligrafik bir karakter ile yazılmıştır. Sayfanın grid sistemi oluşturulmaması nedeniyle soldaki ağaç görseli metnin içine karışmaktadır ve metnin okunmasını zorlaştırmaktadır.

Üç eşsiz dergi...

Sizin için...

Aylık çocuk dergisi...
Eşi benzeri yok. Okumayı seven, güzel şeyler okumak isteyenler için... Abone olun, size hep gelelim...
(Abone olmak için sayfaya geçiniz.)

Büyükleriniz için...

Çocuk edebiyatı araştırmaları dergisi.
Anne babalar, kütüphaneciler, araştırmacılar, yazarlar, çizimler, öğretmenler için...abone olun.
(Abone olmak için sayfaya geçiniz.)

Kedi dostları için...

Kedileri ve hayvanları seven herkes için...
4 sayı karşılığı yıllık abone bedeli 1.700.000 TL.
(Abone olmak için sayfaya geçiniz.)

KIRMIZIFARE ABONE FORMU

Kirmizifare Dergisi her bir yıllık (12 sayı karşılığı) abonelik bedeli 3.500.000 TL'dir. Abone olmak isteyenler bu formu doldurarak aboneliklerini bildirebilirler.

1. **Abonelik bilgileri:** Adı Soyadı: _____, Doğum Yılı: _____, Doğum Yeri: _____, Mesleği: _____, Telefon: _____, E-posta: _____

2. **Abonelik türü:** ☐ Yıllık ☐ 6 aylık ☐ 3 aylık ☐ 1 aylık

3. **Abonelik bedeli:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

4. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

5. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

6. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

7. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

8. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

9. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

10. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

11. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

12. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

13. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

14. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

15. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

16. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

17. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

18. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

19. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

20. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

21. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

22. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

23. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

24. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

25. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

26. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

27. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

28. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

29. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

30. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

31. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

32. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

33. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

34. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

35. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

36. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

37. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

38. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

39. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

40. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

41. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

42. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

43. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

44. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

45. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

46. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

47. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

48. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

49. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

50. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

51. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

52. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

53. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

54. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

55. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

56. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

57. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

58. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

59. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

60. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

61. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

62. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

63. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

64. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

65. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

66. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

67. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

68. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

69. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

70. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

71. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

72. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

73. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

74. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

75. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

76. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

77. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

78. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

79. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

80. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

81. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

82. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

83. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

84. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

85. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

86. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

87. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

88. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

89. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

90. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

91. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

92. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

93. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

94. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

95. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

96. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

97. **Abonelik sonu:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

98. **Abonelik adresi:** ☐ Ev ☐ İş ☐ Diğer ☐ Diğer

99. **Abonelik ücreti:** ☐ 3.500.000 TL ☐ 1.700.000 TL ☐ 1.000.000 TL ☐ 500.000 TL

100. **Abonelik başlangıcı:** ☐ Ocak ☐ Şubat ☐ Mart ☐ Nisan ☐ Mayıs ☐ Haziran ☐ Temmuz ☐ Ağustos ☐ Eylül ☐ Ekim ☐ Kasım ☐ Aralık

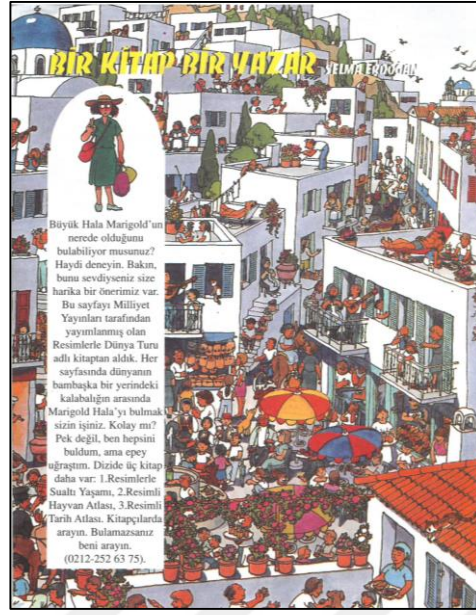
Resim 58: 11, 12 ve 13. Sayfalar (Sayı:79)

Derginin ortasına denk gelen dört sayfası (sayfa 11 ile 14 arası) reklam ve abone formu olarak tasarlanmıştır. 11. sayfada Mavibulut yayınlarının çıkardığı dergiler hakkında reklam yapılmış ve abone olmak isteyenler için formlar hazırlanmıştır. Bu dört sayfanın gramajı derginin genelinden daha kalındır ve formlar yatay olarak tasarlanmıştır. Reklam sayfası arka kapakta renkli olarak kullanılan sayfanın aynısıdır ancak tek renk olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple tasarım oldukça koyudur. Dergi içerisinde en önemli bölümün reklam ve abone formuna kullanılması okuyucunun dikkatini dağıtmasına ve ilgisini kaybetmesine neden olabilir.

Resim 59: 16 ve 17. Sayfalar (Sayı:79)

Sayfa 16'da yer alan "Bilimoyun" bölümünün sayfa tasarımı değiştirilmiştir. Bölüm başlığının birleşik yazımından kaynaklanan bir yazım hatası vardır. Derginin diğer sayfalarına uygun olarak iki sütunda, renksiz olarak tasarlanmıştır. Başlık ve yazar ismi fontu dinamik, kalın ve eğlencelidir. Metin tırnaksız fontta ve 12 puntodadır. Metni destekleyen bir görsel sayfanın ortasında paragrafların arasında kullanılmış, paragraflar etrafından akıtılmıştır. Sayfa 17'de yer alan "Timsah" başlıklı yazının görselleri oldukça korkutucudur. Timsahlar hakkında bilgi verilmek istenmektedir ancak kullanılan görseller derginin genelinde hissedilen görsel kimliğine uymamaktadır. Başlık için kullanılan karakter ise ciddi ve sert bir görüntü üzerinde oldukça yuvarlak ve dinamik bir karakterdir. Başlık tipografisi ve görsel uyumlu değildir. Satırlar düz metin şekilde verildiği için oldukça uzun görünmektedir. Sayfa 18 ve 19'da yer alan "Çocuktum Ufacıktım" dizisi önceki sayılarından farklı olarak beyaz zemin üzerinde, içi boş çerçeveler içinde dizilmiştir. Başlık olarak kullanılan "Dedem Güldü..." yazısı kalın, hareketli ve çocuksu bir font ile yazılmıştır. Kırmızı iç renk, ve siyah kontur ile etkisi artırılmıştır. Hikaye ve diyalog metinleri elle yazılmıştır ve hepsi büyük harftir. Metnin görselleri hedef kitlenin alt yaş düzeyine uygun, onların bakış açısıyla dünyayı göstermektedir.

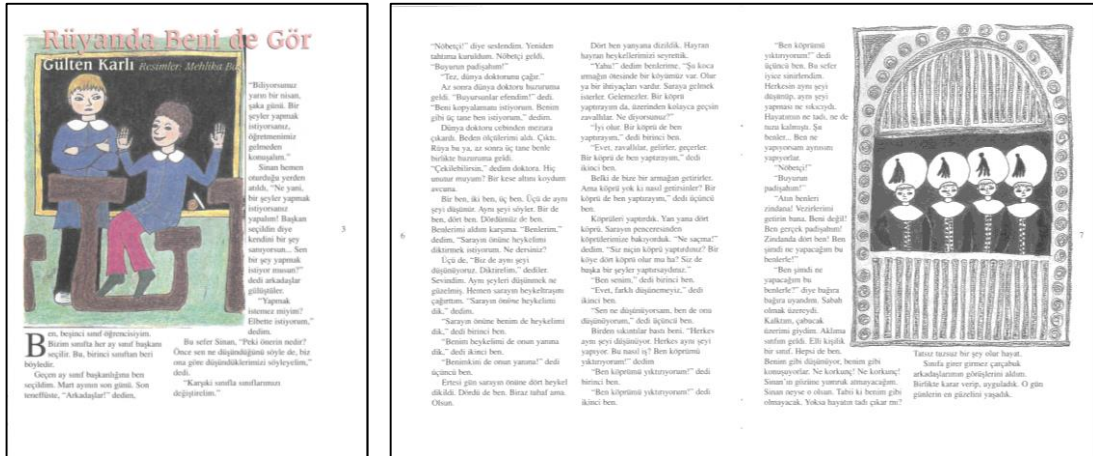
Resim 60: 20. Sayfa (Sayı:79)

Sayının son sayfasında “Bir Kitap Bir Yazar” bölümünde görsel olarak “Milliyet Yayınlarının yayımladığı Resimlerle Dünya Turu” isimli kitaptan alınan illüstrasyon kullanılmıştır. Çocuklardan kalabalık ve karmaşık şehir hayatının içinde “Büyük Hala Marigold”u bulmaları istenmektedir. Başlık yazısı kalın ve büyük puntolarla yazılmasına rağmen sarı renkte ve hafif bir gölge ile çevrelendiği için görsel üzerinde net olarak belli olmamaktadır. Yazar ismi ise beyaz olduğu için neredeyse kaybolmuştur. Görsel oldukça renkli ve hareketli bir tasarıma sahiptir. Çocukların ilgiyle bakacağı ve istenilen araştırmayı yapmasını sağlayacak düzeydedir.

Resim 61: 2. Sayfa (Sayı:85)

Sayı 85’de 2. sayfada bulunan “Fındıkfaresi” bölümünde içerik olarak sadece çocukların fotoğrafları verilmiştir. Logosu eski haliyle tekrar düzenlenmiş ve “İ” harfinde nokta yerine kırmızı küçük bir fındık faresi kullanılmıştır. Tipografik olarak nokta sayılmasa da çocuklar metin görsel ilişkisini kurabilecek yaş düzeyindedir.

Resim 62: 3, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:85)

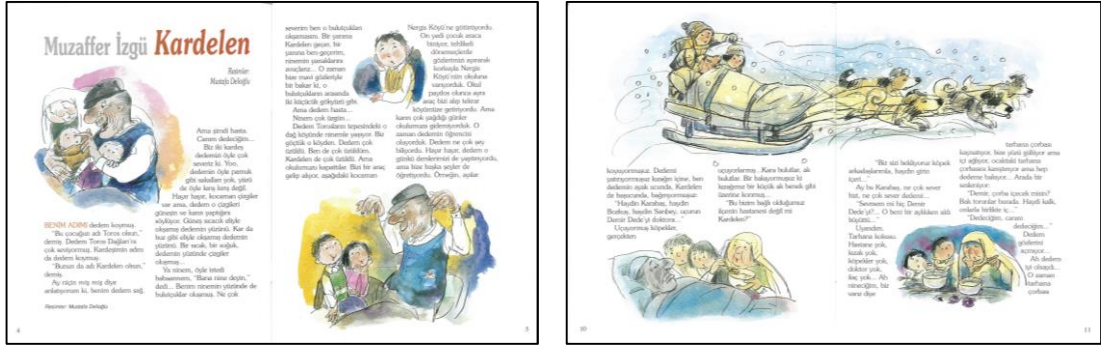
Sayfa 3 ile 7 arasında bulunan “Rüyanda Beni de Gör” isimli yazının başlığı, tırnaklı, büyük puntolarla ve açık kırmızı renkte yazılmıştır. Arkasında bulunan görsel ile kesişmesi nedeniyle ilk bakışta dikkat çekmemektedir. Yazar ismi ve resimleyen bilgisi başlığın altında verilmiştir. Metnin ilk iki görseli renkli, üçüncü görseli tek renktir. İlk ve

son sayfalarında, grid sistemine uyulmaması ve resimlerin doğru konumlandırılmaması nedeniyle paragraflar çok kısa kalmıştır. Resim ve metin ilişkisi kurulmuştur ancak yetersiz görsel kullanılmıştır. Görsellerin çizim düzeyi derginin hedef kitlesine uygundur. Sayının 9 ile 20. Sayfaları arasında kalan bölümlerde görsel kullanımı oldukça azdır. Kullanılan resimler çocukların ilgisini çekecek ve metni anlamasında yardımcı olması bakımından uygun değildir.

Resim 63: 21. Sayfa (Sayı:85)

Sayfa 21’de “Baukuş” isminde bir bölüm mevcuttur. Dikey olarak yerleştirilen ev sayfanın büyük bölümünü dolduran baukuş fotoğrafı oldukça dikkat çekicidir ancak sert ve sinirli bir görünümü vardır. Görsellerin çocuklar ve hayvanlar arasında pozitif duygular beslemesinde yardımcı olması beklenir. Başlık için kullanılan kıvrımlı kaligrafik yazı stili ve rengi ise fotoğrafın ciddiyetine uymamaktadır.

Resim 64: 4, 5, 10 ve 11. Sayfalar (Sayı:87)

Derginin 87. sayısının konusu “kar” olarak belirlenmiştir ve kar konusu tüm bölümlerde işlenmiştir. Hem konu olarak hem de görsellerde kar, kış, fırtına kavramları açıkça görülmektedir. İncelenen diğer dergilerden en büyük farkı tüm sayfalarının renkli olmasıdır. Sayfa numaraları sayfanın dış kenarlarında aşağıda yer almaktadır ve 12 puntodur. Kenar boşlukları ve paragraf boşlukları diğer sayılarla aynıdır. Sayfa 4 ile 14 arasında yer alan “Kardelen / Muzaffer İzgü” yazısının tüm sayfaları kendi için devamlılık gösterecek şekilde tasarlanmıştır. Her sayfada metnin akışına göre resimlemeler bulunmaktadır. Metin görsel ilişkisi ve dengesi uygun görülmektedir. Görseller metnin akışını bozmamaktadır. Görsel unsurların tasarımları hedef kitlenin düzeyine uygun olduğu görülmektedir. Bölümdeki görsellerin tamamı renkli, karakterlerin tiplemesi, jest ve mimikleri, renkleri çocukların ilgisini çekecek düzeydedir. Anlatılan görsel hikâye ve mekân tasarımları, çocukların kendilerini içinde hissedebilecekleri ve sevebilecekleri bir dünya sunmaktadır. Tipografik olarak tırnaklı, 12 punto ve satır aralığının düşüktür. Metin görsel dengesinin sağlanmış olması nedeniyle, derginin üst yaş grubu için uygun olduğu görülmektedir.

Resim 65: 15. Sayfa (Sayı:87)

Sayfa 15’te bulunan “Kentli ve karlı ş ir...” bölümünde, karlı bir ak amda ince uzun bir kulenin tepesindeki pencereden aya bakan bir  ocuk vardır.  ocuk ve hay figürü ve çevredeki binaların tasarımları yumuşak ve sevimli hatlarla çizilmiştir. Renkler oldukça canlı ve ş ir uzun bina içerisinde sığacak ölçekler yazılmıştır. Görsel ve metin dengesi kurulmuş, afiş düzeyince bir sayfa tasarımı ortaya çıkmıştır. Çocukları, görsel içerisinde ş ir okurken, hayal kurmaya ve düşünmeye yöneltmektedir. İllüstrasyon çalışmasının hedef kitlenin düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

Resim 66: 24 ve 25. Sayfalar (Sayı:87)

Sayfa 24, 25 ve 26'da yer alan "Hava Nasıl Olacak?" isminde bir bölüm yer almaktadır. Bölüm başlığı büyük puntolarla, koyu mavi renkte, bold ve tırnaklı bir karakterle yazılmıştır. Ancak yuvarlak kıvrımlara sahip olması nedeniyle konuya şekilde yumuşak ve sevimlidir. Yazar ismi başlık ile aynı karakterde 12 puntoda ve siyah renktedir. İkisi de ortaya hizalanmıştır. Metnin ilk harfi 2 satır büyüklüğündedir ve kırmızı renktedir. Başlık, yazar ismi ve metin aynı karakter ailesiyle oluşturulmuştur. Tipografik ve görsel bütünlük bölüm içerisinde sağlanmıştır. Yazının görselleri büyük boyutludur. Hayvanların dünyasında geçen hikayede tavşan karakterler üzerinde durulmaktadır. Çizimler kuru boya tarama yöntemiyle yapılmıştır. Bölüm içerisinde görseller aynı tarzdadır ve bütünlük sağlanmıştır. Görseller çocukların algılayabileceği, hikayeyi destekleyen niteliktedir. Karakterlerin ve mekân çizimleri detaylıdır. Jest ve mimikler ile duygu ve durum aktarımı yapılmaktadır. Görsel metin ilişkisi ve sayfalar içerisindeki dengesi uygundur. Sayfa tasarımı, görseller unsurları ve metnin yoğunluğu çocuklar açısından uygundur. Sayfa 27'de yer alan "Bilimoyun" bölümünün başlığı renklendirilmiştir ve birleşik yazılmasından kaynaklanan karmaşa giderilmiştir. Ancak görsel kullanılmaması çocukların okuma düzeyine uygun değildir. Konuyu anlamalarında ve ilgilerinin canlı kalmasında görsel kullanımına dikkat edilmelidir.

Resim 67: 28 ve 29. Sayfalar (Sayı:87)

Sayfa 28-29 yer alan “Çocuktum Ufacıktım” bölümü diğer sayılardaki gibi iki sütun içerisinde, ikili çerçeveler halinde çizgi roman tekniği ile anlatılmaktadır. Kış ve kar temalı bölümde, başlık buz parçalarını andıran harflerle oluşturulmuştur. Tipografik olarak dinamik, çocuksu ve et kalınlığı fazla olan bir karakterdir. Anlatılan hikaye ve görseller incelenen diğer sayılardan daha durağandır ve her karenin görselleri birbirine çok benzemektedir. Hikaye ve diyalog yazıları, büyük harflerle elle yazıldığından okumak biraz zordur. Renklendirme karakter tasarımları canlı ve detaylıdır. Çocukların düzeyine uygundur ve olumsuz örnek oluşturacak içerik görülmemiştir.

Resim 68: 4. Sayfa (Sayı:89)

Derginin 89. sayısının konusu “kedi” olarak belirlenmiştir ve kedi konusu tüm bölümlerde işlenmiştir. Hem konu olarak hem de görsellerde kedi ve hayvan sevgisi açıkça görülmektedir. Sayının sayfa 4’te bulunan ilk bölümü “Benim Ormanım” isimli şiir ile başlamaktadır. Sayfa tasarımında, şiiri yazıp yayınevine gönderen çocuğun fotoğrafı, zeminde konu ile ilgili bir fotoğraf ve tipografik unsurlar yer almaktadır. Fotoğrafın kalitesi oldukça düşüktür ve renkleri solgun durmaktadır. Çocuk resmi büyük ve yuvarlak bir çerçeve içinde şiirin sağ tarafında verilmiştir. Şiir başlığı ve metni okunabilir olması adına, büyük puntolarla, et kalınlığı yüksek olan bir karakterle yazılmıştır. Fotoğraf ile metin arasında bir fon olması yazının okunabilirliğini arttırabilirdi. Fotoğraf bilgisi ise sayfa numarasının yanında küçük ve ince puntolarla verildiğinden dikkat çekmemekte ve okunması zordur.

Resim 69 : 5, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:89)

Sayfa 5 ile 12 arasında yer alan “Yabancı Dil-Kedice” isimli bölüm, 85. sayıdaki “Kardelen” isimli bölüm ile aynı tasarıma sahiptir. İki bölümünde resimleyeni aynı kişidir. Görseller ve sayfa tasarımları aynı özellikleri taşımaktadır. Ancak kedi ve bazı insan figürlerinin dış hatlarının net olmaması nedeniyle çocuklar tarafından anlaşılması zordur. Kedi figürünün yapısı ve anatomisi oldukça bozuk çizilmiştir. Renklendirme ise sulu ile soğuk renklerle yapıldığı için mat ve donuktur. Ayrıca kedi temalı çizimlerin sayısı daha azdır. Sayfa 5 le 8 arasındaki resim yoğunluğu 9-12 sayfalarında görülmemektedir. Metin görsel dengesi kurulamadığı görülmektedir. Bu nedenle bölümün son sayfalarında metin yoğunluğu göze çarpmaktadır. Bu okumayı sıkıcı hale

getirmekte ve çocuğun metne olan ilgisini dağıtabilmektedir. Sayfa 13'te bulunan "Ne kedili ne kedisiz" isimli şiir sayfasının tasarımı, sayfa 4'teki şiir sayfası ile aynı özelliklerdedir. Zeminde sevimli bir kedi fotoğrafı ve aynı fipografik özelliklerde şiir başlığı ve metni bulunmaktadır. Fon kullanılmadığı için görsel metnin okunmasını zorlaştırmaktadır.

Learning English with: The Little Mouse

DERS 2

Good morning!
How are you today?
I am going to school.
Where are you going?

Günaydın!
Bugün nasılsın?
Ben okula gidiyorum.
Sen nereye gidiyorsun?

Merhaba!
Bu ikinci dersimiz.
Hangi dili konuşsak konuşsak, amacımız bir şeyler anlatmaktır. Bir şeyleri anlatırken de anlattığımız şeyin hangi zamanda olduğunu ya da olacağını belirtmemiz gerekir. Örneğin, az sonra okula gideceğiz. "Okula gittim," deriz. Böylece, geçmişte olmuş bir şeyle, gelecekte olacak olan bir şey birbirinden ayırırız. Bu aykırı sözlerim ne geçmişle, ne de gelecekle ilgili. "Okula gidiyorum," derken şu anda olmakta olan bir şeyi anlatmaya çalışıyorum. Demek ki cümleler **şimdiki zamanı** bir cümle. İşte size bu derste vereceğim cümle örneklerinin tümü cümledeki zamanı belirlemenizi amaçlıyor ve

hepsi de Türkçe. Her cümlede okuyun. Her cümledeki olan biten şeyin ne zaman olduğunu bulun. Geçmişte olmuş, **geçmiş zaman**, şu anda oluyor, **şimdiki zaman**, gelecekte olacaksa, **gelecek zaman**, her zaman olan bir şeyse, **geniş zamanı** bir cümle ile karşı karşıyasınız demektir. Bu sayfalardaki kursu sonuna kadar izlemeye kararlıysanız ve göndermemi istiyorsanız, bana bildirin. Abone değilseniz, hemen abone olun. Çünkü bu program yalnızca abonelerimize yöneliktir.

Kırmızıfare
Yeniçarı Cnd. 33 Ferah Ap.
Galatasaray İstanbul
Tel. 0212-252 63 75

New Words/Yeni Sözcükler

where (hür)	nereye, nite	you (yu)	sen, siz
how (hau)	nasıl	today (tudey)	bugün
good (gud)	iyi	to go (go)	gitmek
morning (morning)	sabah	school (skul)	okul

- Yarın Ankara'ya gideceğim. zaman
- Kahvaltıda süt içerim. zaman
- Babam iş gezisinden döndü. zaman
- Saçlarımı tanyorum. zaman
- Banka şubelerini hiç sevmem. zaman
- Barış Manço'yu hiç unutmuyacağım. zaman
- Kim korkar halin kurttan? zaman
- Dün gece sabaha kadar ağladım. zaman
- Minik Fare'nin testini çözüyorum. zaman
- İşte tamamını çözdüm bile. zaman

Bu testi çözüp bir kağıda yazdıktan sonra bana gönderin. Notunuz bendeki kayıtlara geçecek. Birkaç ders sonra da kame alacaksınız. Kameranizdeki notların yüksek olmasına çalışın, çünkü bu dersleri iyi öğrenen ve iyi not alan abonelerimize sürprizlerimiz olacak. Söylemedi demeyin, tamam mı! Önemli not bir: Eğer daha önce göndermedyseniz bir fotoğrafınızı da gönderin. Önemli not iki: Adınızı ve adresinizi yazmayı unutmayın. Önemli not üç: Eğer bu sayıları okuyorsanız ve hâliâ abonemiz değilseniz hemen siz de abone olun. (Telefonla abone olabilirsiniz: 0212-252 63 75)

Resim 70 : 22 ve 23. Sayfalar (Sayı:89)

Sayfa 22 ve 23'te yer alan "Minik Fareyle İngilizce" bölümünde başlıklar ve ders içerikleri olan diyaloglar ince, el yazısını andıran bir karakter ile yazılmıştır. "Learnin Wnglish with: The Little Mouse" başlığı bu karakter ile oluşturulmuş "The Little Mouse" kelimeleri daha kalın, büyük ve farklı renklerde kullanılmıştır. Başlığın altında yatay olarak noktasal bir ayraç kullanılmıştır. Sayfa içerisinde diyalogları ileten ve konuyu anlatan kahraman, minik kırmızı fareyi temsil eden iki görsel bulunmaktadır. Konuşma balonları çok ince kontur çizgileri ve renksiz olması nedeniyle dikkat çekmemektedir. Çocuklar için hazırlanan sayfalarda fon ve kutuların renkli kullanılması sayfaya hareket ve renk katarak dinamik bir okuma sağlar. Konuşma kutularında bulunan metinler uygun şekilde hizalanmamıştır. Metinler konuşma balonlarının üst çizğine çok yakındır ve alt tarafları oldukça boş durmaktadır. Metin içerisinde önemli bilgiler bold ve mavi şekilde yazılarak vurgulanmaktadır. Sayfa 23'te çocukların çözmesi gereken bazı sorular mevcuttur ancak parlak kuşe kağıt üzerine, kurşun kalem ile yazı yazmak ve çizim yapmak oldukça zordur. Pilot veya keçeli kalemelerin, parlak kuşe kağıdın boyayı hızlı bir

şekilde emmemesi nedeniyle etrafa bulaşma riski bulunmaktadır. Parlak kuşe kağıdın bu olumsuz özellikleri, çocukların hoşuna gitmeyebilir.

Resim 71 : 24 ve 25. Sayfalar (Sayı:89)

Sayfa 24 ve 25’te yan yana gelecek şekilde tasarlanan “Dostlarımız: Kedi” isimli bölüm bulunmaktadır. Solda tam sayfa, renkli bir kedi fotoğrafı, sağ üst köşesinde başlık yer almaktadır. Başlıkta iki farklı karakter ve renk kullanılmıştır. Fotoğraf ile kontrast oluştursa da sayfa tasarımına uygun olmayan ve okuma yönüne uymayan bir konumdadır. İki kelime arasında hizalama ve ölçeklendirme yapılmamıştır. Başlık sayfa tasarım kriterlerine uymamaktadır. Metin bir sayfaya sığdırılmıştır ve konuyla bağlantılı, metni destekleyen özelliklerde bir fotoğraf sayfanın dış kenarına sabitlenerek kullanılmıştır. Sayfalar yatay düzlemde bakıldığında simetrik olarak bölünmüştür. Üst ve alt bölgesi eşit değerde tasarım unsuru içermektedir. Metin tek sayfaya sığdırıldığı için yoğun görünmektedir. İki sayfaya bölünebilir ve sayfa içerisinde beyaz boşluk kullanımı sağlanabilirdi. Metnin tipografisi derginin bütününe uygun ve aynı özelliklerdedir. Sayfa 26 ve 27’de ikili sayfa olarak hazırlanan “Bizimkilerin Dünya Gezisi: 10 (macera)” isimli yazı serisi yer almaktadır. Başlık alanı renkli bir çerçeve içerisinde. Bölüm ismi 12 punto, normal (regular), tırnaksız düz bir karakterler yazılmıştır. Yazı başlığı ve yazar ismi ise derginin genelinde kullanılan tırnaklı karakter yazılmış, başlık 18-20 punto aralığında, yazar ismi 14 puntoda yazılmıştır. Sayfada hiç görsel kullanılmamıştır ve

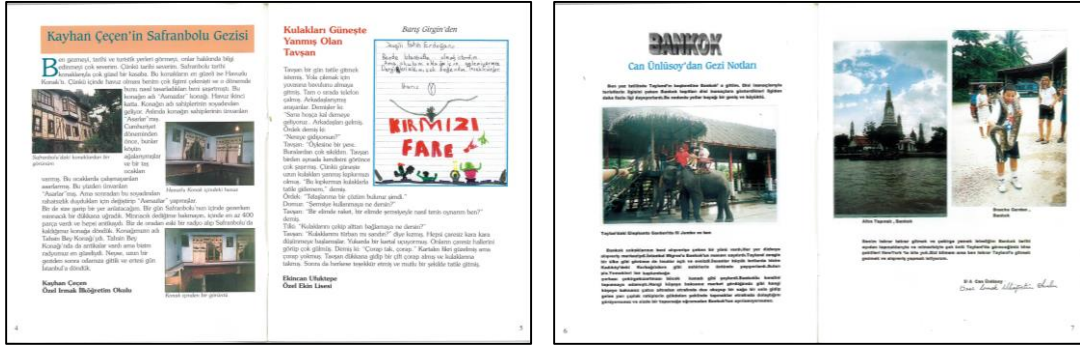
yoğun bir yazı kullanımı vardır. Satır ve paragraf araları oldukça sıkışıktır. Çocukların okuma düzeylerine uygun olmadığı görülmektedir.

Resim 72 : 28 ve 29. Sayfalar (Sayı:89)

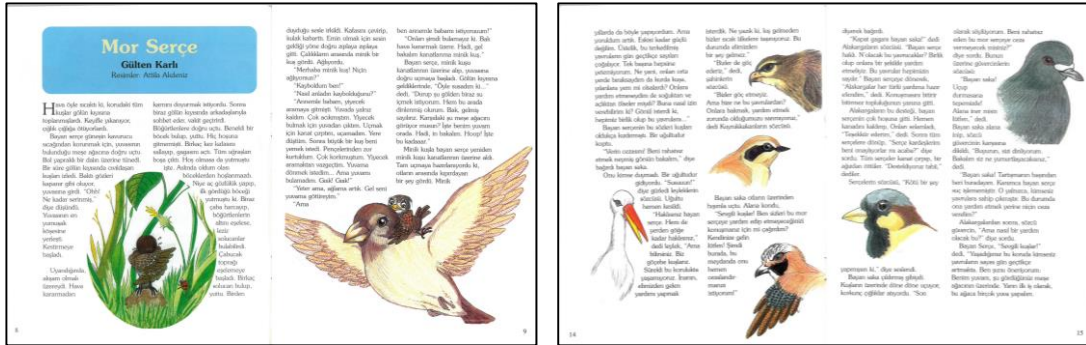
Sayfa 28-29 da ikili sayfa olarak tasarlanan “Çocuklum Ufacıkım” serisi kırmızı fon rengi üzerinde beyaz kutular içerisinde tasarlanmıştır. Kutular arası boşluklar ve sayfa kenar boşlukları düzenlidir. Renk ve görsel kullanımı çocukların seviyesine uygundur. Karakter ve çevre tasarımları hikâyenin anlatılmasını sağlayacak ayrıntıları taşımaktadır. Çocukların anlamlandıramadığı doğum, üreme gibi konulara hayvanlar üzerinden mizahi bir anlatım ile yaklaşmıştır. Karakter mimikleri ve jestleri üzerinden merak, kızgınlık, şaşkınlık ve mutluluk gibi duygular aktarılmaktadır. Başlık ve yazar ismi serinin diğer başlıkları ile aynı özellikleri taşımaktadır.

Derginin 92. sayısında konu “kuşlar”dır. Bölümler kuşlar hakkında tanıtıcı içeriklerden ve kuşlar hakkında yazılar öykü ve hikayelerden oluşmaktadır. Konu sürekliliğinin dergi içinde sağlandığı görülmektedir. Sayfa tasarımları genel olarak 89. sayıdaki formattadır ve tüm sayfalar renklidir.

Resim 73 : 4, 5, 6 ve 7. Sayfalar (Sayı:92)

Derginin 4, 5, 6 ve 7. sayfalarında çocuk okurlarından gelen içerikler ve görseller bulunmaktadır. Başlık tasarımları, sayfa boşlukları ve paragraf özellikleri uyumsuzdur. Sayfa 4'te metnin içine gelişigüzel yerleştirilen fotoğraflar akışı bozmaktadır. Sayfa 5'te yer alan görsel sayfa içerisinde başlık veya metne göre hizalanmamıştır. Sayfa 6 ve 7'de yer alan "Can Ünlüsoy'dan Gezi Notları" bölümünün sayfa tasarımı okurun gönderdiği Word dosyası biçimiyle aynıdır. Tasarım yapılmadan sayfa orijinal haliyle sayıya eklenmiştir. Sayfa derginin bütününden bağımsız, görsel kimliğe uymayan formatı ile sayının kurgusunu bozmaktadır.

Resim 74 : 8, 9, 14 ve 15. Sayfalar (Sayı:92)

Sayfa 8 ile 17. sayfaları arasında "Mor Serçe" isimli yazı bulunmaktadır. Başlık büyük mavi bir çerçeve içinde sarı renkte yazılmıştır. Yazar ve resimleyen bilgisi de aynı karakterlerin daha küçük ve ince stilleri ile yazılmıştır. Kutunun köşeleri yuvarlak hatlı olup, başlık bilgileri kutu içerisine ortalanmıştır. Başlık dikkat çekici ve okunaklıdır. Sayfa tasarımı genel itibarıyla derginin 87 ve 89. sayfaları ile uyumludur. Kenar boşlukları, paragraf boşlukları ve satır yüksekliği gibi akış devamlılık göstermektedir. Ancak

görseller sayfa kenarına hizalanmadığı için 9, 12 ve 17. sayfalarda yarım kalmış gibi görünmektedir. Ölçeklendirme ve hizalama bu sayfalarda uygun şekilde yapılmamıştır. Metin görsel ilişkisi 10 ve 11. Sayfalar dışında diğer sayfalarda dengelidir ve görseller metinle birlikte aynı sayfalarda yer almaktadır. Metin kuş türlerini ve özelliklerini kurgusal bir hikaye üzerinden çocuklara öğretme amacı taşımaktadır. Kullanılan görseller de hikayede geçen kuşların anatomik özelliklerini, renkli ve detaylı bir şekilde göstermektedir. Çizimler hedef kitlenin algısal düzeyine uygun ve eğitici niteliktedir. Bu sayıda 17. sayfada yarım sayfa reklam verilmiştir. Derginin kendi reklamı, siyah beyaz bir fotoğraf üzerinde yazılan reklam metnini içermektedir. Metin açık tonda sarı renktedir. Tırnaklı bir font ve siyah ince bir gölge ile yazılmıştır. Zeminde yer alan görselin açık tonlarda olması nedeniyle yazılarla kontrast oluşturmamaktadır. Gölge efekti yetersiz kaldığı ve karakterlerin ince olması nedeniyle metnin okunurluğu düşüktür. Reklam sayfaları derginin ve geçtiği sayfanın bütünlüğünü bozmayacak, dikkat dağıtmayacak şekilde tasarlanması önemli bir ayrıntıdır. Konudan bağımsız ve farklı bir görsel içerikle hazırlanan reklam görseli tasarım ilkeleri bakımından uygun görülmemiştir.

Resim 75 : 18 ve 19. Sayfalar (Sayı:92)

Sayfa 18 ile 21 arasında “Sinan’ın Kuşları...” isimli bölüm bulunmaktadır. Kapak görseli olarak seçilen konu, derginin en önemli bölümü olarak gösterilmektedir. Sayfa düzeni derginin genel özelliklerini taşımaktadır. Ancak iki sütundan oluşan

sayfada, metin ve görsellerin hizalamaları uyumlu değildir. Resim ile paragraf boşluğu yeterli değildir. Başlık ve paragraflar grid çizgileri ile birbirine hizalanmamıştır. Yazar ve resimleyen bilgileri yazının sonunda, gelişigüzel bir konumlama ve hizalama ile verilmiştir. Sayfalarda, yapısal olarak grid sistemi uygun şekilde kullanılmamıştır.

Kapak tasarımında da kullanılan resimler tamamlanmamış bir tabloyu andırmaktadır. Kuş figürlerinin detaylı, anatomik yapıları; gözler, kanat ve kuyrukları belli belirsiz resimlenmiştir. Figürler çocukların dünyasına uygun görünmemekle birlikte, ürkütücü ve karanlık bir tavır sergilemektedir. Arka plandaki koyu kahve tonları ile kuşların siyah tonları iç karartıcı ve bunaltıcı bir ortam oluşturmaktadır. Çocukların estetik zevklerine uygun olmadığı görülmektedir. Derginin hedef kitlesi olan somut işlem dönemi çocuklar için oldukça soyut ve karmaşık resimlerdir. Sayfanın ve genel olarak derginin görsel kimliği ile örtüşmeyen resimler görsel bütünlüğü bozmakta, derginin yaş aralığını yükseltmektedir. Sayfa 22 ve 23'te yer alan "Minik Fareyle İngilizce" bölümünde, başlık ve sayfa yapısı aynıdır ancak minik fare daha ayrıntılı ve büyük bir şekilde kırmızı renkte çizilmiştir. Diyaloglar, konuşma balonları içerisinde ortalanmış, kenar boşlukları düzenlidir. Sayfa 24'te yer alan "Hayvan Dostlarımı: Güvercin" başlıklı yazı tek sayfa olarak tasarlanmıştır. Başlık tipografisi derginin diğer başlıklarıyla aynı karakterdedir. Sayfada metin oldukça az, görseller büyük ve ayrıntılıdır. Sayfanın ana resminde farklı güvercin türleri ağaç dalında resmedilmiştir. Güvercinlerin tanıtıldığı sayfada çocuklara, güvercinleri en ayrıntılı şekilde görme imkânı vermektedir. Görseller çocukların inceleyebileceği büyüklükte ve renklidir. Konu ve metin ilişkisi düzenlidir. Dergide yer alan diğer bölümlerin tasarımları, görsel kimliğe uygun olarak önceki sayılarla bütünlük oluşturmaktadır.

Resim 76: Arka Kapak İçi (Sayı:92)

Arka kapak içine, abonelik alan çocukların vesikalık fotoğrafları çerçeve içinde isimleri ile sergilenmektedir. Çerçevelerin belli bir standart şekle sahip olmadığı ve fotoğrafların belli bir düzen içerisinde hizalanmadığı görülmektedir.

Tablo 4: Kırmızıfare Çocuk Dergisinin Görsel Kimliğinin Yaş Gruplarına Uygunluğu

Ölçekler	Yaş Grupları	1. sayı	7. sayı	12. sayı	16. sayı	30. sayı	39. sayı	64. sayı	79. sayı	85. sayı	87. sayı	89. sayı	92. sayı
Dış Yapı													
Dergi boyutlarının çocuklara uygunluğu	7-11 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kapak ve iç sayfalarda kullanılan kağıdın uygunluğu	7-11 yaş	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	X	X
	11-13 yaş	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	X	X
Kapak malzemesinin dayanıklı olması ve net baskıya elverişli olması	7-11 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dergi sayfalarının rahatça çevrilebilmesi, açılabilmesi ve iki yana açılması	7-11 yaş	✓	✓	X	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	X	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ciltleme yönteminin uygunluğu	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	11-13 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Baskı kalitesi	7-11 yaş	✓	✓	X	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	X	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kapak ve Sayfa Tasarımı													
Dergi logosu ve rengi	7-11 yaş	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓
Kapak görselinin çocuk dünyasına uygunluğu	7-11 yaş	✓	X	✓	X	✓	✓	X	X	X	X	✓	X
	11-13 yaş	✓	X	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Kapak görselinin içeriğe ve görsel bütünlüğe uygunluğu	7-11 yaş	✓	X	✓	X	X	✓	X	X	X	X	X	X
	11-13 yaş	✓	X	✓	X	X	✓	X	X	X	X	X	X
Arka kapak tasarımının görsel bütünlüğe ve çocuklara uygunluğu	7-11 yaş	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	X
	11-13 yaş	✓	✓	✓	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓	✓
Sayfalarda grid sisteminin uygulanması	7-11 yaş	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	11-13 yaş	✓	✓	X	X	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓
Metin-görsel ilişkisi	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Metin-görsel dengesi	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓	X
	11-13 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
Paragraf ve görsel akışı	7-11 yaş	✓	✓	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Paragrafları sola bloklama	7-11 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bölüm içi sayfalarda bütünlük	7-11 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Editör, İçindekiler ve Künye sayfalarının uygunluğu	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	✓	X	X	✓	X	✓
	11-13 yaş	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓	✓	X	✓
Reklam sayfalarının görsel kimliğe uygunluğu	7-11 yaş	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X
	11-13 yaş	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X
Sayılar arasında bütünlüğe uygunluk	<i>Birbiriyle bütünlük kuran sayılar aynı harfle gösterilmiştir.</i>	A	A	B	B	C	Ç	D	E	F	G	G	G

Tipografik unsurlar													
Başlık tipografisinin uygunluğu	7-11 yaş	X	✓	✓	✓	✓	X	X	X	✓	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Metinlerin tipografisinin okunabilirliği	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Yazı karakteri çeşitliliği	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
	11-13 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Harfler ve kelimeler arası boşluklar	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	11-13 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Satır yüksekliği ve paragraflar arası boşlukların	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	11-13 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sayfa numaraları anlaşılır olması	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Fon ile metin ilişkisi	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
	11-13 yaş	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Görsel unsurlar													
Hedef kitlenin düzeyine uygunluğu	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
	11-13 yaş	X	✓	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Metnin anlaşılmasına katkı sağlaması	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	11-13 yaş	✓	✓	X	✓	X	X	✓	X	X	✓	✓	✓
Toplumsal kültür ve ahlaki değerler açısından uygunluğu	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
	11-13 yaş	X	✓	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓

Renklendirmelerin hedef kitleye uygunluğu	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
	11-13 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Karakter ve mekân çizimlerinin çocuğun dünyasına uygunluğu	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
	11-13 yaş	X	✓	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Görsel öğelerin dikkat çekici olması ve hedef kitleyi etkilemesi	7-11 yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
	11-13 yaş	X	✓	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
X: uygun görülmedi, ✓: uygun görüldü, - : veri yok													

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma kapsamında Türkiye’de çocuklara yönelik ilk edebiyat dergisi olarak özel bir yeri ve önemi olan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara önerilen Kırmızıfare çocuk dergisinin, basılı olarak temin edilebilen 12 sayısı belirlenen ölçütler doğrultusunda incelenmesi sonucu önemli bir takım bulgular ortaya konmuştur.

Çocuklara yönelik hazırlanan dergilerin tasarım ve resimleme süreçlerinden önce dış yapı özelliklerinin belirlenmesi önemlidir. Çocukların yaş düzeylerine uygun olarak boyut, kağıt ve ciltleme teknikleri araştırılmalı en sağlam ve en doğru tercih belirlenmelidir. Dergi tüm sayılarda 17x22 cm boyutunda dikey formatta yayınlanmıştır. Çocukların rahatlıkla taşıyabileceği ve açıldığında geniş görsel alan bulacağı bir formattadır. Derginin hedef kitlesinin iki yaş grubuna da uygun görünmektedir. Derginin kapakları tüm sayılarda uzun süre dayanabilen, nitelikli baskı kalitesi sunan, renkleri parlak ve dinamik gösteren parlak kuşe kağıtlara basılmıştır. Kapak gramajı 1, 7, 12, 16, 30, 39, 64, 79 ve 85. sayılarda yaklaşık 110 gram, 87, 89 ve 92. Sayılarda yaklaşık 90 gramdır. Kapaklar baskı bakımından nitelikli, net ve lekesizdir.

İç sayfa kağıtları incelendiğinde, 1, 7, 12, 16, 30, 39, 64, 79 ve 85. sayılarda hamur kağıt, 87, 89 ve 92. sayılarda kapak kağıdıyla aynı gramajda parlak kuşe kullanılmıştır. Hamur kağıtlar veya mat kağıtlar çocuk dergileri için en ideal kağıtlardır ancak 1. sayıda kullanılan sarımtırak kağıt türü renklerin mat basılmasına ve derginin eskimiş gibi görünmesine neden olmaktadır. Hamur kağıtlar, çocukların rahatlıkla yazı yazıp, resim yapabilmelerini sağlar. Çocuk dergilerinde bulunan bazı bölümlerde yazmaları veya çizimleri istendiğinde, zorlanmadan, sıkılmadan en etkin şekilde yazabilmeleri sağlanmalıdır. İncelenen dergiler arasında kuşe kağıda basılan son üç sayı, okura parlak ve canlı bir görsel dil sunmaktadır. Ancak parlak kuşe kağıtlar yoğun ışık veya güneş altında parlama yapmaktadır. Metin ve görselleri algılayabilmek için sürekli konum değiştirmeleri gerekebileceği için, nitelikli okuma ve öğrenim sağlanamaz. Ayrıca kuşe kağıt üstüne yazı yazmak ve resim çizmek oldukça zordur. Derginin 89 ve 92. sayılarında yer alan “Minik Fareyle İngilizce” bölümlerinde çocuklardan yazı yazmaları ve yayınevine postalamaları istenmektedir. Bu sayfalarda çocukların yazı yazmaları ve o

sayfaları lekelenmeden postalamaları oldukça zordur. Çocuk dergilerinin kağıt türü gramajı yüksek, hamur veya mat kağıtlar olmalıdır.

Derginin tüm sayıları çift tel zımba ile ciltlenmiştir. Çocuk dergilerinin ciltleri daha dayanıklı ve uzun ömürlü ve kolay dağılmayı engelleyecek düzeyde, tel veya iplik dikiş olmalıdır. Derginin ince kapak kağıdı ve bazı sayılarda 48 sayfa olması nedeniyle dayanıklı bir ciltlemeye sahip olmadığı söylenebilir. Sayfaların iki yana kolay şekilde açılması birçok sayıda sağlanmıştır ancak 40 sayfadan fazla basılan sayılarda sayfalar iki yana açıldığında bombeli durmaktadır.

İncelenen dergilerde baskı kalitesi genel olarak iyi durumda olduğu görülmektedir. Kullanılan görsellerin ve renklendirmenin hatalı olmasından kaynaklanan sorunlar, baskıyla ilgili olmadığından görsel unsurları inceleme ölçütlerinde değerlendirilmiştir. Kapak sayfalarında kalıplar üst üste oturmaktadır. Bu nedenle renkli baskılarda kayma görülmemektedir. Metin ve görseller net bir şekilde basılmıştır.

Dergilerin kapak tasarımlarında dergi logosu, alt başlık, sayı, tarih, barkod ve ISSN bilgileri, yazar veya konu isimleri, yayınevi logosu ve kapak görseli kullanılmış. Derginin logosu, tipografi tasarımıyla oluşturulmuştur. Tırnaksız, düz, kalın bir karakterle yazılmıştır. Tüm renklerde kullanılabilir olması sayesinde kapak temasına ve görseline uygun olarak renklendirebilir. Beyaz ve siyah kontur çizgileri ile gölgesi, zeminde yer alan renk veya görselden ayrışmasını sağlamaktadır. Derginin logosu, çocukların okuyabileceği ve hatırlarında kalabilecek düzeydedir. Logo incelenen dergilerin birçoğunda açık ve net bir şekilde okunabilmektedir ancak 79. Sayının kapağında yer alan ağaç resminin dalları ve yaprakları boyut kazandırmak amacıyla logonun üstüne bindirilmiştir. Düzenleme logoda bulunan “Kırm...” harflerinin okunamamasına neden olmaktadır. Logo kullanımı derginin görsel kimliğine ve hedef kitlenin düzeyine uygundur.

Derginin ilk dört sayısı Redhouse Yayınevi tarafından çıkarılmıştır. Daha sonraki sayıları Mavibulut Yayınları tarafından çıkarılmıştır. Yayınevinin logosu 1. sayıda kullanılmadığı, Mavibulut Yayınları’ndan çıkarılan sayılarda yayınevi logosu kullanılmış. Derginin 7, 12, 16 ve 30. sayılarında yayınevinin kutu içerisindeki eski

logosu kullanılmıştır. Sayı 39’da aynı logonun yanı sıra sol alt köşede yayınevinin yeni logosu da kullanıldığı görülmektedir. Diğer sayılarda köşede duran yeni logo ortaya alınarak standart hale getirilmiştir. Logo gibi kurumun imzası olarak görülen bir unsurun sürekli değiştirilmesi, akılda kalıcı olmasını engellediği gibi kurumun kimliğine de zarar verebilir. Ancak, yayınevi logosunun estetik ve akılda kalıcı bir tasarımla değiştirilmiş olması, daha basit ve sade bir tasarıma dönüştürülmesi olumlu bir durumdur.

Kapak görseli derginin en önemli konusunu veya derginin genel temasını içermelidir. Tasarımda fotoğraf, illüstrasyon, resim veya tümüyle yapılmış bir kolaj görseli kullanılabilir. Ancak hazırlanan görsel, hedef kitlenin ilgisini çekebilecek kadar ilginç, algılayabileceği kadar sade, konuyu aktarabilecek düzeyde içerik barındırmalıdır. Derginin kapak görsellerinin oluşturulmasında farklı tercihler yapıldığı görülmektedir. İncelenen dergilerin 1, 39, 87, 89 ve 92. sayılarının kapaklarında derginin içeriğini yansıtan, sayının konusunu içeren özel çizimler kullanılmıştır. Sayı 7, 12 ve 30’un kapak görsellerinde ise kitap okuyan hayvanlar veya kitap okurken olağanüstü davranışlar sergileyen çocuk resimleri vardır. Bu resimler derginin içeriğini yansıtmamaktadır ve konularla ilgili değildir. Kapak görsellerinde kullanılan karakterlerin hiç biri dergi içeriğinde herhangi bir konunun kahramanı değildir. Geri kalan 16, 64, 49 ve 85. sayıların kapak görselleri ise içerikle veya derginin genel konusuyla ilgili olmadığı gibi özel bir çağrışımda yapmadığı görülmektedir. Görsellerin çizim teknikleri, ölçekleri, renkleri ve karakter yapıları dikkate alındığında, derginin hedeflediği yaş gruplarına hitap etmediği görülmektedir.

İncelenen tüm sayılar dikkate alındığında derginin görsel kimliğinin kapak tasarımlarında korunduğu ancak yazar ve konu isimlerinin farklı sayılarda kullanılmaması, daha sonra görsellerle birlikte kullanılması görsel kimliğin tam anlamıyla oluşturulamadığını göstermektedir. Kapak içeriğin özeti olmalıdır, okurun ilgisini sadece kapak görseli ile değil, diğer konu başlıkları ve yazarlarla da çekmelidir. Konular belirgin, sade ve dikkat çekici bir tasarımla ve küçük de olsa görsellerle desteklenerek verilmelidir.

Arka kapak dergilerde genellikle reklam sayfası olarak kullanılmaktadır. Derginin ekonomik olarak en değerli sayfasıdır. Arka kapak tasarımı, diğer sayfalar gibi

derginin bütünlüğü bozmayacak, reklam dışı içerikler kullanıldığında ön kapak temasına uygun olacak şekilde hazırlanmalıdır. Reklam alanı olarak kullanıldığında, reklamda kullanılan görsel, tipografik unsurlar, renk ve reklamın hedef kitlesinin, derginin görsel kimliği ile uyuşması gerekmektedir. Kırmızıfare çocuk dergisinin incelenen sayılarında arka kapaklar farklı içerikler barındırmaktadır. Derginin 1 ve 7. sayılarının arka kapaklarında farklı yayınevlerinin reklamları yer almaktadır. Reklamlar, derginin hedef kitlesinin düzeyinde farklı yayınlarla ilgili olduğundan uygundur. Görsel olarak Kırmızıfare çocuk dergisinin görsel kimliğine uymamaktadır. Sayı 12'nin arka kapağı dergiye yeni eklenen "Çocuktum Ufacıktım" isimli bölümü içermektedir. Derginin içeriğine aldığı önemli bir yazı dizinin reklamı olarak nitelendirilebilir. Sayı 16, 30, 39, 64 ve 92'nin arka kapaklarında dergiyle alakalı mizahi veya bilgilendirici tasarımlar bulunmaktadır. Abone sayılarını arttırmak amacıyla yapılan çalışmaların bazıları çocukların düzeyine uygun değildir. Sayı 64'ün arka kapak görselinde kullanılan kuru kafa görseli oldukça rahatsız edicidir. Sayfada kullanılan görsel gibi ölüm, acı, nefret ve kızgınlık gibi kavramların çocukların zihinlerinde şekillenmesine neden olacak görseller, onların bilişsel ve kişilik gelişimlerine zarar vermektedir. Sayı 79, 85, 87 ve 89'da arka kapaklar kurum içi reklam sayfaları olarak kullanılmıştır. Sadece 87. sayısının arka kapak görseli ön kapağın temasına uygun olarak hazırlanmıştır, diğerleri bağımsız tasarımlardır.

Dergi görsel dili aracılığıyla tavrını okura iletmektedir. Bu tavrın yapısı sayfa tasarımları içerisindeki görsel unsurların kullanımına ve bütünlüğü sağlanmasına bağlıdır. Derginin incelenen sayılarında kenar boşluklarına dikkat edildiği görülmektedir. Sayfa numaraları ilk olarak derginin sayfanın dış kenarlarında ortada yer alırken, 87. Sayıdan sonra alt köşeye hizalandığı görülmektedir. Bazı bölüm başlarında ve "Fındıkfaresi" gibi özel bölümlerde sayfa numarası kullanılmamıştır. Bazı sayfalarda ise sayfa numarası görsellerin altında kaldığı ve okunamadığı görülmektedir.

Bölüm başlıkları, yazar, çevirmen ve resimleyen isimleri incelenen sayılarda hem bölümler arasında hem de sayılar arasında bir bütünlük sergilememektedir. Başlıklar arasındaki bu kopukluk derginin kurgusunu bozmaktadır. Dergilerde grid sisteminin sadece kenar boşlukları ve sayfa numaraları için tutarlı şekilde kullanıldığı görülmektedir. Diğer tasarım unsurları; başlıklar, görseller, ayraç ve çerçeveler birçok sayıda bütünlükten

uzak bir tasarım yapısındadır. Sayılar arasında süregelen “Bilimoyun”, “Çocuktum Ufacıktım”, “Minik Fareyle İngilizce”, “Bir Kitap Bir Yazar” gibi bazı bölümlerin başlık sayfaları ve devam sayfaları belli sayılar arasında tutarlılık göstermektedir. Zamanla değişime uğrasa da arka arkaya sayılarda görsel kimliği bozacak düzeyde değişiklik yoktur. Çok sayfalı bölümlerde, sayfalar arasında görsel ve tipografik olarak bütünlük tüm sayılarda sağlanmıştır. Her bölüm için ayrı bir resimleyici olması görsellerin de bütün bölüm boyunca aynı özellikleri taşımasını sağlamıştır.

Metinlerin anlaşılmasında ve çocuğun konuyu hayal etmesinde oldukça önemli olan görseller, metni yansıtmalı ve bahsi geçen sayfalarda kullanılmalıdır. Ayrıca derginin hedef kitlesinin düzeyine uygun olarak metin-görsel dengesi ayarlanmalı, ne çok görsel ile karmaşık bir yapı oluşmalı ne de yoğun metin ile sıkıcı ve monoton bir akış oluşmalıdır. İncelenen dergiler arasında metin görsel ilişkisinin ve dengesinin en sağlıklı ve estetik biçimde yapıldığı sayılar; 87, 89 ve 92. sayılardır. Tüm bölümlerde metni destekleyen görseller bulunmaktadır. Metin görsel dengesi büyük oranda sağlanmıştır ve derginin kurgusu ile akışı çocukların düzeyine uygundur. Sayfa içerisine yerleştirilen görseller ve paragraflar arası akış sağlıklı okuma sunmaktadır. Diğer sayılarda metin oldukça yoğun, görsel kullanımı çok az görülmektedir. Tüm sayılarda genel olarak paragraflar iki sütun halinde ve okuma kolaylığı sağlayan sola bloklama yapılarak tasarlanmıştır. Bazı özel bölümlerde ve bloklama tercihleri tasarıma göre değiştirilmiş ancak derginin genel paragraf yapısını bozmamaktadır.

Dergi içerisinde reklam sayfası bulunan 2 sayı vardır; bunlar 79 ve 92. sayılardır. Yayınevinin kendi reklamlarının verildiği sayfalar sayfa tasarımları ile uyumsuzdur. İç sayfa reklamlarının derginin akışını bozmayacak ve dikkat dağıtmayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Künye, içindekiler ve editör (takdim) sayfaları genel olarak aynı özellikleri taşımaktadırlar. Künye tüm sayılarda aynı sayfada ve aynı tasarımla verilmiştir. İçindekiler sayfası liste biçiminde kullanılmıştır. İşlevsellik bakımından uygun ancak tasarım ve estetik açıdan çocuklara göre değildir. İçindekiler sayfası 64, 79, 85, 87, 89 ve 92. sayılarda bulunmamaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan sayılarda ana metin tipografisi şu şekildedir; tırnaklı font, 10 ve 12 punto, siyah renkte, sıkışık satır aralığına sahiptir. Tırnaklı fontlar yoğun ve uzun yazılarda hızlı okuma sağladığı için tercih edilebilir ve dergide de metin yoğunluğu oldukça fazladır. Ancak derginin hedef kitlesi olan 7-13 yaş grubu çocuklar somut işlem ve soyut işlem dönemini kapsamaktadır. Metin yoğunluğu okula yeni başlamış, yavaş okuyan ve birçok kelimenin anlamını bilmeyen somut işlem dönemi çocuklarına uygun değildir. Metnin puntosu ve satır araları bu yaş grubu için küçüktür. Sağlıklı, anlaşılır, dinamik ve zevkli okuma sağlanabilmesi hedef kitlenin düzeyine uygun karakter, punto, satır ve paragraf özellikleri belirlenmelidir.

Başlıkların standart bir tipografisi bulunmamaktadır. Her sayı ve bölümde farklılık göstermektedir. Ancak, “Bilimoyun”, “Çocuktum Ufacıktım”, “Minik Fareyle İngilizce”, “Bir Kitap Bir Yazar” gibi bazı süregelen bölümlerin başlık ve yazar, çevirmen ve resimleyen isimlerinin tipografisinde bütünlük sağlanmıştır. Zamanla değişime uğrasa da arka arkaya sayılarda görsel kimliği bozacak düzeyde değişiklik yoktur. Bunun dışında genel genel bölümlerin başlık tipografileri konuya veya görsele göre belirlendiği görülmektedir. Derginin genel tipografik özellikleri hedef kitlenin alt yaş grubu olan somut işlem dönemi’ne uygun görülmemektedir.

Sayfa numaralarının puntoları küçüktür. Metinler genelde beyaz alanlara yazılmıştır ancak fon kullanılan bazı sayfalarda resimlerin veya kontrast oluşturmayan görsellerin üzerinde kullanılmasından dolayı okunabilirliği düşüktür.

Dergi sayfalarında çocukların dünyasına hitap eden, yaş ve bilişsel düzeylerine uygun, psikolojik ve ahlaki gelişimlerine katkı sağlayacak, kendi kültürlerini ve toplumunu yansıtan görsel unsurlar kullanılmalıdır. Dergi içerisinde kullanılan görsel unsurlar genel olarak tarama yöntemi veya çizgisel hatlarla çizilmiştir. Dış hatların belirsiz olduğu, anatomik hataların görüldüğü resimlemeler nedeniyle duygu ve durum aktarımı sağlıklı yapılamamıştır. Sanatsal açıdan çocukların düzeyinin üstünde ve renksiz olarak oluşturulan görseller, çocukların ilgisini çekmeyecek ve dikkat kaybına neden olmaktadır. Her bölüm için bir çizerin görevlendirilmesi, görseller arasında bütünlük oluşmasını sağlamaktadır ve dergi içinde farklı tarzda resimlerin oluşmasını sağlamaktadır. Bazı görsellerde çocuklara kötü örnek oluşturacak durum ve mekân

çizimleri yer alırken, bazı karakterlerin de kültürümüze uygun olmayan figürlerde çizildiği belirlenmiştir. İnsan ve hayvan figürlerinin birçoğunda jest ve mimikler duygu ve düşünce aktarımını sağlayacak düzeydedir. Derginin iç sayfaları renkli basılan sayılarında resimler dinamik ve estetikdir. Resimleyen bilginin neredeyse her sayıda verilmiş olması, derginin görsellerinin özgün olduğunu göstermektedir. Dergide kullanılan diğer bir görsel unsur olan fotoğraflar ise genelde renksiz ve karanlıktır. Fotoğraflar çocukların ilgisini çekebilecek ve onların zevklerine uygun olacak ışık, renk, perspektif, netlik ve ton özellikleri barındırmamaktadır. Sayfa zeminlerinde kullanılan çeşitli görseller ise hedef kitlenin üstündeki yaş gruplarına hitap etmektedir.

Derginin hedef kitlesinin geniş tutulması görsel kullanımında sıkıntılara neden olmuştur. Kırmızıfare Çocuk Dergisinin hedef kitlesi 7-13 yaş grubudur. Bu durumda, okumaya yeni başlayan somut algı dönemindeki bir çocuk ile soyut kavramları anlayabilen, fikir yürütebilen, bilim, matematik ve fizik gibi konularda zihinsel süreçler yürütebilen soyut işlem dönemindeki çocuğa çekici, estetik ve bilgilendirici özelliklerle resimler hazırlanması gerekmektedir. Ancak bu durum oldukça zordur. Her iki grubun dünyaya bakışı ve bilgi dağarcığı, ilgi alanları ve becerileri oldukça farklıdır. Görsel üretimi sürecinde, çocukların bilişsel gelişim ve estetik algıları göz önüne alınarak tasarımlar yapılmaması durumunda okumaya ve gelişime karşı yıkıcı ve uzaklaştırıcı etkileri olacaktır. İllüstrasyon ve resimlemeler, çocuğa görelilik, çocuk bakış açısı ve çocuk gerçekliği gibi konularda teorik bilgiye sahip, estetik ve sanatsal bakış açılarıyla eleştiri yapabilen, hayal gücü yüksek, farklı teknikleri birlikte kullanabilen kişiler tarafından yapılmalı veya yönetilmelidir.

Hedef kitlenin yaş grubunun geniş olduğu dergilerde, her yaş grubuna hitap eden özel bölümler oluşturulabilir ve içeriği çocukların düzeyine göre ayarlanabilir. Derginin kurgusu ve görsel dili bu şekilde oluşturulursa ancak bir bütünlük sağlanabilir ve hedef kitlenin beklentileri ile ihtiyaçları karşılanabilir.

Kırmızıfare çocuk dergisi, günümüz çocuk yayıncılığına yön veren ve değerli eserleri olan yazar kadrosuyla, çocuklara makale, masal, öykü ve şiir gibi her türden edebi eseri içermektedir. Edebiyatın tüm yönlerini barındıran derginin metinleri, çocuk okurun bilişsel gelişimine, kişilik oluşumuna, aile ve sosyal çevreleri ile iletişimine, bayrak ve

millet bilinci oluşumuna, sevgi, saygı ve yardımlaşma bilincinin kazanılmasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca dergi çocukları kitap okumaya teşvik etmek amacıyla “Bir Kitap Bir Yazar” bölümüyle yeni bir kitap ve yazar tanıtmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’na okullara tavsiye edilen Kırmızıfare çocuk dergisi, Kùltür Bakanlığı’nın talebi üzerine Türkiye’nin dört bir yanında bulunan halk ve çocuk kùtùphanelerine gönderilmiştir.

Edebi anlamda çocuklara birçok eser sunan Kırmızıfare çocuk dergisi, görsel kimliğini gerektiği gibi oluşturamadığı düşünölmektedir. Kapak tasarımları ve dış yapı özellikleri dışında görsel bütönlüğün sağlanamadığı, hedef kitlenin bilişsel düzeyine uygun görsel ve tipografi unsurlarının yer almadığı, içerik olarak sahip olduğu değerleri ve niteliği, hedef kitlenin özelliklerine uygun bir görsel dille aktaramadığı düşünölmektedir. Sonuç olarak derginin görsel kimliğinin, hedef kitle olarak belirlediği somut işlem ve soyut işlem dönemi gibi iki farklı bilişsel düzeyin beklentilerine, zevklerine ve algılarına uygun olmadığı görölmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akbulut Kılıçoğlu, N. (2017). Bilişsel ve Dilsel Gelişim. A. Arı içinde, *Eğitim Psikolojisi* (s. 97-118). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Alagöz, G. (2005). *Mümeyyiz'den Miço'ya Çocuk Dergileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- Alver, B. (2018). *Çocuk Gelişimi-I*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Arıkan, A. (2008). *Grafik Tasarımda Görsel Algı*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Aslan Odabaşı, H. (1996). *Grafik'te Temel Tasarım*. İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık.
- Aydın, A. (2001). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Becer, E. (2002). *İletişim ve Grafik Tasarım* (3 b.). Ankara: Dost Kitabevi.
- Bacanlı, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Batı, D. (2012). (4-12 Yaş) Çocuk Resimleri ve Onların İç Dünyalarının Resimlerine Yansıması. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.
- Çorapçı, F. (2019). *Erken Çocukluktan Gençliğe: Sanatla Büyümek*. İstanbul: İKSV.
- Demirel, E. (2016). Dil Gelişimi ve Kuramları. N. Sargın, S. Avşaroğlu, & A. Ünal (Dü) içinde, *Eğitim ve Psikolojiden Yansımalar* (s. 126-134). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Demir, S. (2019, Ocak). Piaget'nin Bilişsel Gelişim Teorisi. *Bütün Dünya*, 141-145.
- Ertuğ, H. R. (1970). *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Garcia, M. R. (1987). *Contemporary Newspaper Design*. New Jersey: Prentice Hall.
- Gençdoğan, B. (2016). Bilişsel Gelişim 2. *Çocuk Gelişimi I* (s. 8). içinde Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. 2019 tarihinde alındı
- Güran Yiğitbaşı, K. (2018). *Çocuk Yayınları ve Dışa Açılım*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Gürer, L. (1990). *Temel Tasarım*. İstanbul: İTÜ Matbaası.

- Gürkan, T., & Erten, G. (2000). İlköğretim İlkokuma-Yazma Kitaplarının İncelenmesi. *I.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve . Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TOMER Dil Öğretim Merkezi Yayınları.*
- Kaptan, A., & Sürmeli, K. (2011). Çocuk Dergilerinin Grafik Tasarımı. *3.Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 577-584). içinde Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Karatay, H. (2016). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. T. Şimşek içinde, Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı (s. 81-129). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ketenci, H. F., & Bilgili, C. (2006). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- MEB. (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bilişsel Gelişim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Neydim, N. (2000). *Çocuk ve Edebiyat: Çocukluğun Kısa Tarihi Edebiyatta Çocuk Figürleri*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Oğuzkan, A. F. (2006). Çocuk Edebiyatı: Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örnekleriyle. Ankara: Anı Yayınları.
- Ömeroğlu, E., & Adalet, K. (2005). *Bilişsel Gelişim*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Özbay, Y. (2012). Eğitim Psikolojisi. Y. Özbay, & S. Erkan (Dü) içinde, *Eğitim Psikolojisi* (s. 2-28). Ankara: Pegem.
- Pektaş, H. (2003). *Ekslibris*. Ankara: AED Yayınları.
- Salisbury, D. (1996). *Five Technologies For Educational Change*. New Jersey: Educational Technology Publications.
- Santrock, J. (2014). *Yaşam Boyu Gelişim*. (G. Yüksel, Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarıkavak, N. (1997). *Tipografinin Temelleri*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat* (4. Baskı b.). İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2013). Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır? *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. içinde İzmir: Tudem.
- Solso, R., MacLin, M., & MacLin, O. (2013). *Bilişsel Psikoloji* (5 b.). (A. Ayçiçeği Dinn, Çev.) İstanbul: Kitabevvi.
- Şirin, M. R. (2016). Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Şirin, M.R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Tepecik, A. (2002). *Grafik Sanatlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Turan, E. (2005). *Türkiye’de Dergicilik ve Sorunları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Uçar, T. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1984). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Yıldırım, H., & Şimşek, A. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Sürekli Yayınlar

- Arıcı, B. (2006). Resim, Psikoloji ve Çocuğun Dünyasında Resim. *Sanat Dergisi*(10), 15-22. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/28886> adresinden alındı
- Artut, K. (2004). Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerine İlişkin Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 223-234.
- Budak, Yusuf, Gençtanırım Kurt, D., & Kula, S. (2019). Bilişsel Gelişimde Farklı Bir Görüş Henry Wallon ve Jean Piaget'nin Görüşlerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 415-436.
- Çiftçi, F. (2013). Çocuk Edebiyatında Yaş Gruplarına Göre Kitaplar ve Özellikleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 1(1), 125-138.
- Çukur, D., & Güller Delice, E. (2011, Ocak-Şubat-Mart). Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun Mekan Tasarımı. *Aile ve Toplum*, 7(24), 25-36.
- Doğan, Y. (2007). İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(13), 155-187.
- Güleç, H., & Gönen, M. (1997). 1974–1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.
- Güngör, N., & Binark, M. F. (1993). Tv ve Basında Haberler: Karşılaştırmalı İçerik Çözümlemesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 26(3), 125-151.
- Güran Yiğitbaşı, K. (2014). Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(5), 37-56.
- Güran Yiğitbaşı, K. (2018). "Yolculuk" Adlı Çocuk Kitabının Greimas'ın Göstergebilimsel Çözümlemesi ile İncelenmesi. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 3(1), 53-79.
- Kavuran, T., & Özpolat, K. (2016). Görsel İletişim Aracı Olan Dergilerin Tasarlanma Süreci. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 267-275.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-21.
- Ölçer, S. (2019). 4-7 Yaş Çocuklarının Çizdikleri Resimler Ve Bu Resimlere Yönelik Sözel Dışavurumları Yoluyla Zihinsel Ve Görsel Gerçeklik Durumlarının İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 221-252. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/695318> adresinden alındı

- Özdemir, O., Güzel Özdemir, P., Kadak, M., & Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Öztürk, G. (2006). Logonun Kurum Kimliği Üzerindeki Etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(9), 1-17.
- Parsa, A. F. (2007). İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi. *Fotografya Dergisi*, 33-47.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Dergisi*(107).
- Şahin, G. (2014). Okulöncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarı Olarak Resim. *Turkish Studies*, 1309-1324.
- Şimşek, H. (2001). XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*(151). 6 22, 2019 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/324359850_XIX_Yuzyil_Cocuk_Dergiciligi_ve_Egitsel_Islevleri_Uzerine adresinden alındı
- Tarcan, A. (2019). Babıldama Döneminde Okuma Taklidi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(69), 373-384.
- Taşdelen, V. (2005, Ağustos-Eylül). Çocuğu Anlayan Edebiyat. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*(104-105).
- Temizyürek, F. (2007). Çocukta Dil Gelişim Süreci. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*(7), 169 - 176. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16655/340875> adresinden alındı
- Uncu, G. (2019). Paul Rand ve Grafik Dili. *Turkish Studies*, 14(3), 1847-1865. doi:10.29228/TurkishStudies.22812
- Yapıcı, Ş. (2004). Çocuklukta Dil Gelişimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1).

Diğer Yayınlar

- Durmuş, A. (2007). 1897–1910 Yılları Arasında Çıkan Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Çeviri Metinleri Üzerine. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvendi Kaptan, S., & Kaptan, A. (2004). Ders Kitaplarındaki Tasarım Sorunları ve Öğrencilerin Öğrenme Düzeyine Etkisi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı* (s. 3). Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Karaca, G. (2010). Edebi Çocuk Dergisi Kırmızıfıfale'deki Metinlerin Değer Aktarımına Katkıları (1-26 ve 94-106. Sayılar). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimsel Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.
- Karaduman, B. (2007). Bir Derginin Görsel Kimlik Tasarımında Biçim ve İçerik İlişkisi. *(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Mersin.
- Kurtulan, B. (2015). Erken Çocukluk Döneminde (4-7 Yaş) Bilişsel Beceriler İle Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilin Dalı Okul Öncesi Bilim Dalı.
- Sürmeli, K. (2010). Türkiye'de Eğitim Amaçlı Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Temel Grafik Tasarım Sorunları ve Sorunlara Çözüm Önerileri. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Tuncay, A. (1998). Dergi Tasarımı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazar, İ. (2003). I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. *Türk dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarına Görsel Açından Bir Yaklaşım*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi. 02 05, 2019 tarihinde http://web.deu.edu.tr/ilyas/yayinlarim/bildiri_izmir.htm adresinden alındı

İnternet Yayınları

- Boulton, M. (2005). *Five simple steps to better typography*. 2019 tarihinde <http://web.simmons.edu:>
<http://web.simmons.edu/~grabiner/comm244/weekeight/MarkBoulton-BetterType.pdf> adresinden alındı
- Elgabry, O. (2017, 03 19). *Object-Oriented Analysis And Design-- Design Patterns (Part 7)*. Ocak 20, 2019 tarihinde <https://medium.com:>
<https://medium.com/omarelgabrys-blog/object-oriented-analysis-and-design-design-patterns-part-7-bc9c003a0f29> adresinden alındı
- Etike, S. (2019, 05 15). *Tasar, Düzenleme, Kompozisyon* . www.fotografya.gen.tr:
http://www.fotografya.gen.tr/issue-9/serap_etike.html adresinden alındı
- MEB. (2012). *Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği*. 2019 tarihinde mevzuat.meb.gov.tr: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf> adresinden alındı
- Öztop, T. (2013, Haziran 20). *Jean Piaget'nin Korunum Deneyleri*. <https://tugceoztop94.files.wordpress.com:>
<https://tugceoztop94.files.wordpress.com/2013/06/resim1.png> adresinden alındı
- Sadi, Y. (2019, 03 05). *About-Hakkımda*. <https://blindsalida.fr:>
<https://blindsalida.fr/#about> adresinden alındı
- TDK. (Erişim Tarihi: 2019). *Türk Dil Kurumu*. tdk.gov.tr: www.tdk.gov.tr adresinden alındı